

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 13. SVIBNJA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 118

Intervju:
Vladimir Bošnjak

Novi dom hrvatskih institucija

TEMA BROJA: ODNOSI U SUBOTIČKOJ VLADAJUĆOJ KOALICIJI

kolpa·san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

Vojvodina opet na udaru
U pripremi nova jogurt revolucija?.....6,7

Napad na Građanski list
Etiketa ustašiva.....8,9

Intervju
Lazar Baraković.....12-14

Krleža o Prvom srpskom ustanku
Blagdan smjelih rečenica.....16,17

O hrvatskom jeziku i pravopisu
Potvrda samostalne kroatistike.....18,19

Valentinovo
Dan zaljubljenih, dan za zaljubljene.....21

Bivši Monoštorci
I mi smo šokci.....24

Mini intervju
Joško Lokas.....41

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
 Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
 Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
 Tomislav Žigmanov

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
 Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
 Zvonko Sarić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Oblak

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
 Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
 ++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
 »Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
 Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
 mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
 i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
 20.3.2003. godine

Budućnost i prošlost

Beskrajno mučni kvazipolitički razgovori na beogradskim televizijskim stanicama, koji kao da kraja nemaju, prerasli su u pravu noćnu moru. Talk-show emisije u kojima su glavni junaci političari, a ne kao kod Jerryja Springera dokone kućanice i izopačeni sirotinjski polusvijet, gotovo se više i ne skidaju s malih ekrana. Toliko neukusa, podlosti, bezobrazluka, neodgovornosti i prostakluka nema više ni u zadimljenim balkanskim krčmama. Točnije rečeno, kao da su se sve krčme utopile u jednu, onu u kojoj smo svi zajedno. I u kojoj se mnogi ozbiljno trude ugasiiti svjetlo.

Svjedoci smo ovih dana još jednog grubog napada na novinare i novine u Vojvodini. Ovoga puta izabran je Građanski list, a uvrede su klasične – »ustaše«, »prohrvatski list«, i slično. Kad se nema što drugo, vade se uobičajene etikete. Valjda se dobro lijepe na postojeću matricu. A sve to rezultira upravo onim na što skreće pažnju novosadski intelektualac Pavel Domonji: »Izjednačavanje ustaštva s hrvatstvom doprinosi stvaranju negativne atmosfere i animoziteta prema Hrvatima.«

A srbijansko-crnogorskom veleposlaniku u Zagrebu Milanu Simurdiću ruke pune posla. Tri je puta u samo nekoliko dana u vrhu hrvatske države morao objašnjavati što se to u Srbiji zbiva i zašto se ponovno raspaljuje antihrvatsko raspoloženje u zemlji koja je prvi susjed. Prvo je pozvan kod državnog tajnika u Ministarstvu vanjskih poslova Hide Bišćevića, onda je bio na razgovoru kod ministra Miomira Žužula, da bi mu konačno i potpredsjednik Hrvatskoga sabora Mato Arlović prenio službeno nezadovoljstvo razvojem situacije.

I, dok se formiranje vlade u Srbiji i dalje oteže, dok se primitivizam nameće kao svakodnevni kredito političkog komuniciranja, u svijetu se, a i u Srbiji samoj, mnogi pitaju što se s ovom zemljom zbiva. Ne samo što je izostalo suočavanje s prošlošću, i ne samo što je put k Europi svakim danom sve dulji, nego je sve jači dojam da se tim putem i ne želi ići. Tim prije ako se pogledaju lica onih vjernih navijača u beogradskim talk-show političkim emisijama, ta lijepa lica mladih radikala, koji se cinički obraćaju sa »vi Hrvati«, naravno u negativnom kontekstu, čak i jednom Ivanu Zvonimiru Čičku.

Obično se kaže kako je omladina naša budućnost. Ali, što ako i omladina živi samo u prošlosti?

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 5. 2.

Europska komisija odlučila na još šest mjeseci produžiti privremenu zabranu bescarinskog uvoza šećera iz SCG u Europsku uniju

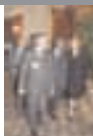
NEDJELJA, 8. 2.

Zagreb: Američki ministar obrane Donald Ramsfeld s Mesićem i Sanaderom

PETAK, 6. 2.

Stalni koordinator UN u SCG Francis O'Donel: Bilo bi krajnje politički neodgovorno da demokratske snage u Srbiji uspostave vlast s kompromitiranim elementima

PONEDJELJAK, 9. 2.

Milo Đukanović: Crnogorsko-hrvatski odnosi unaprijeđeni u svim domenama, posebno u gospodarstvu

UTORAK, 10. 2.

Krašić, Zagreb: Na blagdan blaženog Alojzija Stepinca svečano euharistijsko slavlje

SUBOTA, 7. 2.

Hrvatska riječ promovirana u Vajskoj, zavidan broj nazočnih

SRIJEDA, 11. 2.

Subotica: Nastavak razgovora DSHV-a i HNS-a o mogućem ujedinjenju

OPASNI MLADALAČKI SNOVI

Ja znam da se ne može zaboraviti ono što je bilo, ali se crta mora podvući, nadam se da se to više neće ponoviti. Više nitko pametan u Hrvatskoj ne govori o Zemunu kao hrvatskom gradu. Malo nas plaši kada vidimo ovu frustriranu mladost (u Srbiji) koja je na neki način pobijedila na ovim izborima, koja još sanja o Virovitici, Karlobagu i Ogulinu, koje možda ne bi znali na karti niti pronaći. Ja znam da od toga nema neke realne opasnosti, ali ako ta frustracija i loš život predugo potraju, onda se nikad ne zna kako to može metastazirati. **Zlatko Kramarić**, gradonačelnik Osijeka, »Danas«, 7. veljače 2004.

A POSLIJE SLOBE...?

Riječ je o najernjoj noćnoj mori demokratske Srbije, a parafraza Maršićaninovog izbora je 'I poslije Slobe – Sloba'. **Aleksandar Kravić**, dužnosnik Lige socijaldemokrata Vojvodine, »Danas«, 6. veljače 2004.

NA POPRAVNI?

Ako bi rat, ne daj Bože, ponovno izbio, sve bih isto radio, pa makar opet dopao Haaga. **Simo Zarić**, bivši haški zatvorenik, nakon prijevremenog odsluženja kazne, »Večernje novosti«, veljače 2004.

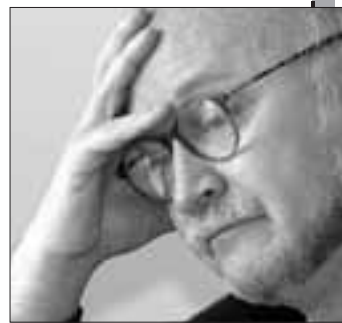
RUŠITELJI GRANICA

Mi industrijalci i poduzetnici smo ljudi koji prave mostove i ruše granice i zaista moramo učiniti sve da to pokažemo, uz podršku naših političara, gospodina Mesića i premijera Ive Sanadera. Činjenica je da je on smogao snage posjetiti Srpsku crkvu i čestitati Božić pravoslavnim vjernicima riječima »Hristos se rodi«, što je imalo velik odjek i ovdje u Srbiji i među Srbima u Hrvatskoj. Tako sam na osnovu moga posjeta srpskoj zajednici u Hrvatskoj vidio koliko je to pozitivno primljeno i da je to sada jedan potpuno novi odnos političara prema Srbima. Bez obzira na to što je to HDZ i što se ljudi plaše poučeni ranijim negativnim iskustvom. Sve je drukčije. Dakle, mi moramo pokazati da Srbija i Hrvatska mogu postići dobru ekonomsku i svaku drugu suradnju »ruku pod ruku« i da nas onda Europska zajednica prihvati kao normalne ljude s uređenim dvorištem i svojom kućom. **Bogoljub Karić**, srbijanski biznismen, »Novi list«, 7. veljače 2004.

BARBARIZIRANI MEDIJI

Mediji u Srbiji su barbarizirani i zbog povećanja naklade i gledanosti krše sve etičke norme. U Srbiji dominira neprofesionalno novinarstvo na koje predstavnici profesije uopće ne reaguju. Postoji porast prijetnji novinama i novinarima, ali i strahovit novinarski neprofesionalizam. Mediji su u Srbiji često neosjetljivi na kršenja građanskih sloboda, osim kad je riječ o drastičnim slučajevima. Nema nikakve sumnje da su pojedini mediji sluge ekonomskih centara moći. **Zarko Korać**, potpredsjednik Vlade Srbije, »Građanski list«, 5. veljače 2004.

ZA PRIMJER DRUGIMA

Nedavno sam jednom veleposlaniku rekao: »Nemojte našu želju da što prije uđemo u Europsku uniju promatrati kao želju da što prije pobjegnemo s ovih prostora. Naprotiv, ulaskom u EU, mi širimo zonu europske sigurnosti na taj prostor i preuzimamo obveze i odgovornost«. Na taj način dajemo poticaj da demokratske snage u regiji prepoznaju vrijednost truda koji treba uložiti da bi se postiglo punopravno članstvo. **Hido Bišćević**, državni tajnik u Ministarstvu vanjskih poslova RH, »Vjesnik«, 8. veljače 2004.

BRATSKI U BIZNIS

Doživio sam u Novom Sadu, malo je reći snažnu impresiju, bolje je reći fascinaciju, dvojicom mladih ljudi, jedan je Robert, Hrvat, drugi je Đura, Srbin, koji su od svojih studentskih dana, prvih godina prošlog desetljeća, do danas, krenuvši od nule, stvorili novinski imperij s više od trideset revijalnih izdanja, sa stotinama uposlenih, s poduzećima u šest država, s godišnjim prometom od milijuna i milijuna eura, s... A mogli su se, neki će reći i trebali, gledati preko nišana. **Željko Raukar**, »Novi list«, 5. veljače 2004.

Dujizmi

- ✓ *Prebijanje je najsigurniji način naplate dugova;*
- ✓ *Gdje god da se okreneš, svuda naši susjedi;*
- ✓ *Smjene su uvjet veće produktivnosti;*
- ✓ *Mladima svane kada spavaju po čitav dan.*

Dujo Runje

Tri godine televizijskog programa na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori

»Divanima« do potpune medijske ravnopravnosti

Poštovani gledatelji,

Dvanaestog veljače 2004. godine navršilo se točno tri godine otkako mala ekipa iz Subotice nastoji i kamerom zabilježiti svakodnevni život, običaje, kulturu, vjerska i politička događanja, te postupno ostvarivanje novostečenih manjinskih prava hrvatske zajednice na ovim prostorima.

»TV TJEDNIK«: Počeli smo s »TV tjednikom«, kojega su donijeli valovi promjene vlasti koncem 2000. godine, a koji je zaživio 12. veljače 2001. godine i trajao samo pol godine. Bio je to uvod u ozbiljniji projekt, zagrijavanje i stjecanje radnog iskustva baveći se tada životom Subotice, s akcentom na hrvatsku zajednicu u ovom gradu, koja je tada već imala pristup jednom mediju na materinjem jeziku – Radio Subotici.

Shvaćajući važnost pristupa najmoćnijem mediju današnjice, pokušali smo pronaći novu kuću, novo utočište koje bi produžilo život televizijskom informiranju na hrvatskom jeziku.

Unatoč činjenici da Hrvati u srpnju 2001. godine nisu imali priznati manjinski status i da hrvatski jezik još nije bio priznat kao službeni jezik u Vojvodini, dobra volja pojedinaca (tadašnjeg rukovodstva) TV Novi Sad omogućila je maloj ekipi da proširi projekt svoje zajednice, pokrivajući i prateći Hrvate u cijeloj Vojvodini.

»TV DIVANI«: Emisija pod novim imenom »TV divani« označila je 20. srpnja 2001. godine početak bogatijih i raznovrsnijih sadržaja te zahtjevnijeg angažmana na terenu. To je bilo vrijeme upoznavanja svih hrvatskih institucija, kako onih koje su imale bogatu povijest iza sebe tako i onih koje su poslije kobnih devedesetih tek nastajale, ponovno oživljavale, stidljivo vraćale nekadašnja imena. Sve smo to mogli doživjeti na licu mjesta, podijelivši emocije s onima koji su kroz nove početke ponovno uživali ono staro što su im preci ostavili, no, podijelili smo i neugodnosti incidenta čiji smo neposredni svjedoci bili, i zbog kojih su nam bile skidane emisije s TV Novi Sad.

Osim više nesporazuma sa sadašnjim rukovodstvom TV Novi Sad oko toga što je sporno u našim emisijama, preživjelih ekstra noćnih termina kad su za »TV divane« znali samo oni što pate od nesанице, preživjeli smo i probleme za koje mnogi ne znaju a koji su nam u znatnoj mjeri ograničavali rad i »skratili« kilometražu na štetu onih koji su možda najviše medijskog prostora zasluživali (srijemski Hrvati).

*Nadamo se da su
»TV divani«, ma
kako im bio mučan
put, završna faza u
ostvarivanju i
medijske
ravnopravnosti
Hrvata u Vojvodini
koja bi trebala biti
okončana*

Piše:
Dušica Dulić
*formiranjem
uredništva i
dobivanjem prvog
dinara za rad.
Time bi na
pokrajinskoj
razini, institucionalizirana
»Hrvatska riječ«
dobila i slikovnu
pratnju*

Zbilja, ne našom voljom, čak što više. Financijska sredstva koja su održavala ovaj projekt u životu često su bila neredovita, nedovoljna, a nadamo se da je vrhunac krize bilo ljetu prošle godine kada na natječaju Vlade Republike Hrvatske za jedinu televizijsku emisiju na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori nije dodijeljena niti jedna kuna. Projekt je visio o koncu.

No, nećemo kvariti skromnu trogodišnjicu pesimizmom (mada bi bio prilično utemeljen).

Okrenimo se onom ljepšem, zbog čega je vrijedio svaki sat rada.

VRIJEDILO JE: Stekli smo puno prijatelja, upoznali i sebe i druge s ljepotama i različitostima unutar hrvatske zajednice u Vojvodini, a zabilježili i život sunarodnjaka u Crnoj Gori, te na Kosovu što će nam svakako ostati kao nešto neizbrisivo, urezano jakim emocijama koje čovjek tamo naprosto mora doživjeti. Uložili smo rad, vrijeme, neki i kompletnu tehničku opremu na raspolaganje (»Z-video« studio u Subotici) da bi u ova teška vremena održali projekt u životu, možda tapkajući u mjestu, jer Uredništvo na TV Novi Sad i dalje nemamo. Sve su učestaliji susreti i sastanci na kojima se razmatraju nove mogućnosti, no Hrvati i dalje na ekranu »žive« samo kroz vanjsku produkciju.

ČEKAJUĆI SVOJE: Nadamo se da su »TV divani«, ma kako im bio mučan put, završna faza u ostvarivanju i medijske ravnopravnosti Hrvata u Vojvodini koja bi trebala biti okončana formiranjem uredništva i dobivanjem prvog dinara za rad. Time bi na pokrajinskoj razini, institucionalizirana »Hrvatska riječ« dobila i slikovnu pratnju.

Poslije svake cenzure (a bilo ih je tri) mogli smo prestati s radom i ugasiti televizijsko informiranje na hrvatskom jeziku. Znamo da su to mnogi i priželjkivali. Tko bi od toga imao najviše štete može se tek pretpostaviti.

No, više nismo ni sami sigurni što nas je održavalo do danas. Možda malo inata, puno emocija i podrške pojedinaca iz zajednice koji su naš rad prepoznali kao vrijedan i koristan, a mi njih kao dobronamjerne i svjesne važnosti medijskog prostora u suvremenoj današnjici. A najlakše je bilo stati i svjesno se oglušiti o želje onih koji ovaj projekt gledaju šire od vlastita lika u krupnom planu.

Vjerujemo u bolju budućnost »TV divana«. Da ne vjerujemo, već bi »dodivani«...

Autorica je urednica emisije »TV divani«

Autonomija Vojvodine ponovno na udaru beogradskih centralista

U pripremi nova jogurt revolucija?

Vojvodanska administracija u autonomaškom okrilju Nenada Čanka već tri godine predstavlja trn u oku patriotima i legalistima

Piše: Goran Peić

U proteklih mjesec i pol dana na političkoj sceni Srbije odvijala se prava tragikomedija u svezi formiranja nove vlade. Domaći mediji zasićeni su tekstovima o aktualnim političkim pregovorima, pri čemu se vrlo malo pozornosti obraća na druge, podjednako važne teme. Za Vojvodane jedna takva tema jest pitanje autonomije Vojvodine i njezine budućnosti u okviru novonastale političke situacije u zemlji.

Naime, četiri od ukupno šest stranaka u novom sazivu srbijanskog parlamenta izravno niječu pravo Vojvodine na bilo kakav vid autonomije. Preostale dvije stranke – DS i G17 Plus – nominalno se zalažu za autonomiju, međutim, u praksi nisu pokazale mnogo sluha za »vojvođansko pitanje«. Treba podsjetiti da je za vrijeme vlasti DS-a na jedvite jade izdejstvovan takozvani omnibus zakon kojim je Vojvodini osiguran stupanj autonomije predviđen *Miloševićim* ustavom. No, autonomaši i na tome trebaju biti zahvalni budući da trenutačne političke prilike u najboljem slučaju upućuju na sasvim izvjestan izostanak daljnje podrške autonomiji Vojvodine, a u najgorem na potpuno ukidanje pokrajinskih institucija.

»PATRIOTSKA« ANTI-AUTONOMAŠKA FRONTA: Vojvodanska administracija pod autonomaškim okriljem ligaša Nenada Čanka već tri godine predstavlja trn u oku patriotima i legalistima. Baš kao i za vrijeme tzv. jogurt revolucije, autonomaški se pokret danas u javnosti prikazuje kao antisrpski. Nedavna izjava Radoša Ljušića, zastupnika DSS-a u novom sazivu parlamenta, da je Koalicija za toleranciju antisrpska nažalost nije izolirani primjer stigmatizacije građanskih inicijativa u Srbiji. I dok je 1989. godine Vojvodinu rušio Milošević uz pomoć kosovskih Srba (poput Miroslava Šolevića), danas to čine malo umiveni centralisti populističkom retorikom koja se oslanja na tranzicijske poteškoće, a i znatno izmijenjeni demografski izgled Pokrajine. I u jednom i u drugom slučaju autohtoni Vojvođani i njihove podijeljene političke vođe nijemo prate kako im netko drugi kroji sudbinu.

Kako je izborni rezultat omogućio provedbu unitarističkog koncepta države, beogradski centralisti nisu tratili vrijeme. Srpska radikalna stranka pokrenula je tako inicijativu za ukidanje autonomije Vojvodine. Štoviše, novi predsjednik srbijanskog parla-

menta Dragan Maršićanin izjavio je da je vojvođanski parlament nelegitiman, te da bi ga trebalo raspustiti. Vojvođanskim autonomašima valja ozbiljno shvatiti prijetnju ojačane antiautonomaške fronte.

GRAĐANSKA AUTONOMAŠKA FRONTA: Čini se da su zagovornici moderne i građanske opcije u Vojvodini ozbiljno shvatili da valja nešto činiti hitno kako se radikalne nakane ne bi obistinile. U intervjuu za Magyar Szó, Čanak je najavio internacionaliziranje pitanja statusa Vojvodine ukoliko dođe do narušavanja autonomije Pokrajine. On je dodao kako je »pod upitnik stavljen status punopravnog člana Saveza europskih regija«, te da Europa to »ne smije sebi dozvoliti«. Štoviše, u cilju obrane Voj-

o nima koji su počeli pakirati kofere, riješeni da poslije posljednjih izbora i nakon niza abortivnih pokušaja formiranja vlade zauvijek napuste Srbiju, lukavo savjetujem: Ostanite ovdje! Sad će biti najljepše.

Evo zašto.

U srpski se parlament treba složiti politički heksagon koji čine SRS, DSS, DS, G17 Plus, SPO-NS i SPS. Oni trebaju napraviti koalicijsku ili koncentracijsku vladu. Ili će svi opet na izbore. Većinsku vladu ne može nitko napraviti samostalno. Prijevremeni i aferama praćen raspad DOS-ovske koalicije ne obećava dug garantni rok vladi i »koalicijsku romancu« njenom ministarskom sastavu.

Sve u svemu, ma što oni mislili o sebi i svom izbornom uspjehu, svi oni su manje ili više parlamentarni gubitnici. Drugim riječima, na ovim izborima svi su pomalo izgubili, a najviše oni za koje se čini da su najbolje prošli.

NEUPOTREBLJIVA VEĆINA: Po toj logici, radikali su prošli točno po onoj narodnoj »Dabogda imao, pa nema«. Njihova je nevolja višestruka. Prvo, nema više tajni s kojim biračkim tijelom raspolažu. Milijun ljudi, i ni duša više. Ova naizgled velika suma birača, pokazalo se, ipak ništa bitno ne mijenja. To je svega jedina sedmina srpskog biračkog tijela – dakle, malo. Preostalih šest sedmina pripada neradikalnim opcijama. To je moćan kontrateg šešeljevskoj Velikoj Srbiji i zapadnim granicama Karlobag-Virovitica-Ogulin-Zagreb-Pešta...

Drugo, radikali su gubitnici jer i pokraj toga što imaju 82 mandata sami ne mogu ništa – ne mogu formirati »svoju« većinsku vladu. Bez političkog srodnika slatki zalogaj vlasti uzet će im drugi pred nosom. Radikali bi najradije sa socijalistima, jer je ta crveno-crna koalicija oprobano deset godina Srbiju »zavijala u crno«, a i vođe su im »na službenom putu« kod frau Carle. Ali, socijalista je malo, a i to malo već se ponudilo dijelu »demokratskog« bloka. Treće, ozbiljno je pitanje – i kad bi mogli – kako bi radikali servisirali vladu. Oni nemaju niti polovicu stručnjaka u svom milijunskom lumpenproleterskom sastavu. Sva njihova pamet je u ptici koja čami u haškom kavezu, a od ovdašnjih snaga mogu jedino formirati odred za brze otmice haških pritvorenika. Ali, bez Legije kao stručnog konzultanta za takve operacije, to će teško ići. Dakle, što se radikala tiče, svi su izgledi da će ih opet iznositi iz parlamenta i na vrijeme treba pojačati broj skupštinskih (iz)nosača.

IZNEVJERENE DSS-OVSKE NADE: Kad se sve sabere, i Koštunica je, ništa manje od radikala, u neplaniranom gubitku. On je po ekspertskim očekivanjima trebao sam osvojiti lavovski dio mandata, tako reći sam formirati većinsku vladu, a stvar se završila s 53 zastupnika. S toliko mjesta, on jedino može osnovati zastupnički klub.

Osvjedočeni Vojvođanin Balašević ipak neće skladati vojvođansku himnu...

vodine i njezinih interesa, Glavni je odbor LSV-a donio odluku o formiranju najšireg bloka političkih i društvenih snaga. Ligaši smatraju kako se bujanju nacionalizma, fašizma i ekstremne desnice može suprotstaviti jedino ujedinjenim nastupom cijelog građanskog društva.

U ponedjeljak se ligašima pridružio *József Kasza* i pozvao na »zbijanje redova«, najavivši formiranje predizborne koalicije između SVM-a, Demokratske stranke, i LSV-a na pokrajinskim izborima koji nas očekuju najkasnije na jesen. Ubrzo potom, visoki dužnosnik DS-a *Đorđe Đukić* potvrdio je ove navode i rekao da postoji »realna mogućnost« da do takve koalicije zaista dođe. Nema sumnje da će se ovoj inicijativi pridružiti i dvije nacionalne stranke vojvođanskih Hrvata kada za to dođe vrijeme.

U ovom trenutku, »zbijanje redova« demokratskih snaga građanske opcije čini se imperativnim ukoliko doista postoji želja za očuvanjem povijesno-političke i gospodarske samobitnosti Vojvodine. Ako 80 posto građana Vojvodine zaista podržava autonomiju, kako se to često može čuti, i političke vođe i sami građani imaju dužnost raditi na ostvarenju svojih interesa. Razočaravajuća je jedino sveopća inertnost zbog koje je bilo potrebno čekati da beogradski centralisti ovako ozbiljno ugroze Vojvo-

Još jedan poziv na jedinstvo

Koalicija za Vojvodinu *Dragana Veselinova* i Vojvođanski građanski pokret pokrenuli su inicijativu za stvaranje jedinstvenog programskog i izbornog bloka, jer »jedino ujedinjene demokratske snage Vojvodine imaju realnu šansu ostvariti povijesno, ekonomsko i demokratsko pravo na punu autonomiju Vojvodine i suprotstaviti se agresivnim, retrogradnim i mračnim snagama beogradskih militantnih centralista ultra desne i ultra lijeve orijentacije«, kako se kaže u priopćenju. Ovaj je poziv upućen na adrese LSV-a, SVM-a, Reformistima Vojvodine, kao i Demokratskoj zajednici vojvođanskih Mađara *Sándora Pál*la.

dinu kako bi se pokorni Vojvođani animirali na političko djelovanje. Naravno, sasvim je moguće i da autonomaški pokret još jednom zataji – što zbog nezainteresiranosti, što zbog nadmoćnosti centralističkih snaga – u kojem slučaju Vojvodina niti treba niti zavređuje autonomiju.

Tko su pobjednici posljednjih izbora

Postizborni nokturmo

Dok se (kakva-takva) vlada ne formira, strepim da neko pijano predškolsko derište adolescentnog shvaćanja demokracije, ponovno ne zađe po nekim katoličkim, židovskim i drugim nepravoslavnim grobljima i poruši po sedamdeset nadgrobni ploča, Gupčev, Masarykov ili spomenik Janike Balaša

Istina, teško je reći na kojem je programu »zaradio« i ta 53 čovjeka, ako se u to ne računa njegovo guslarsko opijevanje naše velike ustavne prošlosti, sve sa »Sretenjskim ustavom« koji nije potrajao ni dva tjedna. U svakom slučaju, on je u narodu probudio veću »glad za Ustavom« nego za punim želucem. Uz to, kandidirao je svoja čak 53 čovjeka za dvije fotelje u vlasti: za ministra pravosuđa i za srpskog ombudsmana. Kako bi malo utolio svoju političku glad, mora opet dijeliti vlast s bliskom političkom braćom, a to lako može povrijediti njegovu fragilnu legalističku dušu i završiti novom parlamentarnom krizom.

Demokrati su očito na gubitku. Tri godine su imali sve što se od vlasti poželjeti moglo: i parlament, i vladu, i vrhovni sud, i ustavni sud, i Bodrum i Solun, skupštinske komisije i upravne odbore, i novine i televiziju, i carine i sveučilište, a na kraju su »spali« na tričavih 37 zastupnika. Tijekom kampanje njihovi su raniji grijesi isplivali na površinu kao napuhani leševi. Nakon što su pedantno razorili vitalne institucije sustava, od predsjednika do parlamenta, nakon što su pogazili i pravo i moral, i nakon brojnih laži u čemu su nadmašili i samog baruna Münchauzena, i pokraj silnog truda *Boris Tadić* je imao male izgleda da svoju stranku predstavi u boljem svjetlu pred biračkim svijetom. Zbog toga su dobar dio biračkog tijela radikala ovog puta činile izbjeglice iz biračkih redova Demokratske stranke. Samo je uspomena na davne dane »velike nade« s početka vlasti pokojnog premijera *Đinđića* djelomice rehabilitirala poraz demokrata na izborima. Ukupno 34 zastupnika u parlamentu naspram 250, odgovara simbolici kovanog novca u džepu: ima neku težinu, ali ne vrijedi puno.

VEĆI ULOG OD DOBITKA: G 17 Plus teško može reći da je »profitirao« na izborima s osvojena 34 zastupnička mjesta. Oni su mnogo više uložili nego što su dobili od ovih izbora. Jer, kad se uzme da su oni prvi organizirali radne akcije raskrinkavanja demokrata, da su demaskirali »crnu ovcu«, da su »aferaški« rušili DOS-ovsku vladu, te da je njihov čovjek žrtvovan na predsjedničkim izborima protiv Koštunice, da su ključeve MMF-a tako reći držali u svom džepu, da je *Dinkić* šutnut iz Narodne banke kao pijana skitnica, a ne rigidni čuvar stabilnosti dinara, kad se

uzme da je *Labus* jedini pokraj pokojnog *Đinđića* imao petlju za otvorenu suradnju s Hagom, dakle, kad se sve to uzme u obzir, onda su oni na svojoj koži dobro osjetili političku pouku »Pirove pobjede«. A pošto su oni uglavnom bankari, možda će svoja 34 zastupnička mjesta za kratko vrijeme i drugačije knjižiti.

Što se tiče koalicije prije svih »predstojećih koalicija« SPO-NS, ona je gubitnik i u numeričkom i u vrijednosnom smislu. Najveća ironija ovih izbora je ta što su se nekadašnji veliki opozicionar i moćni pozicionar našli na začelju tabele jednako vrednovani: 22 (SPO): 22 (SPS). *Vuk Drašković*, uporni borac protiv omraženog režima *Slobodana Miloševića*, glasačkom voljom naroda numerički i moralno je diskreditiran na razinu parlamentarnih ostataka SPS-a. »Glas naroda je glas Boga«, kaže *Drašković*. Ako je tako, *Vuk* ispravnost narodnog suda nema priliku testirati ni pred Bogom ni pred sobom, ni pred kraljem koji srpski jedva »nabada«, niti pred patrijarhom koji vrijedno očijuka i s carstvom nebeskim i s carstvom političkim. *Vuk* nema sugovornika niti u Velji »koji Srbiji valja« – jer ovaj bolje zna šutirati nego razgovarati, a s kojim dijeli i to malo zastupnika. Kad je *Vuk* spao na koaliciju s NS, onda »vuk« ili to više nije, ili Srbija više nije (ono) što je nekad bila. Ostaje da se vidi iz koje će koalicije *Vuk* najprije izaći – iz one s Veljom ili iz ove sa samim sobom i »svojima«.

EUROPLJANI JEDINI GUBITNICI: Izvan ove šestorke, najveći i pravi gubitnik na ovim izborima su demokratski, europski opredijeljeni građani i – Vojvodina. Jer, Srbija se *Miloševićevim* piratskim izbornim zakonom za duže vrijeme otarasila u parlamentu Roma, manjina, autonomaškog bečarca, tolerancije i građanske uljudenosti. Ovdje se zadugo neće pjevushiti niti na glas govoriti o autonomiji Vojvodine.

U međuvremenu, dok se (kakva-takva) vlada ne formira, strepim da neko pijano predškolsko derište adolescentnog shvaćanja demokracije, ponovno ne zađe po nekim katoličkim, židovskim i drugim nepravoslavnim grobljima i poruši po sedamdeset nadgrobni ploča, *Gupčev*, *Masarykov* ili spomenik *Janike Balaša*. Tako nam je – kako smo radikalno i zaslužili!

Radivoj Stepanov

Prijašnji gradonačelnik Novog Sada Milorad Mirčić napao vojvođanski dnevni list

»Građanskom listu« etiketa ustaštva

Dužnosnik SRS-a vrijeđao novinare »Građanskog lista«* Mnogi prepoznaju staro lice radikala*
Na redu državni organi

Piše: Dušica Dulić

Konferencija Okružnog odbora Srpske radikalne stranke u Novom Sadu, na kojoj je prijašnji gradonačelnik toga grada *Milorad Mirčić* iznio optužbe i grube prijetnje »Građanskom listu«, izazvala je burnu reakciju javnosti, osobito profesionalnog, novinarskog dijela, a za slučaj se zainteresiralo i Okružno javno tužiteljstvo. Ta je konferencija održana 2. veljače, a dan nakon toga Građanski list je iz prosvjeda izašao u crno-bijeloj boji i dijelio se na ulicama vojvođanskih gradova besplatno.

Naime, odgovarajući na zahtjev novinara da prokomentira izjavu koju je u prijašnjem broju Građanskog lista iznio zamjenik predsjednika Srpske radikalne stranke *Tomislav Nikolić*, predsjednik Okružnog odbora ove stranke za južnu Bačku i narodni zastupnik *Milorad Mirčić* je na spomenutoj konferenciji za novinare uputio seriju uvreda na račun ovoga lista, nazvavši ga ustaškim, te na račun glavnog i odgovornog urednika lista *Miodraga Nikića*.

NAPAD: »To je list koji je pod patronatom *Nenada Čanka*, to je list koji financira *Stipe Mesić*... To je list gdje svi smradovi u novinarstvu rade. Svi redom. Nijedan nor-

malan novinar, čestit, pošten, patriota, neće da radi u tom listu. Svi izdajnici, svi špijuni su u tom listu, na čelu s gazdom toga lista *Stipom Mesićem*... Građanski list je prohrvatski list. Otvoreno prohrvatski list. I dosta je više *Nikića* i njegovih prije

vara i laži. Ne može se više izdržati. Takav čovjek više ne može da se trpi, da radi i djeluje u Vojvodini.«

Glavni i odgovorni urednik Građanskog lista *Miodrag Nikić*

U tijeku pisanje tužbi

Izjavi za Hrvatsku riječ glavni i odgovorni urednik Građanskog lista *Milorad Nikić* kaže: »Mi smo dobili podršku negdje oko šezdesetak odvjetnika koji će se uključiti i zajedno s Redakcijom napisati tužbu, pa će biti jedna redakcijska i moja, te oko četrdeset tužbi novinara Građanskog lista. U ponedjeljak je *Toma Nikolić* na TV Pinku rekao da radikali stoje iza svake riječi koju je izrekao *Milorad Mirčić*, tako da su samo potvrdili da su oni oni stari radikali. Što se tiče podrške medija, ono što smo mogli očekivati od medija to smo i dobili. Ne možete očekivati od nekih medija koji su kameleoni da nam daju podršku, a što se tiče podrške ostalih medija ja sam jako zadovoljan i čak imam osjećaj da je ovo bila možda najjača reakcija medija i najjača podrška u posljednje vrijeme koja je dana nekom mediju u sličnim situacijama.«

Na novinarsko pitanje o ukidanju autonomije *Mirčić* je uz iznijeti stav kako je to ustavno pitanje dodao:

»*Nikić* je inače poznat u gradu kao toalet papir *Nenada Čanka*. I to možete slobodno prenijeti. I dosta mi je više toga čovjeka. Špijunčina jedna. Neka on mene tuži. Jedva čekam da se tužim s njim, s *Jovom Paripovićem* i s ostalim ustašama... Popularnost Srpske radikalne stranke je očita i, na njihovu žalost, volja naroda se mora poštivati. Poštiva nje volje naroda. U svakom slučaju, bit će pretresen rad informativnih sredstava na području Vojvodine, između ostalog i Građanskog lista. Da vidimo, budući da se po automatizmu podrazumijeva da će rad Dnevnika biti ispitano, tako će i Građanskog lista, jer osnivač Dnevnika je Skupština Vojvodine.«

LIST IZGUBIO BOJU: Zbog ovih prijetnji i optužbi redakcija Građanskog lista je dan iza toga dijelila besplatne primjerke lista, a u znak prosvjeda zbog uvreda i neistina taj broj nije izašao u koloru.

U odgovoru dužnosniku SRS-a, urednik Građanskog lista *Miodrag Nikić* u tekstu naslovljenom »Možda ste bar nasmijali *Stjepana Mesića*« između ostalog kaže:

»Na žalost, jedino se može konstatirati da ovaj radikalni prvak nije otišao ni korak dalje od već prepoznatljive matrice. Mislimo da će i on i stranka kojoj pripada zamijeniti tu matricu nekom novom, politički, građanski i demokratski uljudnijom...«

Ukoliko je ta izjava dospjela do hrvatskog predsjednika, a nije isključeno u ovom vremenu brzog protoka informacija da se i to dogodilo, on se možda nasmijao,

pogotovo stoga što ga je nasmijao jedan tako ugledni radikal...

Vjerujem da u Srbiji postoji i onaj demokratski i građanski dio koji će se suprotstaviti ovakvim prijetnjama i kvalifikacijama bez pokrića...

Ta stranka se treba zamisliti zbog izjava koje daju njeni članovi, osobito nakon izbornog rezultata koji je postigla upravo u Novom Sadu i Vojvodini. Jer, zašto su se radikali nakon takvog rezultata toliko uplašili Građanskog lista pa nas napadaju tako bezočno, rječnikom ulice. Kao da se boje da će im upravo naš list stati na put u osvajanju 'sjeverne srpske pokrajine', kaže u odgovoru Nikić.

KRIVIČNA PRIJAVA?: Okružno javno tužiteljstvo zatražilo je od Građanskog lista integralni tekst čitave konferencije za novinare Okružnog odbora SRS-a kako bi odlučilo hoće li i po kojem djelu goniti dužnosnika radikala. Primjerak ovog lista od 3. veljače Tužiteljstvo je zavelo kao krivičnu prijavu protiv Mirčića pod brojem KTR 86/04. Ukoliko pronađe temelj da krivično goni Mirčića, koji je svojevremeno bio i predsjednik Skupštine grada Novog Sada, Tužiteljstvo će od policije zatražiti da obavi informativne razgovore neophodne za podizanje zahtjeva za provođenje istrage. Mirčić bi, prema dosad objavljenim dijelovima izjave, mogao od-

Stvaranje animoziteta prema Hrvatima

Šef Novosadskog ureda Helsinškog komiteta za ljudska prava **Pavel Domonji** tvrdi da »izjednačavanje ustaštva s hrvatstvom upravo doprinosi stvaranju negativne atmosfere i animoziteta prema Hrvatima«, te dodaje: »Očito da je gospodinu Mirčiću vrlo blizak taj koncept patriotskog novinarstva, koji zapravo s novinarstvom nema nikakve veze, to je jedna najodvratnija nacionalistička propaganda«, zaključuje Domonji.

govarati za izazivanje »nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti«, po članku 134. Osnovnog krivičnog zakona. Za ovo djelo zakon predviđa od godinu dana do čitavih osam godina zatvora. Najteža kazna je predviđena za djelo učinjeno »zloupotrebom položaja« kao što je položaj predsjednika Okružnog odbora neke stranke, koji nacionalnu mržnju raspiruje na konferenciji za novinare.

KOMENTARI, OSUDE: U povodu ovog nemilog događaja predsjednik Skupštine Vojvodine Nenad Čanak je za Građanski list rekao:

»Sve ovo što se događa posljedica je činjenice da SRS nije zabranjena kad je

trebalo. Tu grešku ćemo skupo platiti«.

Pomoćnica ministra za kulturu i medije, zadužena za javno informiranje **Tamara Lukšić Orlandić** izjavila je kako Mirčićev istup nije »ništa novo« i da se »radikali ponašaju po svom uhdanom modelu«, dok je pokrajinski tajnik za informiranje **Rafail Ruskovski** rekao: »Definitivno je netko skrivao svoju čud dokle god je mogao. A svaki put, kada gubi svoj interes na političkom, ekonomskom ili nekom drugom planu, onda reagira onako kakav u stvari jeste.«

Predsjednik Odbora za informiranje Skupštine Vojvodine **Đorđe Subotić** je istim povodom za Građanski list izjavio: »Nije stvar u retorici nego u određenom mišljenju. Ono što posebno zabrinjava to je da su u siječnju, nakon parlamentarnih izbora, učestali napadi na novinare i činjenično pisanje, što s jedne strane otežava objektivno informiranje. S druge strane, krajnje je vrijeme da državni organi reaguju«, naglasio je Subotić.

Udruženje novinara Srbije (UNS) i Društvo novinara Vojvodine (DNV) najoštrije su osudili uvrede upućene novinarima Građanskog lista naglasivši kako verbalni linč mora biti kažnjen, »tim prije što čelnici SRS-a nastavljaju s praksom širenja netolerancije i govora mržnje prema novinarima«.

József Kasza o namjerama radikala spram autonomije Vojvodine

Šutnja velikih stranaka za osudu

József Kasza, predsjednik Saveza vojvodanskih Mađara i potpredsjednik republičke Vlade, osudio je šutnju velikih demokratskih stranaka povodom istupa **Tomislava Nikolića** u kojem je on najavio mogućnost suradnje Srpske radikalne stranke i Demokratske stranke Srbije »u pravcu ukidanja autonomije Vojvodine«.

»Nijedna od velikih beogradskih stranaka nije reagirala, a prije svih tu mislim na DS i G17 plus, koje su u svojim predizbornim kampanjama nešto pričali o autonomiji, rekao je Kasza na konferenciji za tisak povodom ovih događanja.« Izgleda, međutim, da je G17 plus jedno pričao biračima u Vojvodini, a drugo biračima u Srbiji. Vojvodane iznimno zabrinjavaju izjave poput Nikolićeve kojima netko želi vjekovnu tradiciju i političku cjelinu Vojvodine, zemljopisnu, samoupravnu i ako

hoćete i kulturnu cjelinu razbiti. Zabrinjava činjenica da netko želi ići putem gospodina **Miloševića**. A događaji u republici pokazuju kako su neke stranke demokratskog bloka doista krenule Miloševićem putem. To je sramotni čin i od Demokratske stranke Srbije i od G17 plus.«

Kasza je ocijenio kako će nasrtaja na autonomiju Vojvodine biti i ubuduće, ali da Vojvodani to svakako neće prihvatiti bez protivljenja, te da će se u krajnjem slučaju vjerojatno zatražiti pomoć sa strane. »Ova

József Kasza

izjava **Tomislava Nikolića** nas opominje da ujedinitimo svoje snage i da na vrijeme uputimo signale prema inozemstvu. Pregovori oko ujedinjenja političkih snaga u Vojvodini traju, ali se može očekivati da će se tom bloku i oko te ideje okupiti ne samo političke stranke, već i čitav civilni sektor«, napomenuo je József Kasza.

Lider SVM-a osudio je također napade na »Građanski list«, napominjući da izjave poput one **Milorada Mirčića** koji je GL okvalificirao kao proustaški, pored osude zahtijevaju i primjenu zakona, te da tu svakako ima posla i za tužitelja.

V. L.

Povijesni dogovor DSHV-a i HNS-a

Ponovno zajedno

Iako još ostaje da se razrade pojedine »tehničke« stvari oko ujedinjenja postignut je dogovor oko dvije stvari, prvo da će se obje stranke ujediniti i nastaviti svoje političko djelovanje pod imenom Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini, i drugo ujedinjenje će se provesti 29. veljače.

Piše: Jasminka Dulić

U Subotici u Domu DSHV, 11. veljače, na inicijativu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održan je dugo najavljivani sastanak čelnictva ove stranke i Hrvatskog narodnog saveza. Na sastanku su se čelnici dviju stranaka suglasili da će do ujedinjenja doći, već ovog mjeseca, odnosno datum ujedinjenja je 29. veljače za kada je već zakazana Izborna skupština DSHV.

DOGOVOR JE POSTIGNUT: Nakon zatvorenog dijela sastanka, *Petar Kuntić*, v. d. predsjednika DSHV je rekao »Inicijativa za današnji sastanak je potekla od DSHV-a iz razloga što je predsjedništvo stranke na svojoj posljednjoj sjednici praktično »dalo nalog« čelnicima da nastave i ubrzaju pregovore oko ujedinjenja s Hrvatskim narodnim savezom. Mislimo da je današnji razgovor približio stajališta i velika nam je želja da 29. veljače dođe do ujedinjenja. U pitanju je dalje samo usuglasiti elemente tehničke prirode, sve ostalo nije upitno. Mislimo da je sad pravi moment za ujedinjenje, jer smo obilazeći dvadeset dvije mjesne organizacije DSHV-a, pripremajući se za veliku izbornu skupštinu, skoro u svim mjestima razgovarali o tome i naše članstvo je isticalo da se moraju ujediniti dvije stranke. Mislimo da je to u interesu sviju nas jer tijekom ove godine imamo izbore na tri a možda i četiri razine. Pogotovo je ovo ujedinjenje značajno za lokalnu razinu jer se, u odnosu na prošle izbore, u velikoj mjeri promijenila etnička struktura stanovništva grada Subotice, kao kulturnog i političkog centra Hrvata, i drugo, pojavila se jedna nova stranka G 17 plus koja je puno glasova osvojila upravo u mjestima gdje žive Hrvati. Ujedinjenjem će Hrvati dobiti jednu jaku političku opciju što će smatramo biti jedan poticaj da glasaju za stranku koja će se zalagati za ostvarivanje interesa hrvatske nacionalne zajednice.«

Iako još ostaje da se razrade pojedine »tehničke« stvari oko ujedinjenja postig-

nut je dakle dogovor oko dvije stvari, prvo da će se obje stranke ujediniti i nastaviti svoje političko djelovanje pod imenom Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini, i drugo ujedinjenje će se provesti 29. ve-

Rokovi su vrlo kratki, platformu u nacrtu trebamo donijeti već u ponedjeljak idućeg tjedna, nakon čega ćemo platformu iznijeti na Vijeće HNS-a. Sljedećeg tjedna razgovori idu u fazu konkretizacije. Najteže

Čelnici dviju stranaka na dogovoru

ljače.

Umjesto jedne skupštine održati će se, dakle u istom danu dvije skupštine. Skupština Hrvatskog narodnog saveza treba donijeti odluku o prestanku postojanja stranke i odluku o ujedinjenju sa DSHV-om, dok delegati skupštine DSHV trebaju donijeti odluku o ujedinjenju sa HNS-om. Nakon toga na političkoj sceni Vojvodine postojati će samo jedna stranka a to je DSHV.

Već sljedećeg tjedna pristupiti će se izradi zajedničke deklaracije koja će biti platforma za daljnji rad jer »budući se radi o ujedinjenju, obje stranke moraju s tom platformom izići pred svoje članstvo. S tom platformom se trebaju definirati zajednički interesi, plan i program, i aktivnosti koje će uslijediti nakon ujedinjenja.

smo obavili, nema više pitanja oko toga da li će biti ili ne ujedinjenja. Oduvijek ističemo da samim tim što smo na pokrajinskoj i lokalnoj razini nastupali kao dvije odvojene grupe slabili smo vlastite pozicije, prvenstveno u lokalnoj skupštini gdje imamo sada 8 i 5 odbornika a sasvim bi druga situacija bila da imamo odborničku grupu od trinaest, što je respektabilan broj koji se mora uzeti u obzir od strane svakog onog tko predstavlja sugovornika za tu stranku« rekao je Franjo Vujkov.

U pregovorima su sudjelovali ispred DSHV-a *Petar Kuntić* v. d. predsjednika, dopredsjednici *Josip Gabrić* i *Martin Bačić*, te članovi Predsjedništva i Vijeća *Đorđe Čović*, *Josip Jaramazović* i *Marko Berberović*. Ispred HNS-a su razgovore vodili *Franjo Vujkov*, predsjednik, i člano-

vi predsjedništva *Dujo Runje, Bela Ivković i Branko Horvat.*

IZ POVIJESTI DVIJE STRANKE: U Srbiji danas postoje dvije stranke koje u svojim programima ističu da zastupaju interese Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji. Prvo je nastao Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, 1990. godine, u Subotici i vrlo brzo su širom Vojvodine osnivane mjesne organizacije i podružnice, broj članova je rastao i u prvoj polovini devedesetih godina stranka je imala zastupnike u saveznoj, pokrajinskoj i pojedinim lokalnim skupštinama. Na izborima 1996. godine, DSHV je doživio značajan izborni poraz, u Subotici. Međutim, izbori te godine ostali su zapamćeni po tromjesečnim demonstracijama zbog krađe glasova na lokalnim izborima, što je »presječeno« usvajanjem »lex specialis« u republičkoj skupštini. Time su rezultati priznati takvi kakvi jesu, a demokratska opozicija Srbije morala se pomiriti sa rezultatima. Pored toga od samog nastanka, DSHV je u srbijanskim medijima neprestano optuživan od toga da je nacionalistička stranka, u boljem slučaju, do toga da je ustaška stranka. Radeći u vrlo teškim uvjetima i u ozračju antihrvatskog raspoloženja, i unutar same stranke je dolazilo do sukoba i isključivanja istaknutih članova. DSHV je na posljednjim izborima osvojio osam zastupničkih mjesta u subotičkom parlamentu i jedno u pokrajinskom parlamentu. Prema koalicijskom sporazu - mu mjesto dopredsjednika skupštine Subotica pripada odborniku iz redova DSHV.

Druga stranka, Hrvatski narodni savez, osnovana je 1998. godine, također u Subotici. Osnivači su bili uglavnom nekadašnji članovi DSHV-a, a sama stranka se prema svojim ciljevima i programu nije značajno razlikovala od DSHV. Ova stranka nastupila je 2000. na izborima i osvojila pet zastupničkih mjesta u subotičkom parlamentu i jedno u vojvođanskom. Prema riječima Franje Vujkova predsjednika HNS-a razlog za nastanak HNS-a bio je prije svega u tome da su tijekom 1995-1996. godine pokušane sprovesti promjene u DSHV-u ali to tada nije uspjelo i ljudi koji su sudjelovali u toj opciji i željeli unijeti promjene u stranku su postepeno bili odstranjivani iz nje. Te promjene su realizirane na prethodnoj skupštini DSHV-a i sada više ne postoje prepreke za ujedinjenje i ono je jedan prirodan tok stvari samim tim što skoro devedeset posto članstva HNS-a možda i više ima iskaznice DSHV-a.

Pripreme za veliku izbornu skupštinu DSHV-a

Izabrana nova rukovodstva

U Mjesnoj zajednici Mali Bajmok, 6. veljače održana je izborna skupština MO DSHV Mali Bajmok – Novo Selo. Nakon što je *Zlatko Ivković* podnio izvješće o dosadašnjem radu izabrani su čelnici ove mjesne organizacije, novi predsjednik je *Tomislav Kopilović*, zamjenica za Novo Selo je *Marijana Čović*, zamjenik za Mali Bajmok *Ivan Budinčević*, tajnik *Alojzije Dulić* i rizničar *Franjo Žigmanov*.

Već sljedećeg dana, 7. veljače, na Biko - vu je također održana skupština i izabrano novo rukovodstvo MO DSHV. Predsjednik je *Pere Matković*, zamjenik predsjednika *Ivica Vukmanov Šimokov*, i rizničar *Ante Zadro*,

Osnovana Mjesna organizacija DSHV na Paliću

Nova mjesna organizacija DSHV-a osnovana je 9. veljače na Paliću. »Poslije svađa koje su bile dominantne u DSHV-u posljednjih godina, težimo obnovi i konsolidaciji stranke. Odavno je bila želja da se osnuje mjesna organizacija DSHV-a na Paliću i to se danas ostvarilo« rekao je

Petar Kuntić, v. d. predsjednika DSHV prigodom osnivanja nove mjesne organizacije stranke. Nakon što je *Đorđe Čović* upoznao nazočne s osnovnim programskim načelima i ciljevima DSHV-a, i kraće rasprave, izabrani su za predsjednika *Đorđe Čović*, i za zamjenika *István Bozso*, te delegati za izbornu skupštinu.

Izborna skupština u Somboru

U Somboru, u prostorijama HKUD Vladimir Nazor, 10. veljače, održana je izborna skupština mjesne organizacije Sombor. *Joza Kolar*, dosadašnji predsjednik, podnio je izvješće o dosadašnjem radu i istaknuo kako postoji niz neriješenih pitanja u hrvatskoj zajednici. Među njima su najvažniji pitanje funkcioniranja Hr-

vatskog nacionalnog vijeća, koje se nije sastalo godinu dana i pitanje obrazovanja na materinjem jeziku. Kolar je istaknuo da predstoje uskoro izbori u Pokrajini, lokalni a možda i republički i da političko zastupanje Hrvata nije na zadovoljavajući način riješeno »ne trebaju Hrvatima dvije političke stranke, jer nemamo mi dva programa, već samo dvije grupe ljudi koji su mislili da više vrijede jedni od drugih. Kronični problem je razjedinjenost u hrvatskoj zajednici i mi bi bili presretni da se dvije hrvatske stranke ujedine.«

Josip Pekanović, koji je izabran za novog predsjednika mjesne organizacije, je istaknuo da je najvažniji zadatak pred DSHV-om uključivanje stranke u politički život na razini općine Sombor, jer u ovom trenutku u lokalnoj skupštini nema zastupnika, koji bi zastupali interese hrvatske nacionalne manjine i ostvarivanje prava koja su garantirana zakonima.

Za tajnika je izabran *Joso Firanj*, a za rizničara *Joso Budimčević*.

Lazar Baraković, dopredsjednik Skupštine općine Subotica

Dozvolili smo da nas loši vode

Ako netko hoće uspostaviti zdrave odnose u privredi i društvu treba prvo raščistiti ono što je bilo loše i ispraviti nepravde koliko je to moguće* Potrošilo se povjerenje među ljudima i mislim da je to jedan od velikih problema* Mi Hrvati dovedeni smo »blizu nule«, da nas nestane, da nestane naš jezik, da nestanu naša kultura i običaji* Za sve incidente bi se moralo odgovarati pred sudom.

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Lazar Baraković od prije mjesec i pol dana obnaša funkciju dopredsjednika Skupštine općine Subotica. Iako se aktivirao u politici još u vrijeme Ante Markovića i kasnije u DSHV-u, u javnosti je uglavnom bio poznat po svojim uspjesima na gospodarskom planu i kao inovator. Dobitnik je Oktobarske nagrade Subotice i Prvomajске nagrade na saveznoj razini 1989. godine, za svoj doprinos na planu smanjivanja troškova i unapređenja proizvodnje, te različitih inovacija.

HR: U politiku ste ušli kao član Saveza reformskih snaga Ante Markovića, a zatim ste postali član DSHV-a. Što Vas je motiviralo na politički angažman?

Član Saveza reformskih snaga sam postao jer sam mislio da je to opcija koja može omogućiti transformaciju SFRJ bez sukoba. Kad se u tome nije uspjelo, izišao sam iz stranke i bavio sam se svojim poslom. Kasnije sam se sretao s ljudima iz DSHV-a, razgovarali smo, slušao sam izlaganja čelnika stranke i shvatio sam da je to program koji želi održati jedinstvo i očuvati identitet hrvatskog naroda. Smatrao sam da je to dobro i možda i obveza svakoga tko sebi misli dobro. I tako sam se približio DSHV-u. Kad su bili izbori 5. listopada 2000. godine, iako je bilo i drugih strana - ka koje su me zvale, ja sam ipak mislio da je DSHV ona stranka na koju »ja najviše sličim«, i tako sam postao kandidat za odbornika Skupštine općine, a zatim i odbornik iz redova DSHV-a.

HR: Do sada ste se bavili privatnim poduzetništvom i u Subotici ste poznati kao uspješan poduzetnik?

Od 1970. godine pa sve do kraja 80-tih godina bio sam uposlen u »Novoj brazdi« u Đurđinu. Radio sam različite poslove, počeo sam s održavanjem opreme, zatim sam bio tehnički upravitelj i na kraju sam bio direktor, sve do kraja 80-tih, kad u Novoj brazdi za mene više nije bilo mjesta. Tada sam prešao u »Zrno-Mag«. Bile su to vrlo teške godine, vrijeme inflacije i teško je bilo raditi. U to vrijeme djeca su završila školu, htjeli su i oni raditi, i odlučio sam 1993. godine osnovati vlastito poduzeće. Počeli smo prvo s izradom rezervnih dijelova za poljoprivredne strojeve za koje sam ocijenio da postoji tržište. Zaključio sam tada da će se socijalistički sustav raspasti i da svatko tko želi biti slobodan čovjek mora sam osnovati poduzeće. Znao sam da to neće biti lako s malo novca, ali sam mislio da treba iskoristiti moment kada se moglo sve prodati što se na tržištu ponudi. Još su tada u državi postojale stare zalihe pa su i poljoprivredna imanja i trgovine imale neki novac i bile su u stanju plaćati.

HR: Kako ocjenjujete uvjete za razvoj malog poduzetništva sada?

Uvjeti su katastrofalni, tu nema govora, vrlo je teško naći sve što treba za proizvodnju, a kada se i nađe, cijena nije objektivna. Na primjer, u metalskoj industriji u drugim zemljama, najčešća je cijena po kilogramu proizvoda koji se ugrađuje u strojeve, ili dijelove, oko 30 dinara, a vrhunska cijena je 45 dinara. Ali, mi ne možemo dobiti materijal po toj cijeni, mi najčešće plaćamo 50-60 dinara, i kad dobijemo po toj cijeni, onda smo još i zadovoljni. Ne možemo često ni dobiti onu potrebnu kvalitetu materijala, pošto naša industrija ne radi, a onaj tko uvozi bira onaj materijal koji će brzo prodati, a one koji se manje troše neće ni

uvoziti pa nama ostaje da se snalazimo.

HR: Pomaže li država male i sred-nje poduzetnike?

Država sad nije u stanju sama sebi pomoći, ne može, kao što vidimo, niti svoje institucije urediti, a nekmoli pomagati poduzetništvo. Ipak, onaj tko se ne opredijeli sam sebi organizirati posao, neće mu biti lako. Svaki čovjek treba, ukoliko može, sebi naći posao. Međutim, nije dosta samo opredijeliti se za nešto, mora se biti godinama uporan i malo duže raditi. To neće biti osam sati rada, osam sati zabave, osam sati odmora, nego će biti možda šesnaest sati rada, osam sati odmora, i možda još i gora razmjera ukoliko ste poduzetnik. Mora se osim toga voditi računa o svakom dinaru, ne može se rasipati, ne može se ići na godišnje odmore i slično. Mora se biti štedljiv i u proizvodnji i na sebi. Moram priznati, imao sam prigovora u obitelji oko te štednje u početku, ali sada vide da je dobro, da nije bila greška, da možemo osigurati posao ne samo nama nego i drugima, pa tako petnaestak obitelji živi od poduzeća koje smo osnovali.

HR: Tko sada vodi poduzeće?

Poduzeće sada vodi moj sin. On je od početka bio sa mnom i dobro je ušao u posao. Mi se i dalje nalazimo i porazgovaramo o poslu, ja mu kažem što mislim, ali on donosi odluke. Uspostavljen je kontakt s kupcima i dobavljačima i sada je to dosta jednostavno raditi.

HR: Budući ste surađivali s velikim kombinatima, što Vi mislite kakva je njihova sudbina?

Oni će se prodati vrlo brzo, jer će biti dovedeni do nule i nemaju što dati u zalag, niti objekte niti zemlju, jer je to najčešće već pod hipotekom. Nemaju više od koga uzimati kredite, a država im neće dati jer nije zainteresirana. U stvari, nitko nije zainteresiran, neka radi tko kako hoće, i svatko se mora sam snaći, i ako se snađe, onda će preživjeti. Sve je to u pripremi za privatizaciju.

HR: Kako Vi ocjenjujete privatizaciju, kako je ona provedena kod nas?

Ne sviđa mi se kako je privatizacija provedena, trebalo je biti pošteniji prema radnicima koji su tu ostavili neki minuli rad, i trebalo se to uzeti u obzir. Najčešće se poduzeće dovede do slabog stanja, pa se onda napravi tender ili neka prodaja gdje niti država dobije ono što to vrijedi, niti je kupac dobio nešto s čime može krenuti u posao i ostvarivati profit. S druge strane, mislim da je prije početka prodaje, odnosno privatizacije, prvo trebalo vratiti starim vlasnicima ono što je oduzeto. Ako netko hoće uspostaviti zdrave odnose u gospodarstvu i društvu, treba prvo raščistiti ono što je bilo loše i ispraviti nepravde koliko je to moguće. To je uvjet da ta država bude na zdravim temeljima, ali ako se to ovako prodaje sad nekom drugom, da se zamete trag pravog vlasnika, još uvijek će biti potraživanja i nezadovoljstva kod

građana. To će biti jedan teret za generaciju koje dolaze, jer ćemo im mi ostaviti ovako neuređene vlasničke odnose.

HR: Poljodjelci se žale na teške uvjete. Kako Vi vidite stanje u poljodjelstvu u Općini Subotica?

Mislim da su najsiromašniji poljodjelci u okolici Subotice. Mene je iznenađivalo da ljudi u južnom dijelu Banata i južno od Dunava, koji obrađuju manje površine zemlje, kupuju strojeve, ulažu u opremu, dok to u Bačkoj nije slučaj. U Bačkoj čovjek s deset hektara ne može dobiti ono što tamo dobije s dva-tri hektara.

HR: Koji su tome razlozi?

Naši ljudi čim nešto proizvedu, u lošoj su situaciji. Na primjer, čim proizvedu pšenicu, pošto nemaju skladišta, moraju je odnijeti i više oni nisu »gazde« vlastitog proizvoda, to više nije njihovo. Onaj tko to prima određuje i kvalitetu i količinu, i cijenu, njegove su i vage i instrumenti za utvrđivanje kvalitete. Sve to je tako jer je u monopolskom položaju. A naši proizvođači koji obrađuju veće površine, koji proizvedu 100 vagona pšenice, nemaju je

Četrdeset pretplata na »Hrvatsku riječ«

Lazar Baraković ističe da je čitatelj Hrvatske riječi od prvoga broja, a njegova je privatna tvrtka uplatila 40 godišnjih pretplata na ovaj list, kako bi on, kaže, mogao biti podijeljen besplatno onima koji nisu u mogućnosti da ga plate. »Važno je da Hrvatska riječ uđe u što više kuća i u što više naših obitelji, da bude što više čitana«, kaže Baraković.

gdje smjestiti, oni su u poziciji najamnog radnika, ili još i gore. S druge strane, kad je u pitanju repromaterijal, od opreme, rezervnih dijelova, sjemena, gnojiva i zaštitnih sredstava, sve je to isto samo sad obrnuto. Sad kupac ne diktira niti uvjete niti kvalitetu i ne daje on deklaraciju na kvalitetu nego onaj tko to prodaje. Prodavač kaže, na primjer, da je to NPK 15:15:15, međutim, možda je to 8:8:8. Bilo je takvih slučajeva, a i problema u »kilaži« i u svemu. Seljak je izložen jednoj muc i snalaženju u tom. Malo čudi kako ljudi uopće i izdrže i izguraju sve to, ali se vidi da vode računa o svakom dinaru u ovoj vrlo teškoj situaciji, naročito u sjevernoj Bačkoj.

HR: Koja su rješenja, što bi mogli uraditi poljodjelci? Ne bi li se trebalo udruživati radi rješavanja zajedničkih problema?

Teško je to organizirati, iz više razloga. Postoji neka vrsta nepovjerenja među ljudima, neka, moglo bi se reći »bolest«. Ma-

lo tko kome vjeruje, svašta su ljudi prošli, pa se nitko ne smije udružiti, jer kažu »Eto, ovaj sad organizira neku zadrugu, udruženje, radi nekog osobnog interesa, moram ja vidjeti hoću li ići tamo ili neću«, i ako se udruže, onda to ne traje dugo. Potrošilo se povjerenje među ljudima i mislim da je to jedan od velikih problema.

HR: Kakve su onda perspektive za poljodjelce?

Mislim da poljodjelci neće moći čak i sa 100 hektara biti samostalni proizvođači. To je mala površina od koje bi mogla solidno živjeti jedna obitelj. Morati će imati više obradive zemlje, a nema toliko zemlje na raspolaganju da bi ovaj broj poljodjelaca imao toliku površinu. Znači, tako nešto je isključeno. Mislim da će morati pokretati i razvijati kooperacije, kao što je to vani, u svijetu. Ne radi se više to tako da ima jedna ogromna tvornica s nekoliko stotina radnika, već se na jednom području od oko 50-tak kilometara u krug radi jedna vrsta proizvoda, gdje svatko radi samo jednu komponentu, u svojoj manjoj radionici. Potrebna je specijalizacija, nabavka određenih strojeva i opreme, i onda se taj jedan dio može uraditi i kvalitetno, i brzo, i jeftino, i može biti konkurentan. Smatram da bi se tako mogli organizirati poljodjelci, a zemlju ne treba prodavati, treba je za držati, ali se mora tražiti još neki posao. Kod nas je još uvijek takva situacija da još nije prodrlo strano tržište, sa svom robom koja se traže, i još uvijek se mogu plasirati različiti proizvodi. Mislim da je to spas i za poljodjelce i za male poduzetnike.

HR: Kako Vi vidite stanje hrvatskog naroda u Srbiji?

Mi smo dovedeni »blizu nule«, da nas nestane, da nestane naš jezik, da nestanu naša kultura i običaji. Diješe nas na Bunjevce, Šoke, Jugoslaven, Srbe katoličke vjere, na nešto uglavnom što nije to što jesmo, i to mi smeta. Prvo nam je jezik bio spojen u hrvatsko-srpski ili srpsko-hrvatski, ovdje na našem području je uglavnom prevladavao srpski i mi smo se od našeg jezika odvojili i zaboravili smo ga. Osobno i sada najbolje razumijem ikavicu, ali prihvaćam

književni hrvatski jezik, samo mi je žao što ga ne znam dovoljno. Mislim, međutim, da to i nije najveći problem, jer ima još Hrvata koji ne znaju dobro književni hrvatski jezik od Novog Zelanda do Amerike, pa su i dalje Hrvati.

HR: Osim »problema s jezikom«, što još opterećuje hrvatsku zajednicu?

Posebno mi je teško, što se često kod nas događa, da kad se sretnemo na ulici, o drugom susjedu olako pričamo ružne stvari koje nisu istinite, i to baš o našim ljudima najružnije, što je vrlo štetno za nas. I čak se ide dotle da se i svećenici kritiziraju vrlo oštro. Možda je to nekada i opravdano, ali da je to vrlo ružno, to stoji. Mislim da upravo svećenicima možemo zahvaliti što smo kako-tako opstali i sačuvali kulturu, vjeru, jezik. Oni su bili ti koji su to sačuvali i sad se netko nađe i sve to napada.

HR: Jeste li Vi vjernik?

Nisam ja neki »veliki« vjernik, nisam išao redovito u crkvu, i meni je žao što je to tako, ali otići ću, moram, ne mislim pri tome da mene netko tjera na to, već ja tako osobno osjećam. Takva su bila vremena, i u nekim obiteljima se vjera održala u nekima ne. Gdje je bila veća kultura i znanje, vjera je sačuvana.

HR: Kako procjenjujete međunarodne odnose u Subotici kao pripadnik hrvatske zajednice, nakon više incidenata u gradu i okolici?

Naš narod se uvijek trudio da bude u dobrim odnosima s drugim narodima s kojima živi, i to treba zadržati. S druge strane, treba se malo okrenuti sebi. Dozvolili smo našim vođama da nas loše vode, nismo reagirali, šutjeli smo, trpjeli smo, nismo zastupali narodne interese. Mislim da je to velika greška, da to moramo sebi priznati, i moramo stoga sada više raditi.

S druge strane, mislim da je teško reći je li u društvu općenito bolja ili gora situacija, ali je neka mučna situacija sada, otkako je ubijen premijer Đinđić. Mislim da učestali incidenti nisu slučajni, već da su neke snage vidjele da je to njihova šansa da se »zaigra njihovo kolo«. Subotica nije posebno u drugačijoj situaciji od ostalih gradova, možda je više trn u oku zato što

je sastav stanovništva takav koji onima što to čine smeta. To nije dobro ni za nas, ni za one koji to rade.

HR: Što se može i treba činiti?

Za sve incidente bi se moralo odgovarati pred sudom. Međutim, velika je greška što nije »osvanuo 6. listopada«. Toliko je zla napravljeno, da princip prema kome treba prespavati jednu noć pa oprostiti svima nije dobar. Moraju vinovnici svih nesreća i zla, koja su napravljena i u okruženju i ovdje, odgovarati. Mislim da Haag ima malo prostora za njih, to je trebalo i ovdje rješavati, i suditi im, ali ne da ih čuva onaj s kojim su zajedno djelovali, nego netko kvalitetan, koji ih može i čuvati i suditi im. Smiješno je to, kad se neki procesi pogledaju, da izgleda kako sude onome tko je žrtva, a ne počinitelj. Đinđić, Stambolić, Čuruvija, svi tako prolaze. Počinitelji imaju neki dobar izgovor, argument kako oni kažu, a ja ne znam što je tu argument. Ubijen je čovjek i žrtva je, a još treba i neki argument da se o nečemu raspravlja. Meni to nije logično i nije dobro. I dok tako nešto traje, dotle će biti i incidenta i zlodjela.

HR: Može li DSHV u sadašnjoj situaciji, pred unutarstranačke izbore, djelotvorno raditi na ostvarivanju

naka, jer smo vidjeli da to ne daje rezultata.

Mislim da je bolje da se malo »smire« godinu dana i onda da se izmire i vrate u stranku. Jer, ne može čovjek sam, a mislim da je bilo grešaka i isključivosti i kod Tonkovića.

HR: Kakvi su Vaši odnosi s Tonkovićem?

Ja nisam rekao niti jednu ružnu riječ njemu, niti je on meni, mislim da su korektni odnosi. Nismo mi ni ulazili u rasprave, jer sam smatrao da osnivači stranke, pa onda oni koji su duže u stranci, koji su bili više s njim, koji ga bolje poznaju, trebaju razriješiti probleme.

svojem programu?

Radi se na tome i nadam se da će izbori u stranci dovesti kvalitetne ljude u čelnništvo stranke. Onda ćemo moći normalnije i bolje raditi, jer je do sada bilo dosta nejasno tko ima kakva zaduženja. Svatko treba dobiti zadatak u onoj oblasti koju dobro poznaje i onda znamo da će to biti urađeno, i onda se više ne može taj dio kritizirati. Ne mislim da ne treba biti kritike, mora postojati kritika, ali nekada je to bilo i zlonamjerno, bilo je i vrlo ružnih nastupa, što je štetno za stranku. Za sada se izbori u mjesnim odborima dobro odvijaju i 29. veljače ćemo, vjerujem, izabrati najbolje.

HR: DSHV na posljednjim izborima nije uspio dobiti svog zastupnika u republičkom parlamentu. Neki kažu da je Koalicija Zajedno za toleranciju bila pogrešna odluka...

Mi smo kod potpisivanja dokumenata za glasanje imali veliki broj potpisa, čak veći od nekih »velikih stranaka« u Subotici, znači, naši glasači su bili spremni i izašli su glasovati, pa i pokraj toga što smo kao narod podijeljeni mislim da smo imali solidan broj glasova. Mi smo, međutim, očekivali da će biti veći broj glasova u Sandžaku i da će veći broj glasova osvojiti Liga socijaldemokrata Vojvodine, međutim, oni su imali izuzetno mali broj glasova, i to je razlog što nismo ušli u parlament.

HR: Vjerojatno će se vrlo brzo održati izbori za Pokrajinsku skupštinu, lokalni izbori, a možda i novi republički. Kakva su opredjeljenja DSHV-a?

Mi se moramo prvo sami konsolidirati, »ozdraviti« stranku, da budemo zdrava i dobra zajednica i da imamo povjerenja u ono što gradimo upornim radom, ne samo u politici već i u gospodarstvu i poljodjelstvu, trebamo se pomagati i raditi. S druge strane, mi nemamo drugog izbora nego se udružiti s nekim tko je sličan nama, tko ima slične interese i potrebe kao zajednica.

Ne treba nam treća stranka

HR: Govori se da će Bela Tonković osnovati novu stranku?

Žao mi je da je dva-tri puta došlo do razlaza u stranci među vodećim ljudima, to je velika šteta i za stranku i za narod, jer stranka treba služiti narodu. Mislim da je velika šteta napravljena i to nitko ne može nadoknaditi. Stranka je zbog tih »svađa« značajno oslabila, stvari su se razvodnile i mislim da nam je budućnost jedino u tome da se približimo i svi zajedno radimo, i da nam ne treba više stra-

Veleposlanik SCG Milan Simurdić kod potpredsjednika Hrvatskog sabora Mate Arlovića

Ekstremisti ne smiju ugroziti normalizaciju

Potpredsjednik Hrvatskog sabora *Mato Arlović* primio je 5. veljače u Zagrebu u radni posjet *Milana Simurdića*, veleposlanika Srbije i Crne Gore, i s njim razgovarao o izgedima protiv hrvatske manjine koji su u posljednje vrijeme učestali na području Vojvodine, priopćeno je iz Sabora.

Simurdić je rekao da se ne smije dopustiti da postupci ekstremista utječu na uspostavljanje normalnih odnosa Hrvatske i SCG, kao i da ti nemili događaji ne mogu imati takve razmjere da bi ugrozili bilateralne odnose dviju zemalja, stoji u priopćenju koje je izdato nakon sastanka.

Promatrači EU u Uredu HNV-a

Informiranje o incidentima

Šef promatračke misije Europske unije *Gilles Leray* i njegov suradnik promatrač Europske unije iz Beograda *Ioannis Karampelas* posjetili su u četvrtak 5. veljače Ured Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Subotici, gdje ih je primio predsjednik ove krovne hrvatske institucije *mr. sc. Josip Ivanović*.

Glavna tema dvosatnog razgovora bili su incidenti usmjereni protiv Hrvata na ovim prostorima, ali je u razgovoru domaćin gostima predstavio stanje i ostale probleme hrvatske zajednice u Državnoj zajednici Srbije i Crne Gore, djelovanje Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, kao i probleme koji su prisutni u radu Vijeća.

Drugi regionalni sastanak vijećnika HNV-a subotičkog područja

Utvrđen prijedlog za članove odjela i odbora

Kako bi se formirali pojedini odjeli i odbori HNV-a, u Subotici je 30. siječnja, kako stoji na službenom sajtu HNV-a, održan drugi regionalni sastanak subotičkog područja. Ovom sastanku prethodio je prvi sastanak subotičkog područja na kojem je dogovoreno da se do 20. siječnja dostave prijedlozi za radna tijela Vijeća, te sastanci za somborsko područje, za područje Podunavlja i za područje Srijema.

Sastanak je sazvao potpredsjednik subotičkog područja *Branko Horvat*, a pozvani su: *Mr. sc. Josip Ivanović, Josip Gabrić, lic. th. Bela Tonković, Milivoj Prčić, Branko Horvat, Slaven Dulić, preč. mr. th. Andrija Kopilović, Slavko Benčik, Bela Ivković, Petar Kuntić, Lazo Vojnić Hajduk, Dujo Runje, Zoran Vojnić Tunić, Slavica Peić, Olga Šram, Stipan Stipić, Marko Berberović, Josip Ivanković, Ladislav Suknović, Grgo Kujundžić, Đorđe Čović, Mirko Ostrogonac i Stipan Stantić*.

Prisutni vijećnici su na temelju pristiglih prijedloga složili prijedlog kojega će Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća predložiti za usvajanje na slijedećoj sjednici Vijeća.

U ponedjeljak počela s radom prva romska televizija u Beogradu

Glas Roma s malih ekrana

Prva romska televizija u Beogradu »Khrlo e Romengo – Glas Roma«, počela je emitiranje programa u ponedjeljak 9. veljače u 11,30 na 60 kanalu. Prema riječima direktora te televizije *Dragoljuba Ackovića*, televizija će biti dvojezična, na romskom i srpskom jeziku, a planira se emitiranje programa 24 sata dnevno. Acković je rekao da će biti oformljene informativna, kulturna, obrazovna, sportska i kulturno-zabavna redakcija, a da će informativne emisije biti emitirane svakoga sata. Direktor »Glasa Roma« je dodao kako državni organi nisu pomogli u formiranju te televizije, već da su potreban novac sakupili sami Romi zainteresirani za formiranje takve televizije.

Ponedjeljak, 9. veljače, izabran je za dan na koji počinje emitiranje programa u znak sjećanja na dan kada je, prije 18 godina, na Televiziji Priština pokrenuta prva televizijska emisija na romskom jeziku »Anglunipe - Napredak«. Neki od pokretača te emisije bit će urednici programa i na televiziji »Khrlo e Romengo«.

Dosadašnji veleposlanik RH u Beogradu *mr. Davor*

Božinović na novoj dužnosti

Veleposlanstvom rukovodi Davor Vidiš

Dosadašnji veleposlanik republike Hrvatske u Beogradu *mr. Davor Božinović* od 9. siječnja nalazi se na novoj dužnosti. On je, naime, imenovan za predstojnika Ureda predsjednika RH *Stjepana Mesića* i već je na novom radnom mjestu u Zagrebu. Njegove dužnosti u Veleposlanstvu u Beogradu preuzeo je otpravnik poslova *Davor Vidiš*.

Nova imenovanja u Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske
Ministar predstavio pomoćnike

Ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske *dr. Miomir Žužul* predstavio je novoimenovane pomoćnike ministra vanjskih poslova: *Nevena Madeya, Tomislava Vidoševića i Davida Soptu*. Imenovanja pomoćnika su uslijedila nakon što je prošlog tjedna na Vladi usvojen preustroj Ministarstva u skladu sa sadašnjim prioritetima hrvatske vanjske politike.

Ministar *dr. Žužul* je novinare na konferenciji za medije 9. veljače izvjestio i o susretima, razgovorima i rezultatima po povratku s nedavnih diplomatskih putovanja, te ih je upoznao s predstojećim aktivnostima Ministarstva vanjskih poslova u provođenju vanjske politike hrvatske Vlade.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202

U slučaju kada je pokojnik umirovljenik - račun umanjujemo za iznos koji participira penzioni fond.

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Pedeset godina je mjera kojom je, često, *Miroslav Krleža* pokazivao i uspješno dokazivao naše legendarno zakašnjenje u odnosu na europske događaje i znamenite datume. Ne jednom je, upravo u slučaju *Silvija Strahimira Kranjčevića* i *Vladimira Nazora*, sugerirao kako naši romantičarski glasovi traju uveliko i u dvadesetom stoljeću. Uostalom, kao i prisustvo romantičarskih pjesnika *Jovana Jovanovića Zmaja* i *Laze Kostića* u proteklom vijeku srpske literature.

No, pedeset godina, jednako, apsolutno je dovoljno za provjeru, za utvrđivanje trajnosti književnih ostvarenja, u burnim vremenima i nevremenima, signiranim još i svakojakim oblicima diskontinuiteta.

DEZILUZIJA PANSLAVENSKOG SNA: Upravo je i stoga skoro paradigmatično podsjećanje na esej Miroslava Krleže *0 stopedesetogodišnjici ustanka*, najprije objavljen u zagrebačkoj *Republici* (1954., 2-5), zatim u *Knjizi eseja* (SKZ, Beograd, 1961).

Kako se namah može ustvrditi, njegova aktualnost daleko prevazilazi i ove dane i razmjere u kojima se bilježi dvjestogodišnjica *Karađorđeve* bune koju je još *Leopold Ranke*, predak slavne *Margerit Jursenar*, sa znanstvenom akribijom, nazvao srpskom revolucijom. Naime, ostvaren u poznatoj, rapsodičnoj, neuništivo dinamičnoj strasti k tumačenju ukupnog kretanja historijskog bića na ovim našim tereni- ma, ovaj ogled, još uvijek nedovoljno čitan i tumačen, donosi tezu da je *srpski ustanak u svakome pogledu signal naše historije* i kako je zapravo pod njegovim barjakom, *jednim od najslavnijih*, podsticano mnogo što u oslobodilačkim ratovima, u neprekidnoj borbi za nacionalnu i socijalnu emancipaciju.

Zulum

Na teritoriju Beogradskog Pašaluka u predvečerje ustanka vladao je dahijski, razbojnički i janičarski zulum. Sve je u pokretu: šume, zbjegovi, nomadski način života, hajdučija, opadanje poljoprivrede, stoka kao jedino blago – čas na savskom čamcu, a čas u špiljama, kuga, smrt, oganj i kriminal na sve strane. Razbojnici utjeruju po tristo tisuća groša da hijškog duga, kuriri ubijani kao zečevi, drumovi puni pijanih siledžija, veze prekinute, čarka divljih četa, noćne pucnjave, jauk sa turskih kočina i fišek cekina kao jedini garant opstanka.

Miroslav Krleža

Promišljanja Miroslava Krleže o Prvom srpskom ustanku

Blagdan smjelih

Piše: dr. Draško Ređep

Dosljedan svojoj koncepciji, a često uzaludnim naporima sanjara i pjesnika, osobi- to onih nošenih panslavenskom idejom, Krleža i ovdje famozni odlazak prote *Mateje Nenadovića* niz Dunav u Rosiju, o ko- joj je čuo jedino u pjesmama, dovodi u ko- relaciju s podvigom *Jurja Križanića* koji je, kolima prepunih knjiga, otišao u tu ve- liku slavensku zemlju, ne bi li je uljudio, osvojio za reforme, europeizirao. Zna se bilanca: stigao je prerano, uoči epohe *Petra Velikog*, zaglavio je u blatu dalekog To- bolska, gubeći pamćenje, i san. Poznato je da se temi slavnog a tragičnog dominikan- ca i putnika vraćao u nekoliko navrata, a za najavljenju (da li napisanu, da li uništenu) dramu napisao je famozni onaj *Pogovor za dvije drame o Areteju i o Jurju Križaniću*. Slučaj Križanićev, kojem se vraćao gotovo u pravilnim vremenskim razmacima, sva- kako je bio poražavajući dokaz deziluzije našeg ukupnog panslavenskog sna.

PLEBEJSKO TUMAČENJE: Napokon, prazna obećanja i evanđelja, umjesto topo-

va i ostalih dijelo- va ratne komore, koje dobiva prota Mateja u Trećem Rimu, imaju, bar za Krležu i njego- vu generaciju, dra- matično čerečenu u sibirskim lažima, a ne tek u diskusi- jama o ljevici između dvaju rato- va, smisao pouzda- ne pouke. *Kratki kurs historije SKP/b* isto je ovdje stizao kao štivo Apsoluta, nepriko- snoveno i naredbe- no.

Iako izrijeckom ne spominje svoju omiljenu *treću komponentu*, kao mogućnost ipak opstanka, izlaska,

postojanja, među velikim imperijalnim si- lama i daleko nadmoćnijim suvereniteti- ma, Krleža je – poput rijeke ponornice – prepoznaje u skroz i skroz inokosnom, sa- motničkom, od svih ostavljenom ustanku jednog naroda koji se odvažio, da vlastitu slobodu osvoji po svaku cijenu, milom i si- lom. Njegov poznati nagon *plebejskog tu- mačenja* prvog srpskog ustanka, njegovo totalno povlađivanje nadljudskim nastoja- njima srbijanske *raje*, posve je blisko po- znatim sloganima narodnog deseterca o kojem, uzgred, ovaj autor, u nekim drugim i drukčijim okolnostima, ne sudi najbolje. Kao ono u slučaju *Matije Gupca*, on, taj potlačeni, unižavani, mučeni element kme- tova, *raje*, zbjegova i bune označava kao kategoriju svakako planetarnu. »Već petu i sedmu godinu ustanka zvekeće oružje, a uz tanak vrisak demiskinja tajanstveno progo- vara i sitan glas groša, ukleti glas dukata, i javlja se slijepi nagon čovjeka gavana i ga- zde, koji misli, kao što su gazde sklone razmišljanju, da je raja raja, a gazda gazda.

i slobodnih rečenica

Niz Dunav

Da nije naša romantičarska drama Dostala iznakažena grilparzerovskim, pseudošekspijskim patosom, sve ono što doživljava prota Mateja u noći od prvoga septembra 1804., kad se spušta niz Dunav i Savu, više Topčidera u čamcu da otkrije Rusiju, pa sve do povratka u Arad, zavrijedilo je kongenijalnu poemu na sceni. Kao Kolumbo kad je isplovio na sinje more da otkrije novi svijet, tako i prota Mateja plovi tihim Dunavom da nađe Rusiju »o kojoj ništa ne zna, samo to što je o njoj u pjesmi čuo«.

Miroslav Krleža

Ovo je moje, a nije tvoje, a spahiluci, a kneževski konaci, dereglije, skele, đumru - ci i kontrabande, sve to nije hajdučko nego odžaklijsko, a tko je *Knez*, taj ne može prosjačiti, nego ima gazdovati na minderluku, kako bi na ravnoj nozi mogao pregovarati s beogradskim pašama i dembelijama na Porti«.

NEKRITIČAN PREMA JUGOSLAVENSTVU: Krležina neumoljiva vivisekcija, u sasvim konkretnim analizama, tumači i drugo lice beogradskog Mustafa paše, *oca i majke raje*. Ubojstva, represali - je, otimačine svake vrste. Nema kraja jadu i zločinu.

Potom, Krležino praćenje diplomatske ofenzive Karađorđa, u cilju slamanja blokade i ostvarivanja pomoći, svakako je doživljeno: poklisari putuju na sve strane, odzivi se gube u sveopćoj europskoj noći koja je davnašnja opsesija ovog autora, što je bez prekida u mnogo čemu oko nas vidio diluvijalne instinkte. »Mi još uvijek hrčemo, još je noć. Čovječanstvo se još nije probudilo« (1916).

Krležu su dugoročno uzbuđivale bune, a *historiji naših ustanaka* na slavenskome jugu posvetio je niz ogleda i analiza. Njegovo je pouzdano mišljenje da je *jedan od takvih ustanaka rodio slobodnu Srbiju*. I u takvoj rasvjeti on visoko vrednuje takozvanu ustaničku književnost. Kao što, u jednom drugom, sljedećem stoljeću i u ratnim srokovima humorističkih pjesama bjegunaca, prikazuje *zeleni kadar*.

Kada pak u dugu povorku onih koji su, tijekom stoljeća, viziju slavenstva vidjeli kao magičan element, baš u kontekstu ustanka, ubraja »kardinala *Jamometića* u petnaestom stoljeću, *Hektorovića* i *Pribojevića* u šesnaestom, *Orbinija*, Jurja Križanića, *Belostenca* i *Gundulića* u sedamnaestome«, a potom navodi, i imena *Rittera Vitezovića*, *fra Andrije Kačića Miošića*, *Barišića*, *Mikocija* i *Katančića*, onda se to, prije svega, čini kao argumentacija magle, mutnoga sna, tlapnje koja je bila i pogubna.

Nije, međutim, ni ovdje bio kritički nastrojen prema jugoslavenskim integracijama, ili to, jednostavno, te već daleke 1954. nije htio ili znao iskazati. Najzad, svakako je neodrživa i teza kako se »pod Titom anticipira razvoj naše civilizacije za čitavo stoljeće«.

POUKA ZA DRUGE: Ogled o ustanku, napokon, treba promatrati i u rasvjeti Krležinih zanimanja za zbivanja u srpskoj kulturi, umjetnosti, književnosti. On je mario većma *Svetozara Markovića*, za kojega je tvrdio kako ne bi, kao ličnost, bio moguć u ondašnjim hrvatskim prilikama, ali i *Ste - riju*, *Domanovića*, *Tucovića* (osobito u svezi s albanskim pitanjem), *Veljka Petrovića*, *Nušića*.

Očevidno, slučaj Karađorđevog ustanka Krleža nikako nije promatrao izolirano, na otoku prepoznavanja i autizma. »Bilo je već u historiji civiliziranih naroda, koji su nestali kao strah i trepet, i visokih historijskih konjunktura koje su izvojevane okrutnim i nepravednim pobjedama, a bilo je među narodima i takvih bitaka koje su izgubljene pod najsvjetlijim barjacima čovječnosti i slobode.« Krležina optika ite - kako – i u ovom slučaju – uočava nesimetričnost, izgubljeno ili nevažće pravilo, dajući za pravo snažnom dojmu kako je baš barjak srpskog nacionalnog ustanka otjelotvorenje i visoka mjera poučnosti za druge, susjedne narode, u sasvim naročitim uvjetima i okolnostima historijskog razvoja.

Ima Krležinih varijacija koje su danas i ovdje, i još ponegdje, nalik na opća mjesta,

Miroslav Krleža

odveć (zlo)upotrebljavane u tumačenjima tzv. materijalističkog svjetonazora. No, ovaj ogled o tome da narodi vječno nisu tek statističke konstante, i da su, čak, i predskazanja na nebesima svrsishodna za veliku ciljnu metu nacionalno oslobođenje ima karakter propedeutike, tek otkrivenog pisma, šifre, znaka za budućnost. ■

Koža raje

Razvezivali su srbijanski seljaci pod - rane bečke, stambolske i ruske vreće obećanja godinama, da ne bi u njima ni jedanput našli ni najmanje utjehe, znajući sumnjičavo samo to da su carske buruntije uvijek, u najboljem redu, a koža raje podjednako jeftina na političkom sajmu. Od carstvujušćeg vijenskog masla i od sultanskih krvavih Hatišerifa nije bilo lijeka za »kaurse kučke« beogradskog pašaluka.

Goloruki, omamljeni, krvavi i prezreni, oni su poduzeli sve što ljudska pamet može izumiti kako bi raja prestala biti jedom na vučjoj gozbi. Kuburom i topovima, konjaničkim prepadima, hajdučkim busijama i opadama, sitnim taktičkim lukavstvima, skupocjenim mitom, diplomatskom pretvorljivošću i podvalama, a često izazovnom, upravo prkosnom okrutnošću, oni su pokušali sve da isplivaju iz krvave juhe, nad kojom je čitava Europa zijevala godinama, promatrajući kako meso srbijanske raje cvrči za bogate gospodske pečenke.

Miroslav Krleža

O hrvatskom jeziku i pravopisu

Potvrđivanje samostalne kroatistike

Četiri stoljeća hrvatskog jezikoslovlja

Četvrto izdanje »Hrvatskoga pravopisa« Stjepana Babića, Božidara Finke i Milana Mogušića odlukom Ministarstva prosvjete od 1994. godine u službenoj je uporabi u hrvatskim školama, a nakon što je i peto izdanje rasprodano, »Školska knjiga« objavila je koncem minule godine i novo, šesto izdanje »Hrvatskoga pravopisa«.

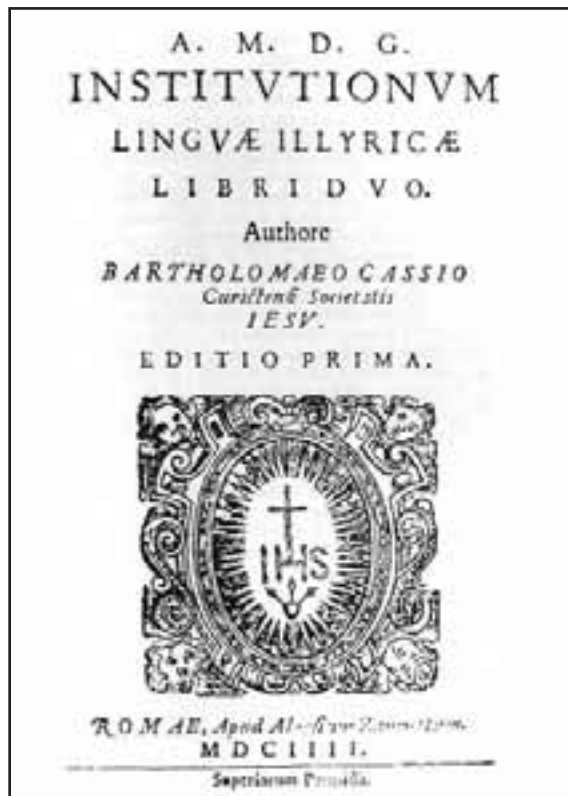
Činjenica da se u desetak godina »Hrvatski pravopis« pojavio u gotovo dvjesto tisuća primjeraka čini ga jednom od najrasprostranjenijih knjiga među Hrvatima. Šesto izdanje se u temeljnim pravilima i rječničkom dijelu pravopisa uopće ne razlikuje od petoga.

MATICA HRVATSKA PRIPREMA NOVI PRAVOPIS: »Matica hrvatska vjeruje da su velike napetosti u vezi s hrvatskim pravopisnim problemima posljedica prakse što se pravopisi nisu pripremali kroz strukovno institucijske dogovore, nego kao samostalan rad pojedinaca ili grupe, koje su podržali pojedini izdavači, što je, s pravom ili ne, poticalo nepotrebne nesporazume ili nesuglasice. Izradbom svoga

»Hrvatskog pravopisa« Matica hrvatska želi pomoći svome članstvu i hrvatskoj javnosti u snalaženju pri pisanju hrvatskim standardnim jezikom i taj pravopis ni na koji način nije potaknut ni suprotstavljen drugim pravopisnim prijedlozima«. To je dio »Priopćenja o 'Hrvatskome pravopisu' Matice hrvatske« što ga je potpisalo Predsjedništvo MH i koje je 5. veljače objavljeno u Matičinu »Vijencu«.

Danas su u uporabi dva pravopisna priručnika: Babić-Finka-Mogušić »Hrvatski pravopis« i Anić-Silić »Pravopis hrvatskoga jezika«, a stručna skupina, koja će izraditi prijedlog Matičina »Hrvatskoga pravopisa«, svoju bi zadaću trebala završiti za dvije godine, a zatim će prijedlog na javnu i stručnu raspravu. Katedra za hrvatski standardni jezik Odjeka za kroatistiku zagrebačkoga

Kašićeva Gramatika

Kajkavsko narječje u Banatu

Na pragu izumiranja

Malo je kome poznata prisutnost kajkavskih govora u nekoliko naseobina u Banatu, iako su oni često bili predmetom znanstvenih istraživanja, kako u prošlosti tako i u novije vrijeme.

Još davne 1800. godine u Banat su prispjeli prvi doseljenici iz turopoljske oblasti, iz doline rijeke Kupe. Bili su to pripadnici hrvatskog plemstva, koji su plemstvo stekli još u prethodnim stoljećima, a na samom početku 19. stoljeća uslijed pomicanja vojne granice k Turskoj Carevini bili su prinuđeni napustiti stare posjede i preseliti se u Banat, gdje su, dobivši nove posjede, zasnovali svoje naseobine.

Nastale su male hrvatske kolonije u okviru današnjih banatskih sela Radojevo (ranije Klarija), Neuzina, Boka i Keča (od 1923. godine u sastavu Rumunjske). Time su stvorene izolirane jezične zajednice bez izravnog kontakta s maticom, a time i prepuštene same sebi. Takve se jezične zajednice u znanosti o jeziku nazivaju »jezičnim otocima«. No, ovaj je slučaj unekoliko složeniji, kako je i u samoj Hrvatskoj od sredine 19. stoljeća kajkavsko narječje potisnuto iz službene upotrebe i zamijenjeno štokavskim, te je bez institucionalne podrške bilo osuđeno na propadanje. Zato je činjenica da je kajkavski dijalekt u Banatu opstao do danas doista iznenađujuća.

GUBITAK IDENTITETA: No, i ovdje ovaj stari govor doživljava svoj kraj. Jedino

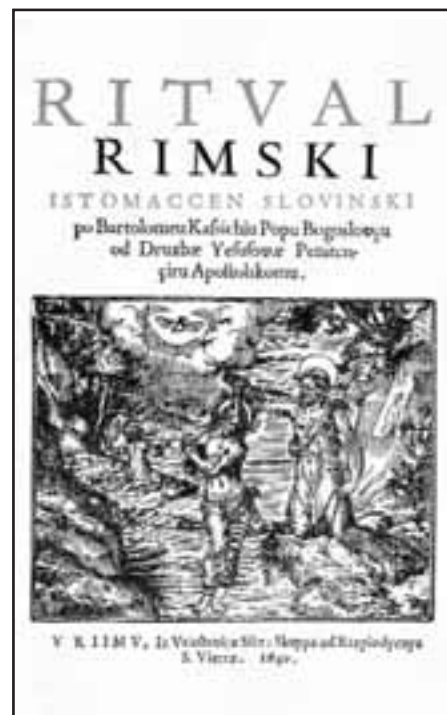
Filozofskog fakulteta od početka je uključena u ovaj projekt. Matica hrvatska odlučila je u skladu sa svojom tradicijom i programskim načelima pridonijeti razrješenju pravopisnih pitanja hrvatskoga standardnog jezika.

NA ISHODIŠTIMA: Važna je činjenica da je temeljno pitanje naše latiničke grafije riješio *Bartol Kašić*. Isusovac Bartol Kašić jedan je od najznačajnijih hrvatskih velikana i najplodniji pisac 17. stoljeća. Cijeli je svoj život, od rođenja u Pagu 15. kolovoza 1575. godine, pa do smrti u Rimu 28. prosinca 1650. godine, posvetio kultur-

nom i duhovnom dobru svoga hrvatskog naroda. Po svojem »Rječniku« i »Gramatici« Bartol Kašić je prvi hrvatski jezikoslovac, a ujedno je i plodan pjesnik i pisac, prevoditelj »Biblije« i »Rituala rimskog«, vrstan teolog i jedan od prvih slavista, veliki misionar i papski vizitator, hrvatski is-povjednik u bazilici sv. Petra u Rimu i u Loretu, autor prve hrvatske tragedije »Venefrida« i prve autobiografije u povijesti hrvatske književnosti.

»Zašto je taj hrvatski velikan opće i religijske kulture danas većini Hrvata gotovo nepoznat? Uzrok je tome nepoznavanju činjenica, da se o Bartolu Kašiću nije dovoljno javno govorilo, a nije ga bilo ni u školskim programima, pa stoga ni u školskim knjigama«, piše među ostalim dr. sc. *Vladimir Horvat* u svojoj knjizi o Bartolu Kašiću, koja je u nakladi Ministarstva prosvjete i sporta Republike Hrvatske objavljena 1998. godine. Djelo Kašića već je sljedeće 1999. godine dobilo zasluženu pozornost na Drugom hrvatskom slavističkom kongresu održanom u Osijeku od 14. do 18. rujna, kada je jedno od sedam tematskih područja određenih za Kongres bilo: »Četiri stoljeća hrvatskog jezikoslovca – Bartol Kašić i njegovo vrijeme«, a Kašiću je bila posvećena i ta, cijela akademska godina. Bartol Kašić prvi je Hrvat-sko-talijanski rječnik napisao »kako se govori« već 1599. godine, dakle prije četiri stoljeća. Poznato je da je Kašić izvornu hrvatsku gramatiku počeo sastavljati 1599., i

objavio je 1604. godine, dakle 210 godina prije *Vuka Karadžića*, čija je gramatika »Pismenica serbskoga jezika« objavljena 1814. godine. »Kašićev izbor najopćenitijeg narodnog govora za književni jezik bio je dalekovidan, a rad na njegovu kodificiranju i normiranju plodonosan: dao nam je jedinstven hrvatski književni jezik«, piše dr. sc. *Vladimir Horvat* u svojoj knjizi, a prema mišljenju vrhunskog jezikoslovnog stručnjaka, akademika *Radoslava Kat-tičića*, Kašić je »prvi gramatik hrvatskog jezika«. Kašićev prijevod »Rituale Romanum« tiskan 1640., plod je njegove dugotrajne jezikoslovne borbe za hrvatski književni jezik. Kašićev »Ritual rimski« tristogodišnjom je službenom upotrebom u svim svetim obredima ujedno trajno utjecao i na razvoj i standardizaciju hrvatskog književnog jezika.

U Kašićevo doba tradicija hrvatske knjige, i rukopisne i tiskane, bila je veoma bogata i raznovrsna. Glede pisma obuhvaćala je glagoljicu i ćirilicu, bosančicu i latinicu. Glede jezika, uz hrvatski latinitet i glagoljašku književnost, razvijala se književnost na čakavskom, štokavskom, kajkavskom i hibridnom književnojezičnom tipu. Glede aktualnih pitanja jezičnoga standarda, nakon što je u Matici hrvatskoj formirano povjerenstvo koje vodi pripremu »Hrvatskog pravopisa«, preostaje li nam, dakle, još samo malo strpljenja da bi pravopisno pitanje u Hrvata napokon bilo »skinuto s dnevnog reda?«

mjesto gdje se još može ponekad čuti je Boka, gdje je hrvatska zajednica oduvijek bila najprisutnija, a kao što se može i pretpostaviti, kajkavskim se danas služe samo oni najstariji. S njima, nestaje i pravo jezično blago. Njegova je osobita vrijednost zbog djelomice petrificiranih elemenata, nepromijenjenih tijekom dva stoljeća, a s druge strane, zbog izvjesnih međudijalektskih osobitosti (utjecaja štokavskog-srpskog, a osjeća se čak i utjecaj kajkavskih struktura u upotrebi štokavskog). Mlađe ga generacije doživljavaju arhaičnim, ponekad smiješnim, tako da se u poratnim generacijama malobrojnih Hrvata većinom izgubio ili postao ograničen na određenu tematiku ili citate. Nestajanjem ovog govora gubi se i značajan element kulturnog i povijesnog identiteta ove zajednice, što, na žalost, nije jedinstven niti izoliran slučaj.

POTREBA OČUVANJA: U vrijeme široke globalizacije u opasnost dopijevaju sve raznolikosti, ne samo dijalekti već i sami jezici. Tako je i Europski parlament 2001. godinu proglasio Godinom jezika, rukovođen sviješću da se kulturna raznolikost Europe može očuvati samo promidžbom jezičnih posebnosti i višejezičnosti. Ono što nestaje, treba se očuvati, pa makar i u nekoj »muzejskoj« formi zadobiti novi život. Tako bi se trebalo postupiti i prema kajkavskom jezičnom naslijeđu u Banatu. Kao značajan doprinos tome mora se cijeniti i znanstveni rad mlade lingvistice sa Sveučilišta u Beogradu *Marije Vučković* »Govor kajkavaca u Boki. Sociolingvistički aspekti«, koji je nastao na osnovu iscrpnih istraživanja tijekom 2000. godine. Isti je rad objavljen u najznačajnijem glasilu ovdašnjeg jezikoslovstva, »Južnoslovenski filolog«, a planira se i mnogo obimniji istraživački rad, kojim bi se obuhvatili i drugi aspekti kulturnog identiteta ove zajednice.

Vasko Lukinić

Z. Sarić

Projekt poticanja građanske svijesti s obje strane Dunava

O identitetu i nacionalnom identitetu

Udruženje »Ravangrad« Sombor u suradnji s Udruženjem za mir i ljudska prava »Baranja« iz Bilja (Hrvatska) organiziralo je cjelodnevnu radionicu na temu »Identitet i nacionalni identitet« u Somboru posljednjeg dana sijevanja, i time nastavilo realiziranje projekta »Osnaženi-aktivni građanin na obje strane Dunava«.

Projekt financira Fond za otvoreno društvo Beograd, uz potporu Skupštine općine Sombor.

CILJEVI: Cilj radionice, kao i cijelog projekta, je povezivanje građana s obje strane Dunava, izgradnja civilnog društva, te poticanje procesa pomirenja i uspostavljanje povjerenja u regiji.

Voditeljice radionice bile su *Tijana Gnjiđić* iz Sombora i *Danica Novaković* iz Novog Sada, obje trenerice iz nenasilne razrade konflikata i članice Društva za nenasilnu akciju iz Novog Sada, dok su sudionici bili – studenti, nastavnici, ekonomisti, veterani nevladinog sektora i budući aktivisti iz Sombora, Stanišića, Ridice, Čonoplje, Bačkog Monoštora, Belog Manastira, Bilja, Kneževih Vinograda i Darde. Neki od njih su čak po četvrti put sudjelovali u ovom projektu.

Razmjenjujući iskustva, stavove i znanje kroz vježbe i razmjenu u grupama, oni su radili na osvježavanju vlastitih identiteta i prepoznavanju, te razumijevanju iskustva drugih.

»Identiteti su ono što nas čini onakvima

kakvi jesmo – to su naše društvene uloge, naši stavovi, osjećanja, profesija, hobiji, težnje, želje, vizije... Različiti aspekti našeg identiteta dolaze u prvi plan u različitim situacijama. Najčešće su naj-snažniji oni identiteti koji su i najugroženiji«, kaže Tijana Gnjiđić. »Naši identiteti se formiraju pod mnoštvom utjecaja i umnogome ovise od odnosa s drugim ljudima i dominantne kulture koja nas okružuje, ali su i rezultat vlastitog izbora i slobode u izgradnji i definiranju svojih identiteta. Izgradnja identiteta je proces. Identiteti se vremenom mogu mijenjati – neki identiteti se mogu odbaciti, a neki novi usvojiti, izgraditi, dograditi.«

IDENTITETI I KONFLIKTI: Također, identitet u slučajevima konflikta ima mnoge dimenzije, pogotovo što se osjećaj identiteta može drastično mijenjati pod prijetnjama. U situacijama kada smo ranjivi, usamljeni, ugroženi, u strahu, kada se okruženje mijenja, skloni smo povesti se za liderima ili grupama koje nam obećavaju povrat sigurnosti i bezuvjetno ih pratiti. Zanimljivo je da u vježbi u kojoj je svaki sudionik radionice trebao napisati i reći svojih pet prioritarnih identiteta, od njih dvadeset samo je jednome bio važan njegov nacionalni identitet, a drugome duboka i istinska vjera u Boga. A poslije se ipak ušlo u »cipele« nacionalnog identiteta, da bi se izreklo, čulo, upoznalo, suosjećalo, razumjelo...

Sudionici su se podijelili u grupe Srba, Hrvata, Mađara, Jugoslavena i ostalih, prema svom osjećaju, a na pitanje zašto su izabrali baš tu grupu, svatko je odgovorio da je nacionalni identitet birao prema svom porijeklu i kulturnom nasljeđu, dok

Sudionici radionice u Somboru

su Jugoslaveni tome dodali i svijest. Ostali su naveli kako ne posjeduju osjećaj nacionalnog identiteta.

ISKUSTVO DISKRIMINACIJE: U svakoj je od grupa bilo sudionika s iskustvom pripadnika manjinskoj naciji, što je svakako bilo dragocjeno za razmijeniti. Mnogi, također, imaju iskustva diskriminacije na radnome mjestu, izloženosti pritiscima (psihičkim, fizičkim, kulturnim, materijalnim, vjerskim), osjećaja obilježnosti, očekivanje prihvaćanja kolektivne odgovornosti, svakodnevnih susreta s predrasudama, nerazumijevanjem...

Na pitanje što očekuju od drugih grupa (nacionalnih), većina je odgovorila kako očekuje da se svatko u svojoj grupi zauzme protiv šovinizma, za prihvaćanje i uvažavanje različitosti i drugih identiteta, da se svatko prihvaća kao individua, da se poštuju ljudska prava, a posebno pravo na slobodu kretanja...

Traganje za vlastitim identitetom i pronalaženje puta do drugog i drugačijeg, čežnja za razumijevanjem i prihvaćanjem, te izgradnja boljeg i pravednijeg svijeta... predstavlja cjelodnevno iskustvo jedne nevjerovatno raznolike grupe! I vjerovanje da je to u svakoj moguće!

Manda Prišing

Valentinovo

Dan zaljubljenih, dan za zaljubljene

Piše: R. G. Tilly

Premda je za većinu nas daleko nela-
godnije što je danas petak trinaesti,
ostavimo sujevjerje na čas po strani,
i imajmo u vidu da je sutra Valentinovo,
ili kako se na engleskom naziva – St. Val-
entine's Day. Valentinovo uistinu jest ra-
dije Dan zaljubljenih, a ne dan za zaljub-
ljene, jer radi li se o istinskoj ljubavi, on-
da je svaki dan – dan za zaljubljene, za
ljubav, onda je svaki dan -Valentinovo.

Moćna zapadna propagandna mašineri-
ja upoznala nas je putem filma, književ-
nosti, kazališta, likovne umjetnosti, stri-
pa, glazbe i raznim drugim načinima u ti-
jeku minulih godina i desetljeća s nekim
donedavno u nas posve neznanim prazni-
cima i blagdanima, od raznih maskenba-
la, maškara, do Dana mimoza u Boki Ko-

ostvarenja – prije svega izvanvremenski
lijepi i metafizičko bolni jazz-standard
»My Funny Valentine«, posebice kada ga
onako nenadmašno pjeva i začini svojom
cool-trubom pokojni »Apolon jazza sa
Zapadne obale« *Chet Baker*, tu je i
bluesy-rock balada vječitog gubitnika i
marginalca *Toma Waitsa*, pjesma – »Pi-
sno prostitutke koja ima biti puštena iz
kaznionice na Dan svetoga Valentina«, po-
tresna do srži. Pokojni velikan i utemelji-
telj neovisne američke filmske produkcije
John Cassavetes sa suprugom *Gene
Rowlands* postavio je radnju svog najinti-
mističnijeg i najmučnijeg filma (o ljubavi,
dakako) u okviru jednog jedinog dana
– Dana svetoga Valentina, pogodili ste!
Da i ne spominjemo brojne »gangster-
ske« američke filmove u kojima se na im-
plicitan ili neki drugi način prikazuje,
spominje masakr na dan svetoga Valenti-
na, kojeg je, navodno, inscenirala ame-
rička policija, a predstavila ga kao ob-
račun dvije bande, one *Al Caponea* i one
Dutcha Schultza... I tako dalje, i tako da-
lje.

torskoj, od karnevala u Rio do Mardi
Grasa u New Orleansu. Preko filmova
smo se upoznali s gotovo svim značajnim
blagdanima, praznicima koje slave sta-
novnici SAD: Danom neovisnosti/Inde-
pendence Day, Četvrtim srpnjem/4th Of
July, Danom zahvalnosti/Thanksgiving
Day, Noći vještica/Halloween, i mnogim
drugima. Dodamo li navedenim i onim
inim proslavama i neke koje se njeguju
samo u okviru određene rase, nacije, ko-
jih je, znamo, Sjeverna Amerika puna,
poput židovskih praznika Hanuke, Bar-
Mitzwaha, Jom-Kipura, najbitnijeg dana
u godini za Irce-katolike, Dana najvećeg
im sveca, *Patricka*, koji je Irski otok
oslobodio zmija, i što je osobito važno za
Irce, najvažnije čak, naučio ih da sprav-
ljaju rakiju od meda, viski i pivo, kineske
Nove godine, i mnoge, mnoge druge
blagdane, zamjećujemo da je za razliku
od spomenutih u nas Dan svetog Valenti-
na/Valentinovo relativno nov praznik, a
stigao nam je običaj njegovog slavljenja
iz susjedne Mađarske i dijelom Hrvatske,
odakle su ga donijeli mladi koji su tamo
studirali, i gdje je Valentinovo, također,
relativno »mlad« praznik.

VALENTINOVO U UMJETNOSTI:
Valentinovo je tema mnogih umjetničkih

Gnostik iz Egipta

Sveti Valentin je
Snajvjerojatnije
bio izvjesni Valentin
iz drugog stoljeća
nove ere. Bio je gno-
stik iz oblasti da-
našnjeg Egipta. Pri-
stalice ovog ranog
kršćanskog mučeni-
ka i misionara nazi-
vali su valentinima
ili valentinijancima.

O DANU SVETOGA VALENTINA:
Podrijetlo Valentinova nije posve preci-
zno utvrđeno, iako je sigurno da se radi o
drevnom prazniku. Većina ga povje-
sničara pripisuje svetom Valentinu,
mučeniku iz doba ranoga kršćanstva, ko-
ji je kradomice, unatoč zabranama vlasti-
držaca, vjenčavao zaljubljene parove. Po
drugima je, opet, korijen mita o Valenti-
novu u starorimskim obredima (pagan-
skim, mnogobožskim, sve je jedno) po-
svećenim plodnosti, a postoje i naučenja-
ci i istražitelji koji Valentinovo povezuju
s pticama koje se pare u proljeće (sic!) ...

Valentinovo se, summa summarum,
slavi 14. veljače, općenito se smatrajući
praznikom ljubavi i zaljubljenih. Iz izvo-

ra bliskih najvećoj američkoj tvrtki proiz-
vođača čestitki Hallmark Cards stiže in-
formacija kako je po broju poslanih
čestitki Valentinovo drugi po važnosti
praznik u godini u SAD! A u posljednje
vrijeme ova »pošast« poprima sve veće
razmjere.

**KAKO JE U SVIJETU, A KAKO U
NAS?:** Većina Amerikanaca, naročito
onih u zrelijoj životnoj dobi smatra da,
pošto nema (živog) partnera, partnericu,
to i nije njihov praznik. No, raspitali smo
se malo među drugima, ne-Amerikanci-
ma, primjerice i našim sugrađanima, ko-
legama, prijateljima, znancima, što oni
misle o tome. *Jutka Sztoján*, na primjer,
profesorica mađarskog i hrvatskog jezika
u mađarskom gradu Veszprému, podrije-
tlom iz Subotice, kaže: »To nema veze s
dobi, to je praznik ljubavi. Za zaljubljene
nema starosnih meda, i svaki im je dan
Valentinovo. Svatko ima prava na ljubav,
i nitko nije prestar za nju.«

Hrvatska književnica iz Zagreba, publi-
cistica i kolumnistica mnogih uglednih
hrvatskih tjednika *Stanka Gjurić* ima
sličan stav: »To je dan kada valja izraziti
ljubav. Partneru, mužu, ljubavniku, ali i
inima. Mada bi svaki dan trebao biti ta-
kav. Biti Valentinovo.«

B. Đ. iz Subotice, podrijetlom iz Boke
Kotorske, kaže: »Ja Valentinovo shvaćam
kao dan kada trebate izraziti ljubav i poš-
tovanje, odanost i bliskost svim osobama
koje volite, bilo da se radi o djevojci,
ženi, roditelju, djetetu. Ja to šire poi-
mam...«

Slazemo se. U tom smislu, svatko bi za
Valentinovo mogao dobiti i desetak, sto-
tinjak čestitki. Što više, tim bolje, tim je
više voljen. A tko u ovom svijetu ne bi
htio, ne želi biti voljen? Nije li to jedini
smisao svega i u svemu?

Sretno vam Valentinovo, i budite uz ne-
kog koga volite. A ako je to ipak nemo-
guće, poslušajte savjet folk-rock kantau-
tora *Stevena Stillsa* koji je pjevao: »Ako
ne možeš biti s onim koga voliš, voli onog-
a s kim si.«

Steven Stills

Prva donatorska konferencija za pomoć zdravstvu u Subotici

Privreda »donirala« aparat za ultrazvuk

Zbog kronične nestašice sredstava u zdravstvu, i teške situacije u kojoj se nalazi subotički Zdravstveni centar nakon kvara dva vitalna aparata za ultrazvuk, lokalna samouprava u Subotici organizirala je prvu donatorsku konferenciju na lokalnom nivou kako bi osigurala nabavku ove važne medicinske opreme. Dva aparata kojima je raspolagao Zdravstveni centar koristila su se su se čak tri važne oblasti – ginekologiji, urologiji i ortopediji, a posljednji koji je otkazao bio je star čitavih 17 godina. Na njemu je sve donedavno mje-

sečno bilo pregledano oko sto pacijenata, a koristilo ga je jedanaest liječnika. Nakon prestanka rada drugog skenera došlo je do ozbiljnog zastoja u radu, te su se pacijentice slale na pregled u Bačku Topolu. Zbog takve situacije bilo je neophodno nešto hitno poduzeti kako bi se problem što prije riješio, napominju u SO Subotica. Ideja da se kroz tzv. donatorsku konferenciju dođe do određenih sredstava naišla je na povoljan odziv.

Na donatorskoj konferenciji sudjelovao je veliki broj predstavnika odnosno rukovodilaca javnih poduzeća, banaka i privatnih tvrtki. Kako je priopćeno na konferenciji za tisak predstavnika općine i Zdravstvenog centra, prikupljeno je blizu 600 tisuća dinara, što će omogućiti kupovinu jednog aparata za ultrazvučnu dijagnostiku. I ravnatelj Zdravstvenog centra dr. Nebojša Rakić, i gradonačelnik Subotice Géza Kučsera, kao i predsjednik IO SO Subotica Árpád Papp izrazili su veliko zadovoljstvo krajnjim ishodom donatorske konferencije, pogotovo što se nakon toga

može optimistički zaključiti kako je na ovaj način moguće i ubuduće osigurati određenu financijsku pomoć za subotičko zdravstvo. Naročito ohrabruju poruke većine banaka o mogućnosti nalaženja kreditnih i drugih aranžmana koji mogu osigurati dosta neophodnih sredstava, rekao je Árpád Papp.

Subotičkom zdravstvu, kojem je u protekle dvije-tri godine stizala i pomoć iz inozemstva u vidu medicinske opreme, još uvijek nedostaje nekoliko važnih aparata za dijagnostiku i preglede pacijenata, prije svih još jedan aparat za ultrazvuk. Stoga će, kako je najavljeno, već za nekoliko tjedana biti održana sljedeća donatorska konferencija, a fondu za kupovinu opreme biće pridodat i prihod od najavljenog tradicionalnog Bala gradonačelnika. Općina također najavljuje i osnivanje posebne Fondacije za bolesnu djecu, u koju će prije svega biti prenijeta sredstva iz budžeta planirana za reprezentaciju, a koja su do sada neutrošena.

V. L.

Posjet župana Vukovarsko-srijemskog

Manjine su spona suradnje

»Prekogranična suradnja, manjinska prava, odnos prema nacionalnim vijećima zajednička su pitanja i u našoj županiji a i u Vojvodini«, rekao je župan Vukovarsko-srijemske županije Nikola Šafer, koji je sa svojim suradnicama Danicom Šimunović i Zoricom Begonja razgovarao s dopredsjednikom Skupštine općine Subotica Lazarom Barakovićem i članom Izvršnog odbora SO Subotica Mirkom Ostrogoncem.

Župan je izrazio želju da se intenzivira postojeća kulturna suradnja između dvije regije, kao početak daljnje suradnje na gospodarskom planu.

»Najviše su nas zanimale mogućnosti gospodarske suradnje i dogovorili smo da naše gospodarske komore nešto učine na ovom planu. Govorili smo o poziciji Hrvata ovdje u Subotici i Vojvodini, o međunarodnim odnosima, o iskustvima vezanim za rješavanje međunarodnih problema. Manjine u obje zemlje mogu biti spona i promotori ove suradnje i bitno ubrzati gospodarske procese i doprinijeti da ovaj prostor što kvalitetnije funkcionira, a naše vlade trebamo upozoriti da treba riješiti stvari koje će olakšati suradnju u gospodarstvu, obrtu, investicijama«, rekao je Šafer.

Baraković je rekao da je sljedeći korak identificirati i animirati poduzeća koja imaju interesa za gospodarsku suradnju s poduzećima Vukovarsko-srijemske županije.

Na kraju je Šafer istakao da je u planu otvaranje ureda Hrvatske matice iseljenika u Vukovaru koji će imati ulogu davanja potpore kulturno-umjetničkim i prosvjetnim društvima Hrvata u širokom prostoru od Subotice, Sida, Tuzle, do Orašja, koji između ostalog, želi pomagati da Hrvati u Vojvodini sačuvaju svoje korijene i da im se da mogućnost da se promoviraju u Hrvatskoj posebice u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

J. D.

Inicijativni odbor za osnivanje Sveučilišta

Specijalna sjednica Inicijativnog odbora za osnivanje Sveučilišta u Subotici na kojoj su gradonačelnik Subotice Géza Kučsera, predsjednik Inicijativnog odbora za osnivanje Sveučilišta u Subotici József Kasza i tajnik Inicijativnog odbora dr. Irén Gabrić Molnar prezentirali ovu inicijativu predstavnicima Vijeća Evrope i Organizacije za europsku sigurnost (OEBS), te profesoru dr. Ginteru Kai, nositelju projekta kojim je inicirano obrazovanje na njemačkom jeziku u Mađarskoj održana je 10. veljače.

Predsjednik Inicijativnog odbora József Kasza je istaknuo kako ova inicijativa ima za cilj brži razvoj regije, da je lokalna samouprava zainteresirana za projekt, ali da postoji ukoštost nastavnih programa i uskih interesa kadrova na pojedinim fakultetima, te strah od decentralizacije u određenim strukturama u Novom Sadu i Beogradu.

Zaključujući ovaj sastanak, predsjednik Inicijativnog odbora József Kasza najavio je kako će se narednih dana voditi razgovori s diplomatskim predstavnicima Savezne Republike Njemačke kako bi se sagledala mogućnost njihove podrške ovom projektu. ■

VIJESTI

Još jedan prosvjed radnika »Azotare«

Oko stotinu radnika subotičke Azotare u ponedjeljak se pojavilo pred Gradskom kućom, zahtijevajući da ih primi gradonačelnik Géza Kucsera, kako bi mu iznijeli svoje nezadovoljstvo situacijom u tvornici. Razlog njihovog prosvjeda je prije svega izostanak zarada, koje im nisu isplaćene već četiri mjeseca, ali i opća situacija u Azotari nakon uvođenja stečaja.

Azotara se od listopada nalazi u stečaju, koji je uveden neposredno poslije ljetnog prosvjeda radnika zbog loše situacije u poduzeću. Nakon toga republička vlada je donijela odluku o financijskoj pomoći u okviru koje se trebalo Azotari osigurati 160 milijuna dinara za normaliziranje proizvodnih procesa. Čak je uplaćena i prva tranša ali je ubrzo proglašen stečaj, kaže načelnik okruga *Dragan Rokvić*, koji je bio jedan od pregovarača u timu koji je rješavao problem Azotare. Zbog činjenice da je uveden stečaj ni okrug, a niti općina nemaju praktično nikakvih ingerencija da

bilo što poduzmu, jer je za sudbinu Azotare sada nadležan stečajni upravitelj i Trgovački sud, rekao je *Rokvić* u razgovoru s radnicima, uputivši ih da se upravo njima trebaju obratiti za pomoć.

U razgovoru gradonačelnika i radnika, kao i predstavnika Trgovačkog suda, koji je održan narednog dana, Općina je preuzela obvezu da pred Fondom za razvoj AP Vojvodine zastupa radnike radi pozajmice za isplatu zarada čiji će garant biti Trgovački sud, koji je sa svoje strane preuzeo obvezu isplate. Nakon formiranja nove Vlade Republike Srbije jedna delegacija radnika i lokalne samouprave će se uputiti na razgovor s nadležnim instancama u Vladi.

Uskoro »Suboticaton«

Ravnatelj Subotičkog tamburaškog orkestra *Stipan Jaramazović* najavio je da je pokrenuo inicijativu da se osnuje novo Udruženje muzičara u Subotici pod nazivom »Suboticaton«, jer mnogi ovdašnji muzičari nisu zadovoljni radom postojećeg udruženja. Osnivačka skupština novog udruženja zakazana je za 22. veljače u dvorani 1 nove općinske zgrade s početkom u 10 sati.

Gostovanje HNK iz Osijeka

Hrvatsko narodno kazalište iz Osijeka bit će gost Narodnog kazališta – Népszínháza u Subotici u nedjelju 15. veljače. Glumci iz Osijeka predstaviti će se subotičkoj publici na sceni »Jadran«, s predstavom *Antona Pavlovića Čehova* »Ujka Vanja«, čiji je redatelj i scenograf *Petar Veček*. Početak predstave je u 19.30, a ulaznice se mogu kupiti na blagajni kazališta svaki dan od 10 do 13 i od 18 do 19.30.

Treći festival ljubavi i vina

U Velikoj vijećnici Gradske kuće u subotu, 14. veljače bit će održan »Treći festival ljubavi i vina«. Kao gost večeri Subotičanima će se predstaviti pjevač *Miki Jevremović*, a osim njega nastupit će još nekoliko izvođača, te Ženski komorni zbor i festivalski orkestar kojima će ravnati dirigent *Mačas Murenji*. Organizator manifestacije je AKUD »Ivo Lola Ribar«, a pokrovitelj Pokrajinsko tajništvo za kulturu i obrazovanje. Karte po cijeni od 300 dinara mogu se kupiti u Galeriji »Pod tornjem«. Generalni sponzor Festivala, koji počinje u 20.30, je »Vinarija Čoka«.

Ispravak

Riječ je o dvije institucije

Cijenjeno Uredništvo,

na 23. stranici Vašega lista, prošloga tjedna pod naslovom »Katolički teološki fakultet kao perspektiva« potkralo se nekoliko teških pogrešaka. Vjerujem da je vijest prenijeta sa sajta Radio Subotice, a i tamo je krivo interpretirano pa Vas molim da u cijelosti iznesete ovo razjašnjenje. (Jasno, nikoga ne optužujem, ali se je pogreška dogodila pa je zabuna velika).

Radi razjašnjavanja vijesti iz prošloga broja donosim ovu ispravku.

1. U Subotici postoji Katolički Institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«. Utemeljitelji Instituta su biskupi *msgr. Matija Zvekanović* i *msgr. dr. Ivan Penzeš*. Institut je crkveno pravna ustanova za područja koja su određena statutom, a vidljiva su iz samoga naslova Instituta: kultura, povijest i duhovnost. Na čelu Instituta stoji Vijeće gdje su tri predsjednika, tajnik i članovi, pročelnici odjela. Institut je poznat po svojoj djelatnosti na područjima kulture, povijesti i duhovnosti. Predsjedavajući toga Instituta je u ovom mandatu *mr. Andrija Kopilović*.

2. Biskup *msgr. dr. Ivan Penzeš* je osnovao prije 11 godina Teološko-katehetski Institut Subotičke biskupije. To je visokoškolska

ustanova katoličke Crkve za formaciju kateheta i katehistica kroz redoviti studij koji traje četiri godine (osam semestara). Stiće se diploma: Diplomirani kateheta. Ta visokoškolska ustanova je priznata »de facto«, a i do sada još nije i »de jure« na civilno-pravnom području. O tome se je razgovaralo i našlo rješenje za priznavanje u spomenutom razgovoru u sekretarijatu za školstvo. Rektor toga Instituta je *msgr. dr. Ivan Penzeš*, a prorektori su *mr. Andrija Kopilović* i *dr. Karlo Harmath*. Sada je u toku stjecanje toga priznanja. Za crkveno područje je posve jasno da je to za sada najviša školska ustanova ali ona to treba biti i teološki za civilno-pravno područje. Stoga je 3. donijeta odluka Metropolitanske Biskupske Konferencije da se osnuje bogoslovno sjemenište i utemelji Teološki fakultet koji bi bio otvoren ne samo za buduće svećenike nego za sve koji žele studirati teologiju. Sada je u tijeku utemeljivanje te visokoškolske ustanove kako po crkvenim, tako i po važećim zakonima o visokom školstvu. Stoga se s pravom očekuje da će taj fakultet biti vjerojatno u Subotici i u sastavu novoga sveučilišta koji je isto tako u formiranju.

Toliko radi jasnoće i pravilnog informiranja javnosti. Uz poštovanje i pozdrav,

mr. Andrija Kopilović

Mr. Andrija Kopilović

Zavičajna udruga Hrvata podrijetlom iz Bačkog Monoštora

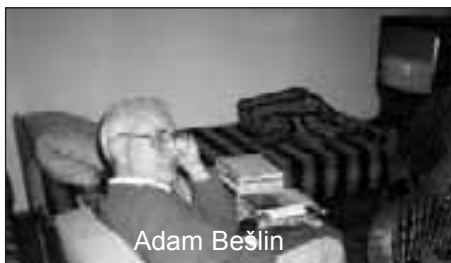
I mi smo Šokci

BILJE - U Baranji, sa sjedištem u Bilju, odnedavno djeluje Zavičajna udruga Hrvata podrijetlom iz Bačkog Monoštora pod nazivom »Šokadija«, a ideja da se Monoštorci organiziraju rođena je još polovicom sedamdesetih godina, tvrdi tajnik Udruge Adam Bešlić, s kojim smo razgovarali u prostorijama u Dvorcu Savojski u središtu Bilja. »Ideja je doista potekla dosta rano, i dugo već nekolicina nas, *Marin Forgić, Zvonko Brdar, Stipa Šeremešić, Stipa Periškić* i ja, razmišljali smo o osnivanju udruge koja će okupljati sve bivše žitelje Bačkoga Monoštora koji su danas raseljeni diljem Hrvatske, a ima nas sigurno tri do četiri stotine, u mjestima diljem čitave Hrvatske. Oformili smo osnivački odbor i 29. ožujka prošle godine održali osnivačku skupštinu u Bilju i do sada Zavičajna udruga već broji 121 člana a gotovo svakodnevno nas nazivaju Monoštorci i pitaju zašto smo njih zaboravili«, kaže Adam Bešlić, šumar iz Bačkog Monoštora, koji je otišao iz rodnoga sela još 1957. godine u šumarsku školu u Karlovcu, vratio se jedno vrijeme i radio u selu, pa u Zvorniku i Novom Sadu i onda 1965. prešao u Šumsko gazdinstvo Jelen, Šumske uprave Darda.

ZA OČUVANJE IKAVICE: Zanimljiva je i iskaznica Udruge s motivom narodnoga veza, motivom tradicijske narodne nošnje i grbom Republike Hrvatske, te izvodima iz Statuta Udruge, gdje kažu da su nestranačka i neprofitna udruga koja okuplja Hrvaticu i Hrvate iz Bačkoga Monoštora i članove njihovih obitelji, ali i sve njihove prijatelje s područja Slavonije i Baranje tako da se mogu učlaniti svi ljudi dobre volje koji vole »šokački divanit«. Jer upravo je člankom 8. precizirano da su temeljni ciljevi Šokadije njegovanje i očuvanje kulturne tradicije i kulturne baštine, hrvatskoga jezika s originalnim ikavskim izričajem, folklornih običaja te narodne nošnje i veza.

Bački Monoštor je veliko mjesto u Vojvodini, uz Dunavac, ne tako davno tu je protjecao i Dunav, s više od pet tisuća žitelja od kojih je više od 80 posto Hrvata, zatim su najbrojniji Mađari, pa Romi i Srbi i uvijek su svi skupa lijepo živjeli. Mjesto datira iz 14. stoljeća a nova katolička crkva iz 1752. godine. Legenda kaže da je tu bilo naselje i znatno prije i da je bila utvrda zvana Bodrog, tako da i dan-danas u Mo-

noštoru postoji HKUD »Bodrog«. Odlazilo se iz Monoštora u raznim uvjetima i raznim povodima, najčešće trbuhom za kruhom. Odlazilo se i jer se moralo, posebice u prijelomnim godinama, poslije Drugog svjetskog rata, poslije 1971. a posebice nakon 1991. godine. Eto i Adam je otišao još 1965. godine, ponio sa sobom pregršt uspomena i stari obiteljski nadimak – *Nova. Stipan Šeremešić* – *Perca* otišao je iz Monoštora još davne 1952. godine, danas je u Bilju i član je Udruge od njenog osnivanja: »Organizirali smo se i djelujemo kao Udruga, bili smo u posjetu Monoštoru, Vukovaru i Iloku i zovemo u goste naše Monoštorce, ovdje u Baranju«.

Adam Bešlić

Ester Doboš rođena je u Laslovu, ali je udajom za *Ivana Doboša* postala monoštorska snaha, i kako voli istaknuti, mada je tada bila u Baranji, otišla je u Bački Monoštor da rodi sina, da i on bude Monoštorac. Baš kao što žene sinjskoga kraja odlaze u Sinj da rode mušku djecu, kako bi se kad odrastu mogla natjecati za »baru« i »čjoju« na Sinjskoj alci.

SLAVNI MONOŠTORCI: Mnogi su Monoštorci uspjeli ovdje u Baranji, kao pokojni *Aleksandar-Šaca Martinov*, koji je bio direktor u Košutnjaku, *Stipan Krajačić* upravitelj šumarje u Belom Manastiru a poslije republički inspektor za šumarstvo, no i on je pokojni, također pokojni *Zvonko Brdar*, jedan od osnivača Udruge koji nije dočekao da uživa u osnivanju, još i danas radi *mr. Marin Forgić*, šef odsjeka za lovstvo, tu je još i *Forgić* koji živi u Valpovu, zatim *Šimunov*, pa *Kusturin*, pa *Francuz*, *Periškić* u Bilišću i još mnogi drugi, i bojim se da bih nekoga mogao zaboraviti. Eto naprimjer čika *Stevu Dajča*, Nijemca, nije

Članovi »Šokadije«

bio Šokac ali je bio poštovan i cijenjen, pa *Ivica Doboš*, građevinar, pa *Šeremešići*... Svi smo voljeli šume, lov, ribolov i naravno, rodni Monoštor.

NOSTALGIČNI SUSRETI: Naravno, Monoštor vole i dan-danas i svi su se obradovali kada je u Bilju, u vrijeme održavanja Etnosajma prošle godine, gostovalo HKUD »Bodrog« iz Bačkog Monoštora. Bila je to prigoda da svojim sumještanima pokažu prelijepe narodne nošnje i šokačke igre, da se izdivane ikavicom i da »napune baterije« do nekog novog susreta. A novi se je susret desio u listopadu, kada su posjetili rodno selo za »zavritni dan«. Naime, 13. listopada 1944. godine u vrijeme poznate bitke kod Batine, selo je bilo puno ruske vojske i ratne tehnike, pa su mještani morali izbjći na somborske salaše. Mislili su od sela ništa više neće ostati. No Monoštorci su se vratili i Bogu hvala, zatekli selo čitavo, ali su se zavjetovali da će na taj dan svake godine imati misu zahvalnicu točno u podne. »Dogovorili smo se da ustanovimo i neki nadnevak našega okupljanja u Baranji, u Bilju, i da to bude prva subota poslije Uskrsa, da to bude Šokački bal u Bilju. Pozvat ćemo tada naše prijatelje iz Monoštora, HKUD »Bodrog«, i sve naše prijatelje iz Baranje i Slavonije a koristim prigodu da se zahvalim Općini Bilje koja nam je nesebično pomogla, koja nam je odobrila i ovaj prostor, pa i sredstva da se možemo okupljati i da možemo djelovati. Imamo i obećanje da ćemo dobiti sredstva da obnovimo našu bogatu narodnu nošnju pa ćemo tada osnovati i pjevačku i tamburašku skupinu, okupiti ljude koji su skloni glazbi, pjevanju, igranju, pisanju, slikanju. Želimo sve to i našu bogatu tradiciju prikazati na Šokačkom balu«, kaže Adam Bešlić.

Slavko Žebić

HKUD »Bodrog«

Slab odaziv ratara na zimsku izobrazbu

SONTA – U organizaciji Savjeta MZ Sonta, u velikoj sali Doma kulture 5. veljače su sončanski ratari slušali predavanje kvalificiranih stručnjaka somborskog »Agroinstituta«, uljare »Sunce«, te »Agrosave«. Teme su bile zanimljive, govorilo se o politikama Vlade Srbije za razvoj poljodjelstva, o sjetvi i prihrani žitarica, te o uzgoju industrijskog bilja. Zasebno poglavlje bilo je posvećeno zaštiti bilja. Predavanje su održali *Radiša Đorđević, Gordana Forgić, Lazar Lukić, Nenad Roknić i Zoran Radanović.*

Mića Vidaković, tajnik MZ Sonta, kaže:

»Uz sav uloženi trud oko organizacije ovoga predavanja, nismo uspjeli animirati sončanske ratare. Iznenaden sam slabim odazivom, bilo je nazočno svega tridesetak ljudi. Izostali su oni koji su trebali biti prvi, oni najkrupniji poljodjelci, šteta, moglo se čuti puno praktičnih savjeta, od obrazlaganja poticajnih mjera Vlade Srbije, do onih iz domena agrara.«

Predavači u Sonti

I. A.

Ulice asfaltirane, na redu kapela

BOĐANI – Tijekom 2003. godine Bođanci su veliki dio sredstava samodoprinosu potrošili za rješavanje najvećeg problema u ovom selu – četiri ulice su asfaltirane, čime je znatno smanjen broj »blatnjavih«. Za ovu godinu je u planu njihovo stavljanje bar »pod kamen«. Veliki problem Bođana je i nepostojanje kapele na mjesnom groblju. Savjet MZ Bođani već je pokrenuo neke aktivnosti po pitanju rješavanja ovog problema. Realizacija još jednog daljnjeg plana sad je izvjesna. Zatvorena je financijska konstrukcija ceste Bođani – Plavna, a izvedeni su i neki od pripremljenih radova. Gradnja ceste započet će čim to dopuste vremenski uvjeti. Pored povezivanja dva sela, ova cesta će imati veliki značaj za gospodarstvo, jer će »izlaz u svijet« dobiti nekoliko tisuća hektara najplodnije oranice.

I. Andrašić

Zimski nogometni turnir

BAČKI MONOŠTOR – Već šestu godinu za redom u Bačkom Monošturu organizira se zimski turnir u malom nogometu. Organizator je bio aktiv nastavnika tjelesnog odgoja Osnovne Škole »22. Oktobar« iz Bačkog Monoštora, te su se natjecanja i odvijala u sportskoj dvorani škole. Dana 28. siječnja odigrana su finala poslije 11 dana nadmetanja bačkomonoštorskih nogometaša. Osnovna ideja organizatora jest okupljanje mladih u zimskim, pasivnim, mjesecima, kao i afirmacija sporta i sportskih aktivnosti u selu. Ohrabruje činjenica da je na turniru sudjelovalo 8 seniorskih i 6 juniorskih ekipa uz svakodnevno prisustvo više od 200 gledatelja.

U konkurenciji seniora prvo mjesto zauzela je ekipa »Kafana Patak«. Organizacioni odbor za najboljeg igrača proglasio je *Igora Ivakića*, dok je titulu najboljeg strijelca turnira ponio *Aca Periškić* s postignutih 26 golova. Posebne nagrade dodijeljene su ekipi »Pčele« za fer play.

Titulu najbolje juniorske ekipe ponijela je ekipa »Mlade nade« sastavljena od učenika sedmog razreda. Za najboljeg igrača u juniorskoj konkurenciji proglašen je *Dario Đorđević*, za najboljeg strijelca *Saša Ivakić*, a za najboljeg vratara *Bojan Baša*.

Organizatori ističu da su najveće vrijednosti ove manifestacije pune tribine i veliko interesiranje gledatelja, tako da se za proljetni period planiraju nove aktivnosti koje bi trebale obogatiti sportski život Bačkog Monoštora novim sadržajima.

A. Forgić

Promocija »Hrvatske riječi« u Vajskoj

VAJSKA – U subotu 7. veljače u dvorani župnog doma u Vajskoj, održana je promocija tjednika »Hrvatska riječ«, na kojoj su sudjelovali *Zvonimir Perušić*, direktor i v. d. glavnog urednika, *Jasminka Dulić*, urednica rubrike dopisništva, te *Ivan Andrašić*, dopisnik, kao i *Dujo Runje*, član izvršnog odbora HNV-a i *Josip Temunović*, stalni suradnik HR-a. O nastanku i radu tjednika govorio je direktor Perušić, a o radu dopisništva i dopisnika Jasminka Dulić. O potrebi izučavanja hrvatskog jezika, te o pozitivnim odredbama Zakona o nacionalnim manjinama govorio je Dujo Runje. Nazočnima se obratio i vlč. Josip Temunović, govoreći o duhovnom životu Hrvata na ovim prostorima.

Skup je bio dobro posjećen, dvorana župnog doma je bila prepuna. Pored

Vaištanaca, nazočni su bili i gosti iz Bača, Plavne, Bođana i Sonte. Mnoštvom pitanja, nazočni su pokazali veliko zanimanje za teme o kojima se ove večeri govorilo. Skup su uspješno organizirali članovi HKUPD »Dukat«, na čelu s neumornim predsjednikom *Pavlom Pejčićem* i tajnikom *Josipom Dumendžićem*, uz potporu župnika iz Vajske vlč. *Josipa Kujundžića*.

»Kao organizator ove promocije, jako sam zadovoljan, kako odazivom mojih Vaištanaca, tako i gostima koji su nam ove večeri govorili ono, što nam je u ovom momentu najpotrebnije, rekao je Pavle Pejčić. To su prave riječi ohrabrenja, to su riječi koje će, vjerujem, bar djelomice razbiti naše zablude i strahove, koji su kod nas još uvijek prisutni u velikoj mjeri«. Vlč. Josip Kujundžić je ocijenio kako je

skup veoma lijep, te da je žalostan što nije bio nazočan i predsjednik SO Bač, *prof. Tomislav Bogunović*. »Popodne mi se javio, uz ispriku zbog spriječenosti dolaska. Htio sam iskoristiti njegovu nazočnost da mu se javno zahvalim za veliki doprinos vraćanju nacionalizirane imovine župi Vajska-Bođani i to 107 jutara oranica i stambenih i gospodarskih zgrada.«

I. Andrašić

Bunjevačko-šokački Hrvati (19.)

Vrijeme velikih seoba

Utvrdili smo u prijašnjim napisima da je Bosna kolijevka i razlazište Bunjevaca i Šokaca. Nije jasno, međutim, koji su razlozi, kao i vremena njihova iseljavanja. Seobe i raseljavanja su opća pojava u svim dijelovima svijeta, ali su njihovi uzroci različiti i mnogovrsni. Ratnička plemena se kreću poradi plijena, pa se na pohodima utapaju u nova ili ih asimiliraju. Stočari idu za boljim ispašama i dolaze u dodir s drugim skupinama i opet se događa isti proces. Česti su vjerski, nacionalni, ideološki i politički sukobi, koji su također uzrok raseljavanja ili asimilacije. Konačno, česti su i ekonomski razlozi za seobe da bi se osigurao bolji životni standard.

Na osnovu dostupnih dokumenata teško je utvrditi precizno glavni razlog, tako ranih i tako čestih, seoba iz Bosne. Vjerojatno su bili prisutni svi navedeni razlozi, u različitim razdobljima, a jedan nam se čini primarnim – crkveni (eklezijalni).

SEOBA SLAVENA I BOSNA: Velika seoba Slavena zahvaća i Bosnu u sedmom stoljeću. Na njenom teritoriju stvaraju se mnoge Sclaviniae, kao i na ostalim područjima Balkana. To su male kneževine ili vojvodstva. Kasnije se udružuju ili stapaju sve do kraljevstva. Pokršćavanje žitelja Bosne spadalo je pod upravu Rima, pa odatle dolaze i misionari. No, kršćanstvo je bilo prisutno u Bosni i prije dolaska Slavena. U ranokršćansko doba znamo za dvije biskupije na području današnje Bistue (Bistua Vetus), oko današnje Zenice i biskupija Martari (ecclesia Martariensis). Obe su kao područne biskupije pripadale Sirmiumu ili Saloni. Pokršćenjem Hrvata veliki dio Bosne pripada Splitskoj nadbiskupiji, kao nekada Solinskoj. Te stare biskupije propadaju dolaskom Slavena, a tek njihovim pokršćavanjem nastat će nove katoličke. Prva takova se spominje u Bosni u drugoj polovici XI. stoljeća. Ona će pripadati metropolijama u Splitu, Baru i Dubrovniku, a kasnije i Kaloči.

Nevolje počinju, a u vezi s tim i raseljavanja, kada se u Bosni, ili oko nje, nađu tri crkvene uprave: Katolička crkva, »Bosanska crkva« i Pravoslavna crkva. Ta »Bo-

sanska crkva« optužena je u Rimu zbog krivovjerja. Tada nastaju trvenja između katolika i te crkve.

»BOSANSKA CRKVA«: Ni do danas još nije riješeno pitanje nastanka, organizacije i učenja te crkve. Izgleda da je ona u sebi sadržavala tri modula crkvenosti: Ćirilo-Methodski, glagoljaški i katolički. Služila se staroslavenskim jezikom (ikavica), pismo bosančica, hijerahija vlastita, a priznavala je nadležnost Rima. Papa Inocent III. šalje u Bosnu svog legata Ivana Casamarisa (1203.) da ispita pravovjernost bosanskih krstjana. Oni su potpisali izjavu pravovjerja, ali se prilike nisu sredile. Napetosti između njih i katolika su sve veće. Zbog toga biskup Ponsa napušta Bosnu i seli se u Đakovo na posjed kojeg mu je do-dijelio herceg Koloman 1239. godine. Tada počinju i prve seobe iz Bosne. Ako biskup nije mogao izdržati, pa se je morao skloniti na sigurno područje, nije teško zaključiti što je bilo s običnim katoličkim življem. Biskup je preselio u Đakovo i svoj dvor i dvorjanike, a vjerojatno i kmetove. Seobe, dakle, počinju prije Turaka, one nisu masovne, ali su stalne. Stoga je opravdano govoriti o stazama, kako neki pisci zabilježiše, a ne o putovima kojima je najstarije hrvatsko etničko jezgro selilo iz Bosne. To su bili Bunjevci i Šokci. Posve je izmišljena teorija da su Bunjevci i Šokci, nastali u magli antičkih Slavena, selili iz podunavlja u Bosnu i Hrvatsku, pa se onda po progonu turskom vraćali u zavičaj iz kojega su, tobože, i krenuli.

DOLAZAK TURAKA: Pojavom Turaka u Europi, na Balkanu, nastaju mnogo veća i masovnija raseljavanja kršćanskog puk prema sjeveru i prema zapadu. Turska je za to vrijeme bila ogromna vojna sila, kojoj se nije imao tko uspješno usprotiviti. Srpsko carstvo se je raspalo, pa su pojedini srpski knezovi i velmože sklapali vazalske pogodbe s Turcima. Kao vazali morali su i sami sudjelovati s Turcima u novim osvajanjima, pa i protiv svojih sunarodnjaka. Kršćanska Europa nije na vrijeme shvatila opasnost, nije se ujedinila i dala značajan otpor. Ispred nadmoćne turske sile bježe Vlasi, Cincari, Srbi, Hrvati iz Bo-

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Bartol Kašić

sne i Hercegovina, a s njima i Bunjevci i Šokci. Šokci, uglavnom, odlaze na sjever preko Save. Bunjevci idu prema zapadu iz Bosne preko Hercegovine do Dalmacije, a kasnije i do Hrvatskog primorja i Like i Gorskog kotara. Veća grupa Bunjevaca dolazi u Bačku oko 1610. godine. To je grupa koja se pobunila kod Klisa protiv Bega, pa bježi sve do Like, a odatle oko deset tisuća u Podunavlje. Tu ih zatiče i pastoralno brine o njima Šimun Matković. Na njegov poticaj dolazi u pohode u »krajeve pod Turcima« Bartol Kašić u dva mah 1612. i 1618. godine.

SEOBE U BAČKU: U Bačkoj postoje katolička sela i župa Bunjevci (prije župa Bačka) s oko osam tisuća katolika, što odgovara onom broju iz Like od oko deset tisuća, koji su otišli u Podunavlje 1610. godine. Druga veća skupina Bunjevaca dolazi u Bačku 1687. godine iz Sisara u Mađarskoj. Ta skupina je vjerojatno već prije prebjegla u Slavoniju iz Bosne. Dolaze pod kapetanima Sučić, Vidaković i Marković i traže od vojnih vlasti da mogu naseliti Suboticu, Sombor i Baju. Ima ih oko pet tisuća i voljni su se uključiti u obranu Austrijske carevine, što im i bi dopušteno. Tako među bačkim Bunjevcima imamo dvije skupine, jedna iz Dalmacije, a druga iz Bosne. O tome govore i njihova prezimena.

Kako je umirao moj narod (16.)

Položaj Hrvata u Srijemskoj Kamenici

U periodu od četrdeset i šest godina nismo smjeli reći da smo Hrvati. Stalno su nam govorili da smo izgubili rat, te da nas zato treba kažnjavati. Ta represija je s uspjehom sprovedena, a što pokazuju popisi stanovništva iz 1956., 1980., i 1990. godine: od četrdeset posto Hrvata odmah iza rata danas je ostalo samo dvanaest posto, dok je Jugoslavena tri deset posto.

Nakon izbora i tzv. višestranačja došlo je do nekakve prividne slobode, pa su se Hrvati ponadali da opet mogu reći da su svoji na svome, kao jedno autohtono stanovništvo Srijema, a što pokazuju i primjeri osnivanja ogranka DSHV-a po Srijemu. Nakon osnivanja Mjesnog odbora DSHV u Kamenici, te izlaska na izbore, došlo je do raspada SFR Jugoslavije. Rat protiv Hrvatske donio je u mjesto preko 3.500 izbjeglica iz Hrvatske.

PRITISCI I PRIJETNJE: Od dolaska izbjeglica do danas stanje je vrlo teško. Svaku noć se okupljaju Srbi iz Hrvatske isključivo ispred kuća Hrvata. Sjede do kasno poslije pola noći, a potom počinju hvalospjevi četništvu i »Čiči«. Poslije toga slijedi lupanje po prozorima i vratima, kolima, pisanje po zidovima kuća. Telefonske i pismene prijetnje su svakodnevne. Neprekidno se dolazi u hrvatske kuće i nudi zamjena, a ako se odbije sutradan stižu prijetnje telefonom. Prijeti se da će nasilno ući, kao u mom slučaju 3. kolovoza 1992. godine. Kod mene prvi put su došli nepoznati ljudi iz Slavonske Požege da mijenjam kuću, dana 19. listopada 1991. godine. Bio sam potpuno iznenađen nastupom tih ljudi. Kad sam zatražio ličnu kartu, dobio sam odgovor da to Srbi nikom ne pokazuju i otišli su. Danas je svakodnevna pojava da idu od kuće do kuće Hrvata sa svojim spiskovima. Izbjegli mnogi ljudi su primili iz sažaljenja, a sada ih ti isti tjeraju iz kuća. Primjer je slučaj *Stanislava Rihtera* i sina, dok je vlasnik radnje »3 M«, Zmaj Jovina 3., pretučen i opljačkan. Tomislavu Prevedenu stavljen je eksploziv pod kuću, a svećeniku *Mari-nu Plumu* stalno su razbijani prozori. Na sam Uskrs skinuta je crkvena kapija i bačena, ali on nije želio zvati miliciju. Zbog svega ovoga svećenik Plum je ubrzo otišao u Austriju, tako da smo ostali bez stalnog svećenika.

Iz pisma Josipa Sabljaka, člana Mjesnog ogranka DSHV-a iz Srijemske Mitrovice, upućenog 9. kolovoza 1992., Po-

krajinskom sekretarijatu za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, upravu i propise

SPISAK ISELJENIH: Iseljeni vjernici župe Uzvišenja sv. Križa Petrovaradin II. »Stari majur« od 1991., do 1996. godine.

1. Petar Gregurić, četiri člana obitelji, Ulica Zrinska, 2. Emilija Filipović, jedan član obitelji, Ulica Reljkovićeve, 3. Dragoslav Valo, četiri člana obitelji, Ulica Reljkovićeve, 4. Antun Sekereš, tri člana obitelji, Ulica Reljkovićeve, 5. Katica Sebić, jedan član obitelji, Ulica Reljkovićeve, 6. Joz Ivanković, četiri člana obitelji, Ulica J. Križanića, 7. Pero Vaštag, pet članova obitelji, Ulica Zrinjska, 8. Ljubica Popović, jedan član obitelji, Ulica Frankopanska, 9. Dinko Luci, tri člana obitelji, Ulica Mažuranićeve, 10. Borislav Ajduh, tri člana obitelji, Ulica Preradovićeve, 11. Antun Ferenček, četiri člana obitelji, Ulica D. Franceiste, 12. Ivan Mamić, pet članova obitelji, Ulica D. Franceiste, 13. Vladimir Til, četiri člana obitelji, Ulica D. Franceiste, 14. Mato Mamić, pet članova obitelji, Ulica D. Franceiste, 15. Andro Lanza, tri člana obitelji, Ulica D. Franceiste, 16. Tomislav Mamić, četiri člana obitelji, Ulica D. Franceiste, 17. Ivan Abjanović, pet članova obitelji, Ulica Kačićeva, 18. Marko Sitaš, pet članova obitelji, Ulica Kačićeva, 19. Vlado Rozić, tri člana obitelji, Ulica Svačićeva, 20. Mišo Renić, pet članova obitelji, Ulica Kačićeva, 21. Filip Ivanda, šest članova obitelji, Ulica grobljanski put, 22. Ivan Renić, dva člana obitelji, Ulica grobljanski put, 23. Boško Mamić, četiri člana obitelji, Ulica J. Ž. Vlahovića, 24. Frano Mamić, tri člana obitelji, Ulica J. Ž. Vlahovića, 25. Tomislav Ivanda, pet članova obitelji, Ulica V. Radišića, 26. Ljuba Ivanda, pet članova obitelji, Ulica V. Radišića, 27. Milan Oravec, tri člana obitelji, Ulica V. Radišića, 28. Milan Gadža, četiri člana obitelji, Ulica V. Radišića, 29. Vjekoslav Štefanović, tri člana obitelji, Ulica Frankopanska, 30. Dinko Prljević, osam članova obitelji, Ulica J. Vlahovića, 31. Stjepan Rendulić, četiri člana obitelji, Ulica Zrinjska, 32. Klara Džaja, jedan član obitelji, Ulica Preradovićeve, 33. Mirko Čalušić, četiri člana obitelji, Ulica J. Vlahovića, 34. Frano Čalušić, šest članova

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:

Marko Kljajić

Članovi Mjesnog ogranka DSHV-a u Srijemskoj Kamenici

obitelji, Ulica J. Vlahovića, 35. Tomislav Ivančić, dva člana obitelji, Ulica Reljkovićeve, 36. Mišo Ivančić, tri člana obitelji, Ulica Reljkovićeve, 37. Jakov Ivančić, četiri člana obitelji, Ulica Reljkovićeve, 38. Jozo Džaja, tri člana obitelji, Ulica Šenoina, 39. Vlado Smoljko, tri člana obitelji, Ulica Frankopanska, 40. Josip Viđušek, tri člana obitelji, Ulica Okrugiceva, 41. Petar Ivić, jedan član obitelji, Ulica Zrinjska, 42. Nediljko Salamun, pet članova obitelji, Ulica Mažuranićeve, 43. Josip Raić, jedan član obitelji, Ulica Ostrovske, 44. Vlado Raić, četiri člana obitelji, Ulica Ostrovske, 45. Franjo Bauer, četiri člana obitelji, Ulica Preradovićeve, 46. Antun Nemeš, šest članova obitelji, Ulica Svačićeva, 47. Kata Miler, četiri člana obitelji, Ulica Preradovićeve, 48. Vesela Buterin, jedan član obitelji, Ulica M. Oreškovića, 49. Željko Buterin, četiri člana obitelji, Ulica Kačićeva, 50. Ružica Oravec, jedan član obitelji, Ulica Kačićeva, 51. Marijan Šandol, četiri člana obitelji, Ulica Frankopanska, 52. Ivica Tot, dva člana obitelji, Ulica Kačićeva.

Sve obitelji su se odselile u Republiku Hrvatsku, osim obitelji Ivanković i Vaštag (SAD), Filipović i Ivanda (Njemačka), Popović (Kanada) i Rozić (Australija).

Obitelj i odgoj

Majka kao prva i najbolja odgajateljica

Istraživanja su pokazala da djeca koja su u ranom djetinjstvu uskraćena i ostala bez majčinske nježnosti, brige i ljubavi, pokazuju osjetno zaostajanje u usporedbi s djecom koja su živjela u normalnim obiteljskim prilikama.

Piše: Prof. dr. sc. Ante Vukasović

Biti roditelj mnogo je više od biološkog čina začeća i rađanja djeteta. Biti roditelj znači stalnu brigu o djeci, prihvaćanje dužnosti i obveza veza njih za njihov odgoj, značajan stvaralački angažman u procesu izgrađivanja novih osobnosti. To je dugotrajan i naporan proces koji pretpostavlja i traži odgovornost, stalno učenje i usavršavanje svojih postupaka prema djeci, njihovo usklađivanje s postupcima drugog roditelja, ostalih članova obitelji i odgojnih ustanova.

Roditeljska funkcija obvezuje, ali i nagrađuje. Kada se savjesno obavlja, osigurava društveno priznanje i donosi vrlo mnogo radosti koja prati svaki djetetov korak i svaki tjelesni i duhovni napredak.

SIMBOL LJUBAVI I DOBROTE: U ranom djetinjstvu majka je najvažniji odgajatelj. O njezinoj ulozi, brizi, njezi i ljubavi, od najranije dobi djetetova života i u tijeku svekolikog razdoblja njegova razvika, ovise učinkovitost i kakvoća oblikovanja buduće osobnosti, njezine tjelesne i duhovno zdravlje. U prvim mjesecima i godinama nakon rođenja, dijete ovisi o majci. Kad bi mu ona uskratila svoje mlijeko, brigu i njegu, umrlo bi. U majčinoj blizini dijete se osjeća sigurno. Ona je prva osoba njegova povjerenja. U Pismu obiteljima papa *Ivan Pavao II.* piše: »Može li se na razini čovječanstva ikoje zajedništvo usporediti s onim koje se uspostavlja između majke i djeteta što ga je ona pod srcem nosila i dala na svijet?« Ta osjećajna vezanost prerast će u ljubav i u trajnu povezanost s majkom.

Majka je simbol nježnosti, ljubavi i dobrote. Ako ona neodgovorno i loše obavlja svoju majčinsku ulogu, pojavit će se štetne posljedice u obliku psihičkih poremećaja. Istraživanja su pokazala da djeca koja su u ranom djetinjstvu uskraćena i ostala bez majčinske nježnosti, brige i ljubavi, pokazuju osjetno zaostajanje u usporedbi s djecom koja su živjela u normalnim obiteljskim prilikama. Takva su djeca nepristupačna, razdražljiva, teško uspostavljaju socijalne kontakte, inkliniraju lažima i kradi. Stega se u Povelji o pravi-

ma djeteta UN iz 1959. kaže da u prvim godinama života dijete ne smije biti odvojeno od svoje majke, osim u iznimnim okolnostima.

MAJČINSKO ODGAJANJE: Brinući se o djetetu, majka s njim uspostavlja osjećajni odnos. To je posebno važan uvjet za djetetov normalni razvitak. Ako dijete nema osobe s kojom bi se osjećajno povezalo i identificiralo, nastaju velike teškoće i smetnje u razvitku njegove osobnosti. Suprotno tomu, miran san, tje-

lesni napredak, određena živahnost, razdraganost, smijeh i veselje pokazuju da se dijete osjeća sigurno i da je okruženo njemu dragim i voljenim osobama. A prva takva osoba je majka.

Majka doji svoje dijete, kupava ga, previja, nosi u naručju, miluje u svom krilu. Ona mu se smiješi, priča, pjeva, a ono već u prvim mjesecima gukanjem pokušava »razgovarati« s njom. U šestom mjesecu prepoznaje majčin lik, raduje joj se, smiješi i sve više oglašava. Nekoliko mjeseci poslije početak će izgovarati prve riječi kojima se majka veseli, prihvaća ih, odobrava i potiče dijete na daljnje govorno komuniciranje. Majka stalno razgovara sa svojim djetetom, igra se s njim, pokazuje i objašnjava sve što ga zanima i time stalno pospješuje njegov osjećajni i intelektualni, socijalni i moralni razvitak.

Poglavito je snažan utjecaj majke u razdoblju ranoga djetinjstva. Nakon treće go-

dine dijete se osamostaljuje, a majka mu pomaže, sokoli ga i podupire u tom procesu. Osjećajni odnos s majkom ne prekidat će se i trajat će čitav život, ali se pojavljuju novi odnosi i novi odgajatelji. Majka surađuje s njima i svoja odgojna nastojanja usklađuje s njihovim. Ona će i dalje ostati jedan od najbližih i najvažnijih savjetnika, odgajatelja i nesebičnih pomagača u životu mladog čovjeka. Njezina majčinska briga i ljubav pratit će ga sav život.

STATUS MAJKA-ODGAJATELJICA: Sabor Republike Hrvatske je u siječnju 1996. prihvatio »Nacionalni program demografskoga razvika«, u komu su, radi obnove obitelji, posebno razrađene učinkovite mjere pronatalitetne populacijske politike. Majke sa četvero i više djece u tom su državnom dokumentu dobile zasluženo mjesto – plaćeni status majka-odgajateljica. Bilo je to priznanje za njihovu majčinsku brigu, ljubav, nježnost, dobrotu i odgajanje. Nema sumnje, povjerenjem majkama odgajanje njihove djece bitno bi se poboljšalo pozitivno obiteljsko ozračje, briga o djeci i kakvoća obiteljskoga odgoja, ali nova politička garnitura, koja je došla na vlast u siječnju 2000, napustila je, na žalost, »Nacionalni program demografskoga razvika«, pronatalitetnu populacijsku politiku i plaćeni status majke-odgajateljice. To se vrlo negativno odražava na životno važan proces demografske obnove.

Za realizaciju plaćenog statusa majke-odgajateljice u Hrvatskoj moramo čekati povoljnije prilike. Međutim, svi Hrvati u domovini i izvan njezinih granica moraju znati da su majke brižne odgajateljice svoje djece. Stoga stvarajmo povoljne uvjete i u našim domovima omogućimo im primjenu njihovih odgajateljskih darova i sposobnosti. Djeca okružena majčinom i roditeljskom brigom, ljubavlju i nadzorom mnogo manje će biti izložena negativnom djelovanju ulice i asocijalnih skupina. To je danas najvažnija preventivna pedagoška mjera i polazište učinkovita odgajanja djece i mladeži. ■

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

*Treba
poboljšavati
kvalitetu
života.
Kvaliteta je u
srcu, u savjesti,
u humanosti,
kvaliteta je u
čovjeku i nju
treba
povećavati,
izgrađivati, jer
ima na zemlji
dovoljno i
kruha i ruha,
ali u ljudskim
srcima je
premalo
pravog duha,
kaže pjesnik*

Srca prazna duhom

Dovoljno kruha, a premalo ljubavi

Sve je više pokreta oko nas za bolju kvalitetu života. Nažalost, svi se oni trude samo za bolju tjelesnu kvalitetu života, za bolju prehranu, okoliš, ali premalo za bolju kvalitetu duše, za bolje međuljudske odnose, za dublje povjerenje među nama i za međusobnu pomoć.

Treba poboljšavati kvalitete duše i čovječje osobnosti, treba učiti ljude određenom bontonu preko granica koje neće prelaziti, treba ljudima otkrivati ljepote oko sebe i treba ih stavljati na tlo na kojem je znak da ne mogu propasti i gdje se mogu boriti do kraja i pobijediti. Treba ponovno otkrivati vrline i građansku odvažnost, te pomagati ljudima da budu veliki i stvaraju prostore razumijevanja. Ljudima je potrebno u svakom trenu, u svakoj situaciji, pomoći da vide što je bolje i da onamo krenu.

PRELO KAO SLAVLJENJE BAŠTINE: Ovih dana se slave Prelo. U Subotici je proslavljeno Veliko prelo u dva dijela. Onaj prvi za koji se govori naprosto Veliko prelo i drugi dio – Veliko prelo mladih. Bio sam, makar nakratko, na oba. Voditelj je Prelo nazvao velikim slavljem kulturne baštine. Želio sam to tako i doživjeti. Iz onoga što sam pamtio o prelima i sada bih želio u to vjerovati. Prelo je uistinu slavljenje. To je susret kulture u najvišem smislu te riječi kada se ljudi susreću, poštuju i raduju. Za takav svečani skup postoji duža ili kraća priprava ali svaka ko postoji. Na prelo se ne dolazi nespreman. Sprema se, iščekuje i raduje. Nekada je to bio tako svečani susret da je djevojka za prelo dobivala novo ruho. To je bila »smotra« ljepote, lijepoga ponašanja, kulture i kulta. Zabava je kao zabava bila u drugom planu. Zabava je bila način slavljenja i samo slavlje, pa je sadržaj zabave i tok zabave određivala razina prisutnih i odraz njihovog bogatstva duha i srca. Zato se prelo pamtilo, za njega se »živjelo« i iščekivalo iz godine u godinu.

IZNEVJERENA TRADICIJA: Ove godine sam se kao čovjek i

svećenik suočio s nekim elementima za koje više ne bih mogao pri-
statu da ih nazovem kulturnim događajem. Ponizili su me i zaboljeli. Prvo što je zabava kao zabava određivala naše ponašanje, a ne mi sadržaj zabave. Tako se dogodilo da je inače dobra gluma ipak bila neprihvatljivo neukusna svojim sadržajem i neprimjerena tom kulturnom događaju, tim ljudima i napose času kada su ti ljudi bili za stolom i blagovali... Sjećam se naših očeva. Kada su pričali dvoznačnu šalu, pogledali su oko sebe ima li u blizini neka ženska osoba, ili ne daj Bože dijete, a tek onda se eventualno onako našalili kako su se s nama našalili na Velikom prelu. Zaboljelo me je. Alkohol je naša slabost. On uvijek ne zasladi nego ponizi naše susrete. Istina je da vino razveseljava srce čovjeka, ali prekomjerno uvijek ponižava. Zar se uistinu tako vrijedna kulturna manifestacija i zabava, koja je slavljenje, mora završiti sa toliko poniženih ljudi, koji su sami sebe ponizili, te nam treba nekoliko tjedana da zaboravimo te neukusne riječi i ta neukusna lica. Ne znam. Čini mi se da se Prelo kao manifestacija kulture neće moći dugo tako nazivati ako se iz sadržaja i načina događanja zaboravi ono najvažnije: ostati uvijek na visini svjesna, ponosna i kulturna čovjeka!

Prelo mladih je odisalo mlađošću. Bilo je lijepo. No, i ono je na kraju mnoge ponizilo, jer su zaboravili na svoje dostojanstvo pa nije više vladao razum ni kultura da bi zaslužili kult – poštovanje, nego su izazvali sažaljenje. Šteta. To su ljudi koji trebaju sutra voditi ovu zajednicu. Možda sam star za Prelo, ali sada razmišljam još dalje i dublje o kulturi življenja. Slavljenje je najbolji način »snimanja« nečije kulture. Staro je pravilo: ako želiš nekoga upoznati, budi s njim na zabavi, odmoru ili putovanju. Ako hoćeš upoznati kulturu nekoga naroda, posjeti njihova groblja, ako hoćeš upoznati kulturu jedne kuće, pogledaj sanitarne prostorije. Kad tako raz-

mišljam o svemu tome pitam se o budućnosti i slici nas samih u očima drugih i u vlastitim očima.

TRIJUMF NELJUBAVI: Tad sam shvatio što znači voljeti čovjeka, a što ubijati druge kako bi nama bilo dobro. Mnoge sitnice da nas čovjeku smetaju. No, najviše nam smetaju ljudi. Bračni par s djecom jedva će dobiti neku podstanarsku sobicu, jer se gazdarica boji dječjeg plača i buke oko sebe. Poduzeća i ustanove teško će primiti ženu koja bi mogla biti trudna, jer će poći na trudnički odmor i oni će uzalud trošiti novac. Eutanazija nam sugerira osjećaj da na zemlji ima nekorisnih ljudi, koji samo troše a ne zaraduju, i da bi ih trebalo ukloniti. Kolika djeca se nisu pojavila na svijetu i morala su nestati iz utrobe majke jer nije bilo dovoljno novaca, jer su socijalne prilike bile teške, jer je liječnik rekao da možda nešto nije u redu s djetetom ili s majkom, jer otac nije htio opet novo dijete i neprospravane noći, jer su smatrali da nemaju dovoljno snage i strpljenja. Čovjek je među nama najjeftiniji. To je rak-rana na koju treba uprijeti prstom i početi borbu za čovjeka. Time što smo uklonili starca, ili bolesnika, ili hendikepiranog, da ne troši novac, nismo povećali svoje bogatstvo, ali smo postali nehumani, nesretni i ubojice. Time što je žena morala abortirati neko dijete nije životni standard tog bračnog para postao bolji, nego je samo razbijena ljubav, ranjeno srce, ubijen brak. Time se dakle nije ništa riješilo, nego nanijelo još težu situaciju bračnim drugovima. Time što je jedno dijete više došlo na svijet nije ponestalo hrane, nego se dapače uvećalo, nije drugima ponestalo i neće ponestati, nego je u nama naraslo raspoloženje da se može voljeti čovjeka, da je čovjek najvažniji, i osobito osjećaj da što nas više ima to smo sigurniji, to smo zaštićeniji, to smo jači. A u dubini nam ostaje osjećaj humanosti, mira, sreće, što smo za nekoga živjeli i osjećaj da nam pripada vječnost, da nas ni smrt ne može uništiti. To je blago koje se ničim ne može platiti.

Treba poboljšavati kvalitetu života. Kvaliteta je u srcu, u savjesti, u humanosti, kvaliteta je u čovjeku i nju treba povećavati, izgrađivati, jer ima na zemlji dovoljno i kruha i ruha, ali u ljudskim srcima je premalo pravog duha, kaže pjesnik. Treba mijenjati mentalitet razmišljanja. ■

Prijedlog tjedna

Daniela Dulić

VIOLA TRICOLOR

(Edicija Osvit, NIO Subotičke novine, Subotica, 1989.)

Negdje koncem 70-ih i početkom 80-ih godina minulog stoljeća oko prvog vojvođanskog književnog fanzina »Renesansni vašar« okupila se grupa (tada) mladih i kreativnih ljudi, mahom đaka subotičke Gimnazije. Među njima naročito su se isticale tri djevojke, Viktorija Šimon, Viktorija Vujković Lamić, i Daniela Dulić koja je u sebi imala energije za dva grada i deset života i srce za cio svijet.

Na žalost, sudbine su im se, u vezi produktivnosti gotovo poklopile: Rimbaud je svoje najljepše stihove ispisao prije punoljetnosti i onda zauvijek zašutio, a Daniela je objavila ovu prvu, jedinu, nadamo se, ipak ne i posljednju zbirku svojih stihova naslovljenu »Viola Tricolor« i onda

zašutjela. I šuti već, kao pjesnik, punih desetljeće i pol. A ima toliko topline u ovoj poetskoj zbirci, toliko ljubavi koja se ište i moli. Ljubavi neuzvraćene, ili uzvraćene nakratko, pa udjeljene poput prosjaku, date na krivi način, od krivih ljudi, ima toliko snoviđenja i realnog razabiranja dobra i zla. Ima li se u vidu da te stihove piše djevojka koja nije napunila niti 18 ljeta, u njejoj lirici ima one minuciozne »joeur de vivre«, matisseovske, ogrnute u naoko dječji svjetonazor pretječe ideja New

Age-a, onoga što se nalazi u stihovima Thorrea, dionizijskoga pa ipak čednoga vela promućurne analize osjeta, sućuti, bila svijeta oko nas, ali i svijeta Danielinog, te ogromne duše koja je svijet za sebe, premda je na ulicama gradova više bila nalik malenom vrapcu na dlanu smrznule skitnice u siječanjskoj hladnoći noći. Ili, kako je to lijepo formulirao recenzent knjige Ante Vukov: »...Ova knjiga, ovakav odgovor-dijalog, na djelo jednog Levy Strossa 'Divlja misao', a ova zbirka to jest, poetski je bliže univerzalnom (kozmičkom), a etički individualnom (ljudskom) pogledu na svijet, poetskom svjetonazoru. Ova zbirka poezije mami u potragu za konačnim jedinstvom, na putovanje u svim pravcima, savivši sve avanture u jedan luk, u jedan krug. Postiže viziju jedne istine u svemu 'kao što i jest'«.

I odista, primjereniji Welltanschauung jednog mladog bića, ispjevan u knjizi »Viola Tricolor«, kao što je i onaj Joni Mitchell s njenog davnog albuma iz 1971. godine »Ladies From The Canyon« teško da će, po nama, ikada da se susretnu, makar i u virtualnoj stvarnosti. A ta dva svjetonazora su – jedan. I potiču od čiste duše, pune ljubavi. Za sve i svakoga...I mislim da smo vam ovim i predložili poklon voljenoj osobi za Valentinovo.

R. G. Tilly

The White Stripes
ELEPHANT

V2

Unatoč činjenici da je album izašao prije skoro deset mjeseci, skupinu White Stripes je veoma teško izbjeći na svim vrstama medija. Na mnogim godišnjim listama protekle 2003. glazbene godine oni su rangirani pri samom vrhu, a uspjehe na dodjelama muzičkih nagrada ne treba posebno ni naglašavati. Posljednji njihov singl je »The Hardest Button to Button«, za koji je i snimljen doista originalan video spot.

Cijela stvar je veoma jednostavna. Prije svega, Stripes-i su duo koji sačinjavaju brat Jack i sestra Meg, a prezime opet jednostavno i već sadržano u samome nazivu skupine, White. S obzirom na grad iz kojega dolaze (Detroit) i njegovu glazbenu tradiciju, očito je da ovaj nesvakidašnji dvojac nije imao povećih

problema s inspiracijom. Zvučni dokaz je opet jednostavno dovoljan. Glazbeni identitet ove skupine u sebi struktuirana na prvome mjestu blues, oplemenjen, na drugom mjestu, čvrstinom i ritmičkom brzinom garage rocka i punka. Takav senzibilitet prate i klasična rock image istupanja u glazbeničkom i privatnom životu frontmena Jacka Whitea kao primjerice nedavna tuča s članom benda Von Bondies, povreda ruke u prometnoj nesreći, ljubavna afera s glumicom Winonom Ryder, poznatom heroinom rock glazbenika, ispadi u medijima itd. Na sreću, glazba je ipak ono najbitnije, što je ovu skupinu dovelo u zavidnu poziciju na aktualnoj rock sceni.

Album »Elephant« je pomalo mračniji ali i mnogo oštiri od prijašnjeg, također uspješnog »White blood cells«-a. Sadrži cijelih četrnaest pjesama koje u većini slučajeva ne traju duže od tri minute. Jedina obrada jest »I Just Don't Know What to Do With Myself« od Davidova Bacharacha, a u spotu za ovu pjesmu pojavljuje se još jedna žena bliska svijetu rocka, famozni supermodel Kate Moss. Otvarajuća pjesma na ploči je »Seven Nation Army«, himna koja prezentira koliko efektno minimalizam (samo gitara i bubanj), može pokrenuti iskonsku lavinu rock poentiranja. Efektno demonstriranje prljavog gitarističkog umijeća donose »Black Math«, »Ball and Biscuit« i »Hypnotize«, dok duhovi-

ta poigravanja na temu osvajanja partnera i okolnosti prilikom toga, sadrže vedrija »I Want to Be the Boy to Worm Your Mother's« i manje vedra, ali nikako očajnička »You've Got Her in Your Pocket«. Album se zatvara laganim dijalog duetom »It's True That We Love One Another«, na kojoj ženski vokal pored sestre Meg pjeva i gošća Holly Golightly. Neki tvrde da je jednostavne i kvalitetne stvari najteže napraviti, a je li tako i u slučaju albuma skupine White Stripes, provjerite sami.

D. B. P.

Vijesti

»Ris« kroz objektiv Augustina Jurige

Promocija foto monografije »Ris« subotičkog fotografa *Augustina Jurige* održat će se u Somboru u četvrtak 19. veljače, s početkom u 20 sati. Organizator ove promocije je Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« iz Sombora, u čijim će se prostorijama večer i održati. O foto monografiji »Ris«, koja je nedavno izašla iz tiska, govorit će književnica iz Sombora *Marija Šeremešić* i publicist iz Subotice *Tomislav Žigmanov*. Iste večeri bit će otvorena izložba slika nastalih na likovnoj koloniji »Kolorit« 2003.

Koncert tamburaša

Tamburaški ansambl »Sledbenici Tumbas Pere Haje« održat će koncert 20. veljače u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće s početkom u 19,30 sati. Na programu će biti izvorne narodne i starogradske pjesme, romanse i šlageri, kao i kompozicije *Tumbas Pere Haje*. Kapelnik tamburaškog ansambla je dr. *Josip Stantić*, dok će kao vokalni solisti nastupiti *Tamara Babić*, *Ruža Knjur* i duet *Marija Babijanović* i *Anica Čakić*.

Izložba Lászla Szalme potaknuta Orwellovim remek-djelom

U subotičkoj Galeriji Otvorenog sveučilišta u utorak 10. veljače održala se izložba slika likovnog umjetnika *Lászla Szalme*, znanog i kao jednog od izvornih članova negdašnje prve alternativne skupine za suvremenu umjetnost s ovih prostora, »Bosch & Bosch« (koju je okupio pokojni *Slavko Matković*). Po riječima samog umjetnika *Szalma* slike je radio pod dojmom glasovite knjige *Georgea Orwella*, uznemirujuće anti-utopije »1984.«, a koja je sjajno prenesena svojedobno i na veliki ekran (s maestralnim rolama *Johna Hurta* i pokojnog *Richarda Burtona* kao Velikog Brata). Izložbu je otvorila povjesničar umjetnosti *Olga Kovačev Ninkov*,

a nakon nje su nastupili kazališni umjetnici, Szalmini gosti. Istinska multimedijalna večer, puna umjetnina i umjetnosti.

Novosadski kulturni djelatnici u Zagrebu

Predstavnici novosadske Gradske knjižnice minulog su tjedna ugošćeni u Zagrebu, kada su u dvorani Udruge skladatelja Hrvatske predstavili CD »Novosadski triptih« na kojemu su zastupljeni skladatelji – *Isidor Bajić*, *Stanislav Preprek* i *Tibor Hartig*. Upriličen je i koncert na kom su učešće uzeli spomenuti *Tibor Hartig* na violončelu uz klavirsku pratnju *Đure Rajkovića*. Među mnogobrojnim nazočnima bio je i *Pero Gotovac*, predsjednik Udruge skladatelja Hrvatske, kao i predstavnici Nacionalne i Sveučilišne knjižnice Hrvatske, Hrvatskog konzulata u Subotici, predstavnici Srpskog kulturnog društva »Prosvjeta« i mnogi ini. Dvoipoldnevni boravak predstavnicima Novoga Sada u Zagrebu omogućili su i pomogli ga pokrajinsko Tajništvo za naobrazbu i kulturu i IO Skupštine grada Novog Sada.

Otvorena izložba »Pokrenuti prostor«

U srijedu je u Vestibilu subotičke Gradske kuće otvorena izložba naslovljena »Pokrenuti prostor« koja je diplomski studij re-

konstrukcije središnjeg dijela Subotice autora *Olge Dragičević* i *Aleksandra Alavantića*, obiju sa Smjera za Arhitekturu Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu. Izložbu je otvorio *Tomislav Peić*, diplomirani ing. arh., te doc. *Radivoje Dinulović*, dipl. arh. mentor spomenutih diplomskih studija.

Treće izdanje knjige »Rič fali«

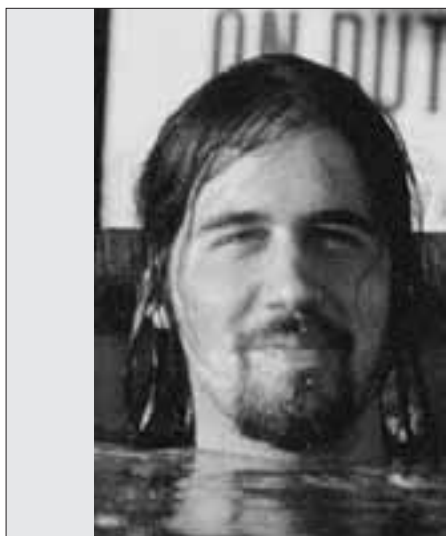
U nakladi Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« objavljeno je treće izdanje knjige poezije »Rič fali« *Vojislava Sekelja*. Tiskanje knjige pomogla je Hrvatska matica iseljenika Zagreb, a recenzent knjige je subotički književnik *Lazar Merković*.

OBLJETNICA: Krist Novoselic

Najžešći hrvatski grunge rocker

Na današnji dan rodio se 1965. godine u kalifornijskom gradiću Compton (USA) američki glazbenik hrvatskog podrijetla *Krist Novoselic*, glasoviti basgitarist negdašnje grunge-rock skupine »Nirvana« koju je predvodio pjevač, gitarist i skladatelj *Kurt Cobain*. Krist No-

voselic je rođen u braku oca *Krista* i majke *Marije Novoselić*, hrvatskih doseljenika u SAD, gdje se, dospjevši 1963. godine u najsunčaniju i najbogatiju saveznu državu SAD, nakon dvije godine rodio mali Krist (Novoselić). Ubrzo se počinje interesirati za glazbu, a kako je tada u trendu, ne samo u gradu Seattle-u, odakle je taj trend potekao (a u kojem je, spomenimo i to, rođen legendarni *Jimi Hendrix*), bio tzv. »grunge-rock«, Novoselic je kupio bas-gitaru i krenuo svirati taj toliko mu blizak žanr, s dugim gitarskim improvizacijama i jednako otegnutim, vrištećim feed-backovima i overdriveima. Onda je upoznao spomenutoga Kurta Cobaina, osnovao skupinu s njim, a nakon samoubojstva nesretnog gitarista i pjevača stao voditi beskrajne raspre s bivšom suprugom Cobaina, *Courtney Love* oko ostavštine skupine. Krist Novoselic se glazbom više ne bavi aktivno.

R. G. T.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Jakov Kopilović

Pjesnik i neumorni kulturni djelatnik i pregalac, rođen 1918. godine, a preminuo u Subotici 18. studenog 1996. godine, *Jakov je Kopilović* tek nakon dugogodišnje i mukotrpne borbe za životni opstanak od najranije mladosti, ušao u krug inteligencije bunjevačkih Hrvata u Subotici. Kao profesor književnosti *Jakov Kopilović* je bio na različitim dužnostima, od srednjoškolskog nastavnika do upravitelja subotičke Gradske knjižnice. *Jakov Kopilović* se najranijim pjesmama javio još u omladinskim godinama, ali mu je prvi ciklus pjesama objavljen u Subotičkoj »Danici« 1937. godine i otada je ostao nepokolebljivo vjeran svom pjesničkom кредu. Od brojnih knjiga pokojnoga *Kopilovića* valja istaći prvu njegovu poetsku zbirku, naslovljenu »Daleko od zavičaja« (tiskanu u Zagrebu, objavljenu 1944.) potom »Tisuću i jedna noć«

(Subotica, 1946.), »Radosti« (Subotica, 1966.), »Sjeverna jesen« (Subotica, 1967.), »Njiva patnje«, te mnoge druge.

R. G. T.

PUTOKAZI

Koncert

U nedjelju 15. veljače održat će se u franjevačkoj Crkvi sv. Mihovila koncert duhovne i klasične glazbe. Za orguljama će svirati *Katalin Moravcsik*, a pjevat će *Csaba Pasko*. Koncert počinje u 19 sati.

»Debeli četvrtak«

Demokratska stranka Hrvata u Vojvodini poziva svoje članove i simpatizere na tradicionalno obilježavanje »Debelog četvrtka«, na fanke, koji će se održati 19. veljače u 18. sati u Domu DSHV, Beogradski put 31, u Subotici.

Maskenbal

U organizaciji Mjesne zajednice »Mali Bajmok«, OŠ »Matko Vuković« i dječjeg vrtića »Naša radost« u prostorijama ove Mjesne zajednice 13. veljače s početkom u 17 sati

bit će održan maskenbal u povodu Valentinova. Ulaz je slobodan, a birat će se tri najbolje maske.

Maškare

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo »Đurđin« organizira 21. veljače »Maškare« u Domu kulture s početkom u 16 sati. Žiri će dodijeliti po tri nagrade za pojedinačne i grupne maske, a nagrade će bit dodijeljene i prema glasovima publike.

Maskenbal u HKC

NIU »Hrvatska riječ« 20. veljače u 11 sati organizira zajedno s učiteljicama hrvatskih odjela iz Subotice i okolice maskenbal za djecu u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Ulaz je slobodan, a bit će nagrađene tri najbolje maske prema odluci žirija.

»Balkanski kaleidoskop«

Naš povremeni vanjski suradnik i vrtni karikaturist i ilustrator *Attila Szallai* ovih je dana objavio zbirku odabranih karikatura na aktualne teme koje nas muče i tište već dulje od desetljeća i pol. Knjigu je tiskao »Grafoprodukt« iz Subotice.

O romanu »Bilješka o piscu« Julijane Matanović

O čemu govorimo kad govorimo o ljubavi

Naslovi njenih romana su intrigantni, pobuđuju radoznalost.

Piše: Katarina Vasiljčuk

Nedavno je mlada, produhovljena osoba bila sugovornica *Željke Ogreste* u njejoj popularnoj TV-emisiji. Bila je to *Julijana Matanović*, koja je, kako pokazuju publicističke ljestvice, jedna od najčitanijih književnica u Hrvatskoj. U posljednje vrijeme upravo žene odnose primat u čitanosti u odnosu na muške kolege, zbog čega se i lome koplja u tisku i na tribinama. Uz bok Julijani Matanović stoje *Arijana Čulina* i *Vedrana Rudan*.

U svom šaljivom tonu *Željka Ogresta* kaže mnoge istine. Točna je napomena data Julijani Matanović, profesorici Filozofskog fakulteta u Zagrebu (rođenoj 1959. godine u Gradačcu, Slavonki s bosanskim korijenima), da se sa svime u životu bavi preobitljivo. Iako je čitana i popularna, za nju je literatura vrlo ozbiljna stvar. O tome govore brojni nazivi naučnih radova iz starije hrvatske književnosti, naročito baroka, zatim djela s područja teorije književnosti, interpretacije književnog djela. Što za nju znači literatura, vidljivo je iz životnog mota, kojeg se, prema njenim riječima, do nedavno pridržavala – »Život je lijepa stvar, ali ja više volim čitanje«.

SJEĆANJA NA PROŠLOST: Naslovi njenih romana su intrigantni, pobuđuju radoznalost. Prvijenac je skup autobiografskih priča »Zašto sam vam lagala«. Na promociji edicije »Stoljeća hrvatske književnosti« u Travniku, kada se našla u situaciji da potpuno nepripremljena govori o književnim zbivanjima u Bosni (izabrala je temu *Husein-bega Gradašćevića* i *Josipa Eugena Tomića*), prekinuo ju je dječji glas iz publike pitanjem – »Ma pušti ti, to, nego reci zašto si nam lagala?« Saznanje da ovo dijete zna za njeno djelo i neposredni kontakt s njim, bilo joj je, prema njenim riječima, draže od svih službenih kritika.

I naslov romana »Bilješka o piscu« je neadekvatan na prvi pogled. To nije nika-kva Bilješka o piscu, ni Pogovor – to je krvava životna drama. Podnaslov – Neljubavni roman, također zbunjuje. U životu

glavne junakinje sve je podređeno ljubavi. Ona je za nju fatalna, pokretač svih njenih životnih aktivnosti. Roman počinje u trenutku, kada se u životu junakinje romana već sve dogodilo. Ona se umorna, bolesna i ostarjela vraća iz dobrovoljnog izgnanstva iz Švedske, u kojoj je boravila deset godina. Uzrok bijega iz Zagreba je nespremnost njenog dugogodišnjeg ljubavnika da raskine svoj sređeni građanski brak. Njenu životnu priču saznajemo iz podsvijesti junakinje i njenih sjećanja na prošlost. Isprepliću se, bez kronološkog reda, događaji iz

djetinjstva, perioda ljubavi, boravka u Švedskoj, iz zrakoplova kojim se vraća. Od tih segmenata najupečatljiviji su oni za koje je emocionalno vezana. – Malo slavonsko mjesto u kome je provela djetinjstvo, dok je ime zemlje, u kojoj je boravila u inozemstvu, za nju bilo potpuno irelevantno. To je mogla biti neka sasvim druga zemlja. U sjećanju junakinje redaju se tople slike iz djetinjstva, u kom je sigurnosni oslonac bila baka. U provincijskom mjestu svi se znaju, komuniciraju, govore specifičnim jezikom punim iskrivljenih njemačkih i turskih riječi, koje je pažljivo profesorsko pero autorice uvijek ispisivalo drugim slogom (položenim). To je vrijeme oskudica poslije II. svjetskog rata, vrijeme kad su se gumice za domaćinstvo rezale iz »šlauha«, kada su se »šporeti« ložili i zimi i ljeti, kada su omiljena jela djece bila »koh od riže« i »šmarn« koji se jeo iz limenih tanjura. U sklopu prikaza

života junakinje u Švedskoj dat je i sporadičan odjek događaja iz Domovinskog rata.

U ČEMU JE VIC: Snažna ljubav, koju je djevojčica u provinciji još kao dijete osjetila prema svom susjedu Petru, pratila ju je čitav život. On je za nju bio čovjek »koji je svojim imenom ispunio svaki trag mojih stopala, gdje god te tragove ostavljala«. Aluzija se odnosi na tragove stopala u dalekoj Švedskoj, ali i tamo je nalazila informacije o njemu na Internetu. Bio je urednik u poznatoj nakladničkoj kući. Ljubav i odanost mlade intelektualke Petar je koristio osamnaest godina, ne želeći uznemiriti sigurnost i komociju života kojeg je vodio na drugom kolosijeku.

Drugi dio romana nosi naslov »Ljubavnik iz vlastita vica«. To je is-povijest mlade liječnice Jane Gajski, nekadašnje štice domaća za nezbrinutu djecu. Autorica romana i dalje ulazi u kompleksnost odnosa među spolovima. U pitanju je novi ljubavni trokut. Priča je ista, samo su akteri drugi – Jana Gajski i vrhunski specijalist za neuropsihijatriju, Nijemac. To su ratne godine. U pozadini priče je tragedija Vukovara, izbjeglice. Jana Gajski nalazi snage da mijenja svoj život, osmišljuje ga. Ne želi da joj prođe u očekivanju nečije odluke. Napušta ljubavnika, usvaja ratno siroče – djevojčicu čiji su roditelji (žrtve vukovarskog pokolja) stradali u Vukovaru. To je ujedno i putokaz koji autorica sugerira. Ljubav mora manifestirati svoju svjetlu, humanu stranu, u suprotnom ona je negacija ljubavi. U tom kontekstu trebamo i shvatiti podnaslov romana. ■

Ante Vukov, multimedijalni umjetnik

Renesansno raskošni talent iz sjene

»Uvijek sam se interesirao za fragmente i ulomke još kada smo mi 'Boschovci' živjeli kao junaci iz pop-artističkih stripova.«

Ante Vukov vrlo je rano ušao u svijet umjetnosti. Kao subotički gimnazijalac postaje najmlađim članom multimedijalne umjetničke skupine »Bosch & Bosch«, izvodi projekte, happeninge, izrađuje ready made, collage, piše i riše vizualnu poeziju, upće, jedan je od najagilnijih i najzapaženijih članova. Još i prije no što će se skupina raspasti, Ante Vukov se priklanja tradicionalnijim oblicima kreativnog traženja sebe u umjetnosti, prije svega okrećući se introvertnoj poetici, što možda ponajviše dolazi do izražaja u njegovoj poetskoj knjizi pjesama »Zlato istočnog sutona« (Subotičke novine, edicija »Osvit«, 1986.), kao i u drugoj – »Ruži vjetрова«, tiskanoj 1989., a potom i gotovo šamanskom poimanju likovnosti, crtanju i slikanju. Pita mo Antu Vukova, kako je njegova umjetnička odiseja rezultirala ovim najnovijim ostvarenjem, gotovo klasicističkom, romantičarskom prozom, romanom »Kuća porculanske lutke«, kada znamo da je počeo kao avangardni umjetnik, multimedijalni minimalist: »Kako ste od avangarde, alternative, fluxusa, comportment arta, neoizma, vizualne poezije i minimalizma, preko slikarstva, dospjeli do procesa u kojem ste napisali jedan, premda aromom pokojnog Bruna Schultza, Danila Kiša, Kosztolányija i Csatha, u biti ipak klasični, obiteljski, sjetan roman u ponajboljem duhu neo-romantizma?«

Ante nas provodi kroz odaje svoje obiteljske kuće, pripovijeda povijest obitelji, pokazuje mnoštvo slika, isječaka iz novina, porculanske lutke i šolje za čaj. »Comportment-art je lična povijest, ja sam ostao na braniku istrage osobne povijesti. Mi smo podrijetlom iz Slovačke i iz Mađarske, a s hrvatske strane tu su djed Stipan Vukov i nana Kata Kuntić. Pravi smo izdanak Austro-ugarske srednjoeuropske obitelji, koju simbolizira jedna stara kruška u vrtu, preko čijih grana ja ka-

nim u literaturi doći do naših korijena. Poput ovih lutaka u mojoj sobi, porculanskih, do metafora i niti romana, trilogije o svojoj obitelji, korijenima. Trilogija sadrži tri romana, prvi je »Kuća porculanske lutke«, druga je naslovljena »Herbarijum«, a treći dio bit će »Porculan duše ili Duša porculana«, i govorit će o romskim glazbenicima. Ja nepomičan putujem, a oni putuju čitavim svojim povijesnim bitkom, svi stremimo istom cilju«, kaže Ante Vukov.

»To je na način kaleidoskopa vraćanje unatrag do konačnog cilja-budućnosti. A što se tiče prvotnih Vaših pitanja, smatram da je i 'Bosch' bio romantizam, ali pokret romantizma budućnosti, a sada sam se okrenuo romantizmu prošlosti, a opet budućnosti, u nekom smislu. Kada dovršim trilogiju proze, posvećujem se dovršavanju poetskog ciklusa koji će rekapitulirati sav moj poetski rad. Knjiga će se zvati 'Vrati vrijeme'. Upravo tako, jer proučavam starije štokavske oblike hrvatskog jezika. Tematika je opet o vječnom povratku«, kaže Vukov. I tako, ovaj sjetni i tihi umjetnik u svojoj sobi u predgrađu prede niti vremeplova kojim će se vratiti u budućnost. Ante Vukov stvara budućnost gradeći prošlost: »Uvijek sam se interesirao za fragmente i ulomke još kada smo mi 'Boschovci' živjeli kao junaci iz pop-artističkih stripova. Traje to do danas. Fragmentima i ulomcima do cjeline«.

R. G. Tilly

Iz antologije poezije

Bunjevačkih Hrvata Geze Kikića

Josip Šokčić

ZAŠTO? ...ZATO...

Zašto je dosuđen mučni život meni-

Zašto se nada mnomo nebo ne
vedri?

Zašto molitvu mi ne poslušao nitko,

Zašto se ja gubim lagano i tiho?

Do sada sam bio slavljen na
sve strane,

Nisam im o muke, nit krvave rane,

Nit sam kad sanjao tragičnih snova,
Svagdje sam čuo glas ljubavnih
zvona.

Jer sam i u mraznoj zimi sunca
»htio«,

Zato se ja gubim lagano i tiho.

(1924.)

Josip Šokčić se rodio 1902. a preminuo 1968. godine. Počeo je školovanjem u Subotici, ali je isto prekinuo te se posvetio trgovini, a kasnije se potpuno posvetio književnom radu i publicistici.

Priredio: R. G. T.

Prozni kutak: Josip Eugen Tomić

U sjeni Šenoina književnog imena

Josip Eugen Tomić, pjesnik, novelist, romanopisac, dramatičar i urednik, rođen je 18. listopada 1843. godine u Požegi. U rodnom gradu završio je pučku školu, a po završetku niže gimnazije roditelji ga šalju na daljnje školovanje u Zagreb, gdje upisuje više razrede gimnazije, a 1858. godine odlazi u bogo-slovno sjemenište. Napustivši 1863., bogosloviju, a stekavši solidnu književnu naobrazbu i iskustvo pomoćnika *Miroslavu Kraljeviću* pri uređivanju časopisa »Slavonac«, iste 1863., preuzima u Karlovcu uredništvo časopisa »Glaso-noša« i za kratko vrijeme za-pošljava se kao učitelj u Va-raždinu.

Od 1864. godine studira pravo u Zagrebu, a potom u Grazu, gdje i diplomira 1867. godine. Vraća se u Požegu i dvije godine radi kao kotarski pristav, a potom županijski predbilježnik. Godine 1869., ponovo odlazi u Zagreb. Od 1872., bio je kazališni savjetnik za dramu, a naslijedivši *Augusta Šenou* od 1873. do 1879., obnašao je dužnost dramaturga Hrvatskog zemaljskog kazališta. Uz mnogobrojni kulturni angažman i književno stvaralaštvo, u Zagrebu je započeo za ono vrijeme tipičnu činovničku karijeru: godine 1875., imenovan je vladinim tajnikom, 1889., naslovnim, pa pravnim savjetnikom, a 1905. godine banskim savjetnikom.

Šezdesete godine 19. stoljeća u Hrvatskoj, kada se Josip Eugen Tomić javlja u književnosti, obilježene su burnim političkim i kulturnim događajima. Godine 1867., sklopljena je Austro-ugarska nagodba kojom je Hrvatska sačuvala svoj teritorij i neka obilježja hrvatske državnosti, ali je izgubila financijsku samostalnost sve više oviseći o Mađarskoj. Nagodba je izazvala veliko nezadovoljstvo. U tom razdoblju u književnosti je dominirao August Šenoa. Njegovom zaslugom

roman je doživio svoju punu afirmaciju, a za književni život presudno je bilo pokretanje časopisa »Vijenac« 1869., u kojem su registrirani svi značajni događaji u književnom i društvenom životu onoga vremena.

Josip Eugen Tomić svoj je književni put započeo poezijom koju je pisao u duhu lirskog sentimentalizma s ljubavno-domoljubnim motivima. Mnogi povjesničari književnosti nadijevali su mu različite epitete, opisujući ga kao idealizatora feudalnog društva. Ipak, nije se u književnom djelu Tomića radilo i klanom idealiziranju plemstva, već jednostavno o naivnoj ide-

alizaciji svih onih koji su u prošlosti direktno ili indirektno branili hrvatsku stvar. Osjećaj za historizam, uopće za hrvatsku prošlost, koji je tako prisutan i u Šenoinu književnom djelu, nije samo slučajna pomodnost, već proizlazi iz cjelokupne duhovne konstelacije hrvatskih intelektualaca tog vremena. Bez jasnih koncepcija i sadašnjosti i budućnosti, pogled uprt u određene historijske trenutke prošlosti, u traženje onih svijetlih političkih momenata u kojima su se ostvarivali i određeni politički, nacionalni uspjesi, trebao je bit izvor nadahnuća za rješavanje aktualnih društveno-političkih pitanja. Historijska je tematika stalno prisutna u Tomićevu stvaralaštvu i najveće literarne domete on postiže upravo u domeni historijske pripovijetke i romana.

Prvi veliki uspjeh Tomić je postigao po vijesnim romanom »Zmaj od Bosne« (1879.), u kojem opisuje ustanak bosanskih begova pod *Husein*-kapetanom *Gradačevićem* protiv sultana *Mahmuda II.* Participiranje istinitih povijesnih zbivanja u romanu je često, a umetnuti su čak i autentični dokumenti. »Povijesni događaji primarni su, a u usporedbi sa Šenoinim romanima, ovdje nema paralelnih naracija, opisana je samo jedna razina i to među

muslimanskim begovima. Opisani su samo viši slojevi društva, o životu puka doznajemo samo kratko u par Tomićevih intervencija kao sveznajućeg pripovjedača«, piše o ovome romanu književni teoretičar *Ivana Plejić*. Romani »Kapitano-va kći« (1882.), i »Emin-agina ljubav« (1888.), puni su romantike i melodramatskih scena. Tomić 1891., objavljuje roman »Udovica«, dok njegov roman »Melita« koji je objavljen 1899. predstavlja značajan pomak u modernizaciji hrvatskog romana. U tom romanu Tomić je posegnuo za suvremenom temom iz *Khue-nova* vremena. Stvorio je istodobno i društveni roman i roman lika, ostvarivši jedan od najzaokruženijih likova hrvatske književnosti 19. stoljeća. Osnovna se fabula svodi na analizu centralnog junaka, udovice Gite Magdić, koju Tomić motivira uglavnom socijalno i pomoću njena lika stavljenog u različite situacije podvrgava kritici čitav niz društvenih pojava u Hrvatskoj. Roman »Melita« je istodobno slika i panorama opće društvene situacije s kraja 19. stoljeća i analiza odnosa plemstva koje neminovno propada i građanstva koje se sigurno uspinje, on je životopis glavnoga junaka i pokušaj psihološke analize, dakle sinteza individualnog i općeg u uzajamnom djelovanju.

Najveći Tomićev historijski roman je »Za kralja-za dom«, s tematikom iz 18. stoljeća u kojemu Tomić opisuje komplicirane odnose između Hrvata i Austrije u vrijeme *Marije Terezije* i *Josipa II.*, intrige i sukobe među hrvatskim plemićima i kaptolskim dostojanstvenicima. Roman je pisan kao kronika s mnoštvom likova i epizoda. Tomića je neprestano pratila zla sudbina pisaca koji se javljaju neposredno nakon neke izuzetno značajne književne ličnosti koja je snagom svoje umjetničke riječi obilježila epohu: tako i Tomić neprestano ostaje u sjeni Šenoina književnog imena.

Priredio: Z. Sarić

Prelo na mladalački način

Fotografije: Z video

U organizaciji Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici

Održano treće Prelo mladih

Po treći put su mladi okupljeni oko HKC-a uspješno organizirali Prelo za mlade, odvojeno od Velikog prela koje je ove godine proslavilo 125 godina postojanja. Premala dvorana Centra da primi i mlade i starije goste, bila je dvije subote zaredom u znaku preljskog veselja. Ove subote okupilo se u njoj gotovo trista mladih, kako Subotičana tako i onih iz okolnih mjesta, pa i susjednih općina.

Uvodnu pjesmu »Kolo igra, tamburica svira« otpjevala je *Marija Jaramazović*, uz pratnju Orkestra »Ravnica« iz Subotice, a među uzvanicima ove večeri bili su

vukovarsko-srijemski župan *Nikola Šafer*, potpredsjednik SO Subotica *Lazar Baraković*, konzul prvog razreda u Generalnom konzulatu RH u Subotici *Miroslav Kovačić*, te rukovodstvo HKC-a i predstavnici svećenstva.

O povijesti prela kao starog običaja govorila je tom prigodom glavna organizatorica Prela mladih *Željka Cvijanov*, dok je prelo otvorio predsjednik »Bunjevačkog kola« *Bela Ivković*. Okupljene mlade pozdravili su i *Nikola Šafer* te *Lazar Baraković*. »Najlipča prela« Velikog

Mladi plesači

Željka Cvijanov

prela 2004. *Marina Matković* pročitala je najbolju preljsku pismu, a goste su cijelu večer zabavljali naizmjenično orkestri »Ravnica« iz Subotice i »Dike« iz Vinokovaca. Budući da nije bio organiziran izbor »najlipče prela«, žiri je dodijelio nagrade za najljepšu frizuru, najelegantniju djevojku i momka, te »naj par«.

D. D.

Uzvanici Prela mladih

Orkestar Ravnica iz Subotice

Orkestar Dike iz Vinkovaca

REAGIRANJE

Tajništvo ne pomaže seriju

Molimo Vas da sukladno zakonu, a glede teksta pod naslovom »Skiči đerma«, objavljenog u vašem listu, u broju 51 od 23. siječnja 2004. godine, objavite sljedeći ispravak – objašnjenje.

Iako je autor teksta pod naslovom »Skiči đerma« stavio izvjesnu ogradu, u vezi tvrdnje da iza brojnih epizoda serije »Škripi đeram« stoji i Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine, smatramo uputnim da izvesti - mo vaše čitatelje da Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine ni na koji način nije pomoglo realizaciji brojnih epizoda serije »Škripi đeram«.

Dr. Tamás Korhecz,
pokrajinski tajnik

Šokačko prelo u Bregu

Tradicionalno Šokačko prelo u organizaciji HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« održat će se na Valentinovo 14. veljače u Domu kulture u Bačkom Bregu s početkom u 19 sati. Očekuju se predstavnici društava iz Bačkog Monoštor, Bača, Plavne, Bođana, Sonte, Santova, Sombo- ra, Subotice, Petrijevac, Beravaca, Piškorevaca, Bekteža, te specijalni gosti KUD »Slavonska Vila« iz mjesta Mari- janci koji će na prelu izvesti folklorni dio programa. Osim bogate tombole, te ču- venog šokačkog paprikaša bit će priređene i mnoge zabavno-humoristične igre, a go- ste će i ove godine zabavljati »Bereški tamburaši.«

Z. G.

Bunjevačko-šokačko prelo u Somboru

Tradicionalnom bunjevačko-šokačkom prelu kojega organizira HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru, ove će godine prethoditi promocija foto-monografije »Ris« subotičkog fotoreportera *Augustina Jurige* koja će se održati u Hrvatskom domu u Somboru u četvrtak 19. veljače, s početkom u 20 sati. O fotomonografiji »Ris«, koja je nedavno izašla iz tiska, govorit će književnica iz Sombora *Marija Šeremešić* i publicist iz Subotice *Tomislav Žigmanov*. Iste večeri bit će otvorena i izložba slika nastalih na Likovnoj koloniji »Colorit 2003«.

Bunjevačko-šokačko prelo održat će se 21. veljače u Hrvatskom domu s početkom u 19.30 a glavni gost večeri bit će *Kruno - slav Kičo Šlabinac*.

VALENTINOVNO

Na sutrašnji dan, 14. veljače, slavi se Valentinovo, blagdan ljubavi i zaljubljenih. Zaljubljeni cijeloga svijeta međusobno se darivaju 'slaveći' tako svoju ljubav.

Jedan od najranijih i najpopularnijih simbola tog dana

je Cupid – rimski bog ljubavi, koji je predstavljen mladim dječakom s lukom i strijelom. Dan svetog Valentina ima podrijetlo u nekoliko različitih legendi.

Jedna od legendi kaže da je sv. Valentin bio svećenik i da je zbog svojih učenja bio zatvoren u tamnici. On je tu svojom ljubavlju izliječio kćer svog čuvara od sljepila, ali je unatoč tome bio pogubljen 14. veljače. Druga legenda kaže da je sv. Valentin bio svećenik koji je u Rimu tajno vjenčavao parove uprkos tome što to nije bilo u skladu s rimskom crkvom i da je također 14. veljače zbog toga bio pogubljen.

Dan sv. Valentina je dan zaljubljenih bez obzira na legendu.

To je dan kada trebate pokazati nekome da vam je stalo, da darujete malo više pažnje osobi koju volite...

Za one koji nisu zaljubljeni, važan je podatak da Valentinovo slavi i prijateljsku ljubav, pa zato nemaju zašto biti žalosni. Darujte prijatelja!

I na kraju; želim Vam puno ljubavi i nježnosti i sretno Valentinovo!

I. P.

Silvester Pelhe, II.
OŠ »Ivan Milutinović« Mala Bosna

LJUBAV

Tijekom veljače,
u mačjem svijetu,
događaju se prava čuda.
Luduju mačori,
luduju mačke,
vrti im se u glavi,
pa od zaljubljenosti
padaju naglavačke.

Učenici I. razreda hrvatskog jezika s
elementima nacionalne kulture, OŠ
»Ivan Goran Kovačić«, Sonta

TO JE LJUBAV

Ljubav je velika,
ljubav je lijepa.
Učiteljica je moja ljubav.
Ono što osjećam prema
rodbini je ljubav.

Barbara Kujundžić, II. h
OŠ »Matko Vuković«,
Subotica

TO JE LJUBAV

Iz ljubavi se rađaju djeca. Ljubav je kada se djeca igraju sa suncem i
kada smo svi u jednom srcu. Obitelj je moja ljubav.

Luka Nimčević, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Crta i piše: Zoltan Sić

NEŠTO POVJERLJIVO

– Mama i tata su se upoznali u Maloj Bosni u Domu kulture. Oni su bili mladi, pa su se zaljubili. Onda su oni izlazili u disko i kafiće. Tata i mama su se viđali skoro svaki dan. Onda su poslije godinu dana odlučili živjeti zajedno. Živjeli su dvije godine, pa sam se rodio ja. Tata i mama kažu da sam ja dijete ljubavi. Ja najviše volim mamu i tatu.

Patrik Merковиć

– Bilo je to prije dvadeset i šest godina. Mama Julija i tata Lazo radili su u tiskarnici. Nisu se odmah počeli svidjeti jedno drugom. Prošlo je pet godina, onda su se počeli zabavljati. Dvije godine hodanja krunisali su brakom. Bili su sretni i zaljubljeni. Poslije dvije i pol godine braka, rodio se sin Dražen. Kada je moj brat slavio deseti rođendan, rodila sam se ja, Larisa.

Larisa Skenderović

– Moji roditelji su se upoznali na autobusnom kolodvoru. Upoznali su se 1990. godine, a onda su imali 18 godina. Izlazili su svugdje u kafiće, disko i u restorane. Tako su se oni zabavljali dok tata nije otišao u vojsku. Kada se tata vratio iz vojske, oni su se još malo zabavljali. Vjenčali su se 1994. godine, a ja sam se rodila 1995. godine. Ja volim svoje roditelje zato što se i oni vole i zato što mene i moju sestru vole.

Ivona Peić Tukuljac

Učenici II. d OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna
Učiteljica: Sanja Dulić

ZA MENE LJUBAV ŠTO JE?

Za mene je ljubav kada mi se neka djevojčica zasviđa. Kada je ona tiha, kada se ne ruga, ne tuče i ne šutira. Kada se lijepo družimo, slažemo i igramo. U mojem malom tijelu se stvaraju snaga i vatra koji mi daju slobodu da na ploči napišem ime voljene djevojčice. Kada joj šapćem na uho nešto tajno, nešto što nitko ne razumije. Ljubav je nešto najljepše na svijetu.

Nikola Tumbas

Za mene je ljubav kada se netko voli. Kada se netko voli to nije ništa ružno. Kao što se vole mama, tata, ujak, ujna, kao i svi ostali. U ljubavi ima puno lijepih stvari. Svi na svijetu se vole, čak i oni koji su mali. Kao što ja volim svoju sestru i svu rodbinu. I ja ću imati svoju djevojku, kao i svi moji drugovi. Volio bih da se nitko od zaljubljenih ne mora rastajati.

Jovica Jaramazović

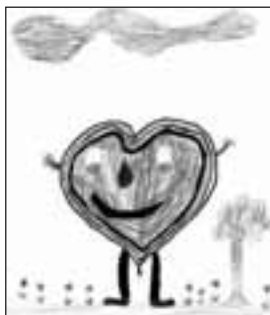
Ljubav je za mene kada me simpatija gleda u oči, kada mi pruži ruku, kada me gleda kako plešem ritmiku. Volim kada kaže da smo mi prijatelji. Kada se sretne na ulici, nasmiješimo se jedno drugom. Šaljem mu pisma po bratu. Nadam se da ću dobiti i ja pismo od simpatije. Jako sam se iznenadila kada je rekao da lijepo plešem. Volim ga gledati kako igra nogomet. Nadam se da ćemo biti prijatelji kada porastem.

Dajana Sloboda

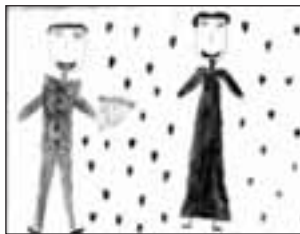
Učenici III. c OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo,
Učiteljica: Stanislava Stantić Prčić

Danijel Šarčević, III. c
OŠ »Matija Gubec« Ljutovo

Dario Dudaš, II. d
OŠ »I. Milutinović« M. Bosna

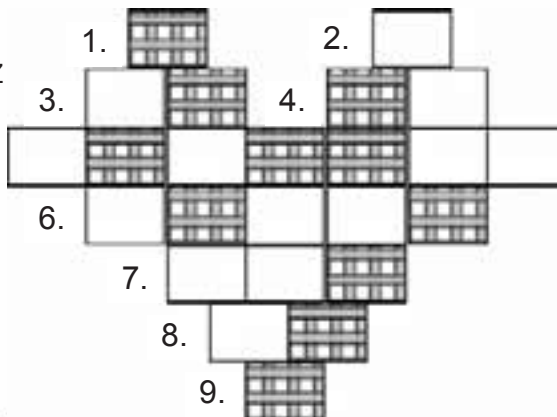
Kristina Harangozo, III. c
OŠ »Matija Gubec« Ljutovo

Kristina Ivković, II. d
OŠ »I. Milutinović«
Mala Bosna

Riješi križaljku i čitajući redom u označenim poljima dobit ćeš naziv sutrašnjeg blagdana:

1. Slovo u abecedi između U i Z
2. Kratica za tonu
3. Prvo lice jednine
4. Šesta nota solmizacije
5. Leontina bez a
6. Kiselo voće puno C vitamina
7. Trocifreni broj
8. Kratica za televiziju
9. Slovo slično broju nula

Rješenje zadatka iz prošlog broja:

2	1	3
3	2	1
1	3	2

Vjerojatno ne postoji osoba koja nije barem jednom u svom životu pomilovala mačku, bila ona nečija ili jednostavno ničija, ostavljena da se nosi sa svojom lutajućom beskućničkom sudbinom. Ali, prema starom vjerovanju, te simpatične i graciozne životinje imaju »devet« života koje poglavito provedu spavajući u nekom ugodnom kutku, a svojom urođenom lukavom umiljatošću u stanju su natjerati vas da ih udomite. Pomilujete li je samo jednom, u velikoj ste nedoumici...

DOMAĆA MAČKA (Felis catus): Ova omalena životinja iz reda mačaka od davnina je vezala svoje »živote« uz čovjeka, iskorištavajući njegovu emotivnu crtu za bezbrižnu i lagodnu egzistenciju, bez pretjerane skrbi za preživljavanje. Izvorno mesojed prema životinjskoj podjeli mačka je, razvitkom prehrane tehnologije, ishranu miševima, pacovima, pa i pticama koje uspije uloviti, zamijenila specijaliziranom industrijskom hranom za mačke, koju njezini vlasnici (udomitelji) s puno ljubavi i brižnosti kupuju na veliko. Iako je hrani, daje joj topli i sigurni dom, čovjek nikada nije pravi vlasnik ovih životinja, već samo njihov skrbnik i udomitelj. Za razliku od psa, dokazano najboljeg i najvjernijeg čovjekovog prijatelja, mačka se za razliku od svog »iskonskog« neprijatelja ne vezuje za osobu već za mjesto. Mjesto koje joj garantira ispunjenje njezinog osnovnog životnog poriva – lagodnog života u kojem će većinom drijemati, lizati se, igrati, izroditi »brdo« mačića i zadovoljno »presti«. U ispunjenju iste nakane pomoći će joj urođena inteligencija, izuzetna moć pamćenja i brzog »učenja«, nadograđena izoštranim čulima sluha i njuha, te sposob-

Znaju biti umiljate, ali...

Cica-mace

Piše: Dražen Prčić

nošću »noćnog vida« kada su ovi maleni lovci najaktivniji. U prosjeku, domaća mačka u idealnim uvjetima živi oko 15 godina, ali nisu rijetki primjeri i mnogo dužeg životnog vijeka u idealnim okolnostima.

MAČKE KROZ POVIJEST: U starom Egiptu mačke su zbog svoje aktivne uloge u uništavanju štetočina na plodnim obradivim poljima bila izuzetno cijenjene i visoko vrednovane u tadašnjem društvu. U ondašnjem mnogoboštvu postojala je boginja mačje glave i ženskog tijela po imenu *Bast*, koja je predstavljala oličenje ljubavi i plodnosti. Zbog svoje značajne uloge u životima Egipćana, štiteći njihova polja i posjede, oni su ih često puta znali preparirati i sahranjivati uz svoje mrtve, ne bi li ih čuvali i u zagrobnom životu. Iako su bile svetinja u Egiptu, feničanski mornari su ih prokrijumčarili i mačke su se počele širiti diljem svijeta kao predmet vrlo

traženog i cijenjenog trgovačkog artikla. Od Dalekog istoka sve do Mediterana, diljem Rimskog carstva čiji su legionari osvajajući Britaniju donijeli prve mace na otok. Na američki kontinent donijeli su ih prvi doseljenici, dok su u Indiji i Južnoj Americi odvijek imale značajnu ulogu u vjerskim ritualima.

VRSTE: Danas poznajemo oko 40 vrsti domaćih mačaka, ali će ih vjerojatno biti i više obzirom da odgajivači eksperimentiraju križanjem između različitih mačaka u nastojanju dobivanja novih. Generalno mace se prije svega razlikuju po boji i vrsti svog »ogrtača«, počevši od najbrojnijih sivih pa sve do egzotičnih plavih (Russian Blue), izrazito čupavih (Persian) ili čak bezdlakih (Sphynks), ali jedna mačka današnjice ima posebni oreol egzotičnosti.

Sijamska mačka ili sijamka ubraja se u tzv. »mačju elitu« zbog svoje inteligencije, specifičnog otmjenog izgleda, plavih i zelenih očiju, ali i znatnoj privrženosti prema gospodararu (udomitelju).

Jeste li znali

- mačka ima 230 kostiju u svom vrlo elastičnom i gipkom tijelu (čovjek ima 206)
- vezujući se za mjesta, često puta obilježavaju svoj teritorij grebajući kandžama drveće ili markirajući ih mokraćom
- mačji zubi su oštri, prilagođeni su snažnim ujedima kojima se komada hrana (meso), ali nisu previše za žvakanje
- mačke postaju reproduktivno sposobne negdje oko 9-10 mjeseci, sposobne su za parenje nekoliko puta tijekom godine (estrus), u prosjeku nose četiri mačeta (ili više) oko 65 dana. Po dolasku na svijet su slijepi, gluhi i posve bespomoćni. Nakon 8-10 dana progledaju, a poslije 6 sedmica postaju samostalni.

SAVJET: Mačke su idealne za kuće (zbog miševa i inih štetočina), a što se tiče stanova vrlo brzo se naviknu na urbani način života. Nuždu će uvijek obaviti u posudi s pijeskom i tu su u prednosti nad psima koje ipak treba izvoditi van. Ipak najvažniji segment njihova života, uz drijemanje i pređenje, je hrana i budite sigurni da će, kad ogladni, vaša maca biti izrazito umiljata. Ukoliko želite podijeliti svoj životni prostor s mačkom, budite pripravnici na to da ćete uvijek Vi biti taj koji će davati, a da će Vaša maca s zadovoljstvom primati Vašu ljubav. O milovanju da i ne govorimo...

Joško Lokas, autor i voditelj »Upitnika«

Svega po malo, a »love« puno!

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Joško Lukas je danas voditelj jedne od najgledanijih kviz emisija na Hrvatskoj televiziji, a također i njezin autor, što mu je donijelo »slavu« i izvan Hrvatske, budući da je nekoliko inozemnih TV kuća kupilo autorska prava za takve emisije.

? Kako ste došli na ideju za kviz »Upitnik«?

Pa, u principu gledajući reklamne blokove između emisija tipa... između dnevnika i serije ili neke zabavne emisije i filma. Razmišljao sam kako taj ponekad dosadni dio reklamnih blokova pretvoriti u atraktivniji sadržaj u kojem će one i dalje donositi zaradu, ali neće biti u prvom planu njihova izvedba, već kviz. I malo po malo, do formata kakav danas znamo.

? Predstavite nam u kratkim crtama svoj »Upitnik«.

Prva emisija krenula je u ponedjeljak 19. svibnja 1997. godine na tadašnjem trećem programu u terminu ispred Dnevnika (kasnije će promijeniti i termine i programe, pa čak i samu formu) i do sada je emitirano preko 1.600 emisija.

? Pojasnite nam malo kriterij izbora pitanja za kviz.

Pa, kriterij je u početku bio osnova, ali kako je emisija išla u dnevnom ritmu, trošili smo ogromnu količinu pitanja, te se sve više približavao malo konkretnijem znanju, ali s uvijek naglašenom dozom *trivie* koja bi trebala biti i temelj većine kvizova, barem onih koji nisu elitistički, odnosno onih kojima je zabava u prvom planu (a ja mislim da smo mi takvi). Danas je to odnos kakav treba biti, po principu, »svega po malo, a love puno«.

? Generalni problem na tržištu zabave oduvijek je bila konkurencija, lojalna ili nelojalna. Kako ste riješili problem zaštite autorskih prava?

Konkurencije, kad smo se mi pojavili, barem koliko ja znam, nije bilo. Međutim, s vremenom se na prostoru bivše Juge i to pojavilo, tako da sada u svakoj bivšoj republici mislim da postoji barem dva takva formata. Zaštita je uvijek komplicirano pitanje, jer možete sve zaštititi, ali nikad dovoljno da vas ne mogu iskopirati. Ali bit-

Joško Lokaš

Termin kviza

Kviz »Upitnik« možete gledati na prvom programu HRT-a, svakog radnog dana od 18.25 sati. Želite li sudjelovati, nazovite i oprobajte svoje znanje. Vrijedi...

priču. Trenutno mi ništa nije onako za izdvojiti, jer ponavljam, svaki dan se događa sto čuda...

? Poslije nekoliko godina došlo je do neizbježnog »osvježavanja« voditeljske ekipe.

To je normalno ako želite da neki format traje. Jer treba mladih koji će ga dalje vući. Tako smo i mi malo pomladili sastav i na njima je da odgovore izazovu.

? Toliko o »Upitniku«. Tko je Joško Lokas osobno?

Rođen u Zagrebu 8. studenoga 1971. godine gdje sam i završio obrazovanje do četiri ispita prije samog kraja studija. Dakle apsolvant (vječiti).

? Iza Vas je bogata voditeljska karijera, snimili ste nekoliko zapaženih reklama, oprobali se i kao glumac?

Radio sam sve i svašta. Mislim da sam vodio preko dvadeset emisija i pojavljivao se u dosta reklamnih spotova. Posljednji je onaj snimljen za GONG. A gluma – to mi je vječita želja. Za sada sam glumio u seriji »Novo doba«, a imam i nekih ponuda za film. Polako, vidjet ćemo.

? Neki novi projekti?

Pa, sad spremam nešto, ali kako u pravilu ne govorim o tome prije nego što izađe, zamolit ću vaše čitatelje za malo razumijevanja.

? Što biste poručili brojnom gledateljstvu u Vojvodini?

S obzirom da sam često u Novom Sadu nadam se da ćete me istrpiti svaki put kad dolazim, jer nisam zahtjevan gost... klop, cuga, društvo i to je to. Veliki pozdrav cijeloj ekipi Upitnika (TVNS), a posebno damama. Nadam se da ću uskoro k Vama.

Formula »Upitnika«

Ovaj popularni kviz općeg znanja zasnovan je na dinamičnoj formuli izbora oblasti iz kojih se želi odgovarati (povijest, zemljopis, sport...). Gledatelj telefonski sudjeluje i u prvom dijelu pitanja iz odabrane oblasti ima tri ponuđena odgovora, ukoliko točno odgovori, u drugom dijelu istog pitanja mora dati točan odgovor na pojedinačni upit. Uspije li »nanizati« tri kompletno točna odgovora (oblasti) ostvaruje mogućnost odgovaranja za »jack pot« pitanje, koji se iz emisije u emisiju uvećava...

no je biti originalan i dobar, to su jedine vrijednosti. Ovo sve ostalo je kratkog vijeka.

? Poznato je da ste jedan od rijetkih hrvatskih autora, koji je uspio prodati svoj »proizvod« na zahtjevnom inozemnom tržištu.

Pa, postoji agencija Best MTM koja ima prava na »Upitnik« i sve se stvari za cijeli svijet sređuju s njima. Uvijek je to ista priča. Ako prodate u više zemalja to bolje, mada isto tako, ako prodate samo u Njemačku ili Ameriku, također ste na konju.

? Izdvojite neku zgodu iz »Upitnika«?

To je live emisija i skoro svaka ima svoj

U Los Angelesu, 15. veljače (nedjelja) na programu je revija najboljih NBA igrača

»All star« duel u gradu anđela

Piše: Dražen Prčić

Svaki ljubitelj košarkaške igre zna da je jedna od nedjelja u veljači uvijek rezervirana za revijalni susret najboljih košarkaša američkog basket Istoka i Zapada. Spektakl, koji najjača košarkaška liga na svijetu NBA organizira već više od pola stoljeća, dostojan je najvećih sportskih predstava i svaki put je »problem« dobiti kartu za »večer svih zvijezda«.

Sretnici koji su to uspjeli ove godine naći će se ove godine u *Staples centru*, dvorani »L. A Lakersa« iz Los Angelesa, dok će stotine milijuna basket fanova ovaj susret pratiti putem tv ekrana, neovisno od vremenske razlike i ranih jutarnjih sati.

PRVI »ALL STAR«: Povijest »All star« susreta započela je davne 1951. godine, zahvaljujući *Walteru Brownu*, tadašnjem vlasniku »Boston Celticsa«, koji je odlučio organizirati revijalni susret najbolje 20-torice igrača NBA lige podijeljene u momčadi Istoka i Zapada. Iako je bilo dosta skepse glede komercijalnosti i zainteresiranosti gledateljstva za ovakav nesvakidašnji i pritom posve prijateljski duel profesionalaca, u Boston Garden se okupilo 10.000 gledatelja i započela je povijest...

Susret je završio 111:94 u korist Istoka, a MVP (Najkorisniji igrač susreta) bio je »Easy« Ed Macauley iz domaćih »Boston Celticsa« uz 20 postignutih poena i izvrsnu obranu na Georgu Mikanu iz »Minneapolis Lakersa«, jednom od najboljih igrača tog

doba, koji je uspio »ubaciti« samo 4 koša. **PROŠLOGODIŠNJI (2003.) »ALL STAR«:** Posljednji (prošlogodišnji) odigrani, 52. po redu, susret »najboljih od najboljih« odigran je 9. veljače u Atlanti, završio je 155:145 pobjedom Zapada, poslije super dramatične završnice i dva produžetka. Ovaj susret su podjednako obilježila dva igrača, vjerojatno najbolji košarkaši svih vremena *Michael Jordan* koji je u svojoj 40 godini uspio postići 20 koševa i zasjesti na prvo mjesto najboljih strijelaca »All star« susreta svih vremena, te najbolji igrač i MVP susreta *Kevin Garnett* iz »Minnesota Timberwolvesa« sa 37 poena. **»ALL STAR« 2004:** Najcjenjeniji igrači u svakom susretu su oni koji su izabrani u startnu petorku prema glasovima navijača (starteri). Ove godine za Istok će »startati«: *Iverson* (Philadelphia), *McGrady* (Orlando), *Carter* (Toronto), *J. O Neal* (Indiana) i *Wallace* (Detroit), dok će na klupi svoje minute čekati: *Kid* (New Jersey), *Pierre* (Boston), *Davis* (New Orleans), *Ar-*

All Star Weekend

Nedjeljni susret je centralni i najznačajniji dio tzv. All Star Weekenda u sklopu kojeg je na programu i susret Rookija (Novaka u NBA koji su prošle godine igrali svoju prvu sezonu), natjecanje u šutiranju trica, kao i revijalni susreti kombiniranih momčadi.

test (Indiana), *Martin* (New Jersey), *McGlore* (New Orleans), *Red* (Milwaukee).

Trener: *Rick Carlisle* (Indiana)

Na Zapadu su navijači poželjeli vidjeti ovu startnu petorku: *Francis* (Houston), *Bryant* (LA Lakers), *Garnet* (Minnesota), *Duncan* (San Antonio), *Ming* (Houston) i priču: *Stojaković* (Sacramento), *O Neall* (LA Lakers), *Nowitcki* (Dallas), *Miller* (Sacramento), *Allen* (Seattle), *Cassel* (Minnesota), *Kirilenko* (Utah)

Trener: *Philipe Saunders* (Minnesota)

Interesantno je spomenuti kako će ovogodišnji susret izjednačiti rekord u broju neameričkih košarkaša koji će nastupiti u nedjeljnom »sudaru NBA divova«. Šestorica »stranaca« su: *Stojaković* (SCG), *Nowitcki* (Njemačka), *Duncan* (Djevičanski otoci), *Ming* (Kina), *McGlore* (Kanada) i *Kirilenko* (Rusija)

»ALL STAR« STATISTIKA: Najviše susreta u povijesti ovih interesantnih revijalnih duela Istoka i Zapada (zemljopisna podjela momčadi iz kojih dolaze igrači) odigrao je legendarni *Kareem Abdul-Jabbar*, koji je uspio zabilježiti 18 nastupa, daleko iza, ali s respektabilnih 13 nastupa su: *Wilt Chamberlain*, *Bob Cousy*, *John Havlicek*, *Michael Jordan*

Najviše poena ubacio je *Michael Jordan* (262), a zatim slijede *Kareem Abdul-Jabbar* (251) i *Oscar Robertson* (246)

Najviše poena u jednom susretu ostvario je 1962. godine *Wilt Chamberlain* (42)

Najviše minuta u igri proveo je, naravno, *Jabbar* (449)

Najviše skokova ostvario je *Wilt Chamberlain* (197)

Najviše asistencija imao je *Magic Johnson* (127)

Najviše ukradenih lopti vlasništvo je *Michaela Jordana* (38)

Najviše blokada napravio je, ponovno *Jabbar* (31).

Sportske vijesti

Tenis

Povratak »Zeca«

Hrvatski tenisač Goran Ivanišević, osvajač Wimbledon 2001., se nakon osam mjeseci stanke vratio tenisu.

U prvom kolu ATP turnira u Milanu Goran je u dramatičnom susretu pobijedio još jednog povratnika na teniske terene, Čeha Bogdhana Ulihracha 7:6 (2), 3:6, 7:6 (3). U drugom kolu Ivanišević će igrati protiv Španjolca Tommyja Robreda

Tenis

Trijumf Zimonjića

Tenisač SCG Nenad Zimonjić osvojio je »Samsung open« Challenger turnir, koji se igrao protekle sedmice u Beogradu, pobijedivši Švicarca Marca Chiudinellia s 2:1, u setovima (2:6, 7:6, 6:4).

Meč Zimonjića, inače 499. na ATP listi, i Chiudinellia, 261. na ATP listi, trajao je dva sata i tri minuta.

Tenis

Iznenadenje ipak izostalo

Francuska teniska reprezentacija izborila je četvrtfinale Svjetske skupine Davisovog kupa pobjedom protiv Hrvatske nakon što je Arnaud Clement zaslužio treći bod 6:2, 3:6, 7:6 (3), 6:4 pobjedom protiv Ivana Ljubičića. Četvrti bod priskrbio je Nicolas Escude. Iako ni o čemu nije odlučivao, Escude je u petom dvoboju sa 7:6 (5), 6:2 pobijedio Ivu Karlovića. Hrvatska nakon poraza protiv trostrukih pobjednika Davisovog kupa odlazi u borbu za opstanak u Svjetskoj skupini, dvoboj

je na rasporedu od 24. do 26. rujna, a su-
parnik će biti određen ždrijebom.

FRANCUSKA – HRVATSKA: 4-1
(Clement – Ančić 6:4, 6:3, 6:3, Ascione – Ljubičić 5:7, 4:6, 4:6, Escude/Llodra – Karlović/Ančić 6-1, 7:6 (5), 6:3, Clement – Ljubičić 6:2, 3:6, 7:6 (3), 6:4, Escude – Ljubičić 7:6 (5), 6:2). I. Mi.

Košarka

Goodyear liga

Košarkaši Cibone VIP su protiv momčadi Banjalučke pivare u 20. kolu Goodyear lige upisali najuvjerljiviju pobjedu u sezoni 116:66 (58:29). Ovom su pobjedom cibosi i teoretski osigurali nastup na »Final Fouru« dva kola prije kraja ligaškog natjecanja.

Split CO poražen je u Beogradu na utakmici protiv Crvene Zvezde 81:79 nakon dodatnih pet minuta utakmice. Osnovnih 40 minuta završilo je rezultatom 69:69. Najbolji u redovima Splugana bio je Roko Leni Ukić s 23 koša, dok je pobjedničku momčad predvodio Rakočević s 28 poena. Utakmicu je obilježilo neprimjereno ponašanje navijača domaćina koji su neprestano vrijeđali gostujuću momčad i zapalili dvije hrvatske zastave.

Tenis

Nastavljen niz

Američka tenisačica Lindsay Davenport pobjednica je WTA Pan Pacific turnira u Tokiju. U finalu je svladala Bugarku Magdalenu Maleevu sa 6:4, 6:1. Davenport je u polufinalu pobijedila Jelenu Dokić 6:1, 6:0, dok je Magdalena Maleeva do finala došla nakon predaje Chande Rubin. Kako je Davenport i lani slavila u Tokiju, njezin niz na ovom turniru je produžen na 12 pobjeda, a bila je pobjednica i 1998. i 2001. Maleeva, pak, nije uspjela ponoviti uspjeh svoje sestre Manuele, koja je osvajala Tokio 1984. i 1985.

Nogomet

Europske lige

Budući hrvatski reprezentativac Ivan Klasnić ponovno je bio strijelac za svoj

Werder, koji je na gostovanju u Mönchengladbachu pobijedio Borussia sa 2:1. Klasnić je zatresao mrežu u 53. minuti izjednačivši rezultat na 1:1.

Rezultati 19. kola: Borussia (M) – Werder 1:2, Bayer – Eintracht 1:2, Hansa – Freiburg 4:1, Kaiserslautern – Köln 1:0, Wolfsburg – Borussia (D) 2:4, HSV – Bochum 1:1, Schalke – München 0:0; redosljed: Werder 45 bodova, Stuttgart 38, Bayern 36, Bayer 35, Bochum 30, Borussia (D) i Schalke po 28

Ivica Mornar je

u svojoj drugoj utakmici za Portsmouth postigao prvi pogodak u plavome dresu. Ipak, Portsmouth je pokleknuo na gostovanju kod Tottenhamha, koji je na kraju pobijedio sa 4:3.

Ivica Mornar

Rezultati 24. kola: Tottenham – Portsmouth 4:3, Aston Villa – Leeds 2:0, Bolton – Liverpool 2:2, Everton – Manchester United 3:4, Newcastle – Leicester 3:1, Southampton – Fulham 0:0, Wolverhampton – Arsenal 1:3, Middlesbrough – Blackburn 0:1; redosljed: Arsenal 58 bodova, Manchester United 56, Chelsea 49, Newcastle i Charlton po 37, Liverpool i Fulham po 35

Goodyear liga

20. kolo, 07. siječnja

Cibona – Banjalučka p. 116:66
C. zvezda – Split 81:79 (produžetak)
Laško – Reflex 55:70
Olimpija – Budućnost 73:81
Krka – Slovan 77:73
Lovćen – Zadar 82:97
Široki – Zagreb 81:79

Tablica: Reflex 36, Cibona VIP 35, C. zvezda (-1) 34, Zadar 32, Laško 31, Olimpija (-1) 31, Budućnost 31, Krka 28, Split 28, Široki 27, Zagreb 27, Banjalučka p. 26, Slovan 26, Lovćen 25

Subatičke prokatorske huncutarije

• Prokator Josip Kujundžić-Kejo, inače sudionik Olimpijade u Londonu 1948. godine kao vježbač-gimnastičar, svake je godine na svečanoj godišnjoj skupštini odvjetnika u Maloj gostioni na Paliću znao stati pred tamburaše i povikati:

»Joža, Šarčević, Sepeši, Filipović...«

a banda udri: »Četir' konja debela...«

Naime svaki od nabrojanih kolega težio je preko 150 kg žive vage!

• Čika Slavko Ruski, doajen subatičke advokature, u svojim mlađim danima boksao je u Subatici s jednim Amerikancem afričkog porijekla 1939. godine u kinu »Lifka« po sistemu, ako izdrži tri runde na nogama dobija 50 američkih dolara. Izdržao je, i onako modar i sav dobro natečen povede društvo na večeru po slije meća i reče:

»Al' sam dobro izmorio tog crnca, k'o niko u Europi, vidite da je dva stoji na nogama!«

Istina, tamnoputi boksač je mirno sjedio za šankom, ispijajući pivo, dok su mu samo bijeli zubi blještali u mraku »Bijele lađe«.

• Tajnik Subotičke filharmonije, odvjetnik Branislav Jocić, dobije od Općine novac da putuje u Hamburg i kupi novi koncertni glasovir. Pravac u tvornicu »Stanway«, najbolju na svijetu, a tamo puno glasovira. Kako izabrati najbolji?

Jocić ode na konzervatorij i upita tko su pet najboljih studenata. Dobije spisak od pedantnih Nijemaca, pokupi momke i svakome da po 100 DEM da isprobaju sve klavire u tvornici. I tako četvorica od njih pokažu na jedan model.

Jocić isplati novac ljudima i tvornici, kupi glasovir i tako Subatica ima, i dandanas, jedan od najboljih glasovira u državi.

Kad su ga poslije pitali kako je uspio izabrati najbolji klavir, kada inače svira trubu, Jocić je prokatorski odgovorio:

»Ja ne poznajem glasovire, ali poznajem dobro ljudsku sujetu, jer ako su četiri od pet najboljih kazali da je to najbolji, onda je za sigurno i bio najbolji u tom trenutku!

• Pajo Vujković Lamić, također »teška kategorija« s trbuhom poput pivskog bureta, teško se uvlačio i izvlačio iz branilačkih klupa u starom sudu preko od hotela »Patrija«. Tako započe dižući se za tiradu obrane:

»Slavni sude... – izvlačeći se iz klupe, puče mu remen i hlače padnu do koljena -... Oh, j... o te otac!« – dovrši čika Pajo, misleći, naravno, na remen od hlače.

• Odvjetnik Tisa Andrija-Bandika nosio je naočale s velikom dioptrijom (-10), odlučio se u svojoj šezdesetoj godini kupiti novi Opel rekord. Jedno jutro pozva prijatelja i kolegu Lazu Prčića da idu za Szeged rad salame i sira. Krenu oni ujutro oko osam, ali su morali »vatati« zavjetrinu iza Bugarija, velikih kamiona koji su sedamdesetih špartali Subaticom, jer su ondak bili sigurni na cesti. Lazo je bio zadužen da »osmotri« nailazak »Bulgarie« sa zadnjeg sjedišta i izda naredbu:

»Za njim!«

Jureći i tražeći kamione usput, stigli su u Szeged u rano popodnevno, sve radnje zatvorene. Sjednu oni u plastičarnu »Virag« i jedu somloi galuske, potom navečer kupe sir i salamu, pa ponovno na cestu da vrebaju Bulgarie, tako da su u Subaticu stigli negdje iza ponoći.

Što je sigurno, sigurno je, a oni se nikud i nisu žurili!

Pribilježio: Milivoj Prčić

Recept

Palenta (žganci)

specijalitet hrvatske kuhinje

Sastojci:

Za 4 osobe:

50 dg kukuruznog brašna

2 l vode

5 dg maslaca

2 žlice ribanog parmezana

Priprema:

Vodu posoliti, dodati maslac i staviti da prokuha. Kad voda provrije, postupno sipati kukuruzno brašno, stalno miješajući. Paziti da se ne stvaraju grudice. Palentu kuhati otprilike jedan sat, stalno miješajući.

U pojedinim krajevima palenta, žganci, pura ili kačamak kuha se i poslužuje na različite načine. Žganci se u Hrvatskom zagorju kuhaju s manje vode, kako bi bili tvrdi. Po želji im se može dodati mljevenih čvaraka. U Dalmatinskoj zagori palenta se jede umjesto kruha, uz kiseli kupus i suho meso. U Dalmaciji i Istri palenta se jede kao pri-log brudetima, divljači i mesu u umaku.

HRVATSKI KNJIZEVNIK I BAN (BILKA 1) AUTOMAT KOJI IMA IZJEDRSKI OSUK		VIŠE NISU JUNKERI, A JOŠ NISU VETERANI		POTVRBUJE TEORIJU		AUTOMAT KOJI IMA IZJEDRSKI OSUK		GUŠTER IZ PORODICE ILLIARIANA		BILJNI ROD IZ FLORENTINCE SUNKOVA		NIJE IZ OBLASTI NOST		SJAJNI MLADI INŽENJER U "MILANU"																							
KRISTALNA ČIJA																																					
GLUMICA DUBESIC																																					
SPONTANIM NEDODVOLJNO BREDSTVO																																					
ŽENSKO IME NIKA																																					
VELIKI MOSTOVI														BASTARDI: IVICA ŠUNJAT																							
ŠARENJA PAPIKA						ORJEVITAR NA MORNAROLNA SLUŽBI AM. USTAVAC JOHN								LORENZO (KRACE)		SARAJEV. SJEVAČICA KAPETA NOVIC		KOZARSKAŠKE LINIJE		DOĐATAK ZA POSOLJANJE PROIZVOGA		KENTAUR KOJEĆ JE UTKO HERAKLO		"TONY"		"ANNO DOMINI"		PLAN									
30. I 13. SU OVO ABECEDE				"DUBIK" DUBIKI NOST				BORNED NAPISAO JE "KOD KLUCI JE NIJSORE" S'HRAM																													
"URAN"				PREMDA, MADA GLUMAC ČEJAN								MORSKE RIBE KOMARČE PRIJELAZ U DRUGI KLUB												POTVRĐENA RIEČ													
FOKALNI BISTAR																										"UGLIK"											
																										COOT											
POPIB ADRESA												MREŽA U TENISU VRSTA OCRTAČA (MNOŽ.)										PIJETO BURE SLOJETE MUŠKI PJEVAČKI GLASOVI															
ALIMBAI ALEKSAN DRA MAKE DONSKOG										RUEČNI OTOK PTICA CRNA PERUA						FRANC. PJEŠNIK, JACQUEES NIJEMČOVI FILOZOFI, RICHARD																					
"INJUSIRJA MOTORNIH VOZILA"								INJUSIRSKI OKVIR NAROD U STANIM PERUU						DIVLJI MONGOLI		UZBUNITI												ODSJEK UTAKMICE FORTUNA NA LEDU									
SLOVO S ORTICOM				NOVINSKI MAGAZIN PWIC UNO, DUE ...																GORNJI DIO STOLICA A GLUMAC SERGE DŽUA																	
 GLAS, ZVUK TOMISLAV PINTER										RUDA CINKOV SUŠILO ZOMLIŠNA MUERA																"TAMBUK-SKY"		OSOBNA ZAMJENICA									
MOČVARNA BILJKA										INJUSIRSKI EMANA DUE "POBRO"														"TELUR"													
HRVATSKI KNJIZEVNIK I GENERAL (BILKA 2)																																					
												RUEČNA RIMA ONAJ KILJI VIČE																"ITALIJA"		RUEČNE RIME BULJEŠI							
										RIMSKI: 7														BUJKA U FRANC. POPULAR, BRITANSKA PJEVAČICA													
										CRNI KIMENA HEROD																		MJESTO BLIZU CRNAJE "RIVER"									
										BLAČAJ-NICA																										EMILIA KONIC	
										"ASIAJIN"																GLUMICA KEATON "NORVESKA"											
																		SLUŽBENIK U ADMIN. TRACLI																			

PETAK ► 13. 2. 2004.

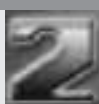

HTV 1

Izdvajamo
Glazbena TV
HRT 1, 13.25

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
09.00 – Vijesti
09.05 – Nestali svijet, crtana serija
09.30 – Zvučnjak
09.50 – Bobo, Ciki i prijatelji
10.00 – Jezični petak
10.50 – Engleski jezik
11.00 – Hugo, TV igra
11.25 – Serija za djecu
12.00 – Podnevni dnevnik
12.35 – Zemlja nade, serija
13.25 – Glazbena TV
14.00 – Vijesti
14.05 – Res publica
14.50 – Serija za djecu
15.20 – Vijesti
15.30 – Prirodni svijet: Otoci s blagom
16.20 – Trenutak spoznaje
16.50 – Među nama
17.20 – Hrvatska danas
17.30 – Dokumentarni film
18.15 – Upitnik, kviz
18.45 – HR kod, glazbeno-informativna emisija
19.30 – Dnevnik
20.05 – Leti, leti – TV film
21.05 – Zabavni program
22.05 – Sport danas
22.15 – Meridijan 16
22.40 – Pod svaku cijenu, mini-serija
01.40 – Der kalte finger, njemački film
03.10 – Preživjeti na moru, američki film
04.40 – Amerika – život prirode
05.10 – Crveni žar, film
06.40 – Inspektor Rex

HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske
10.00 – Znakovi vremena
10.50 – Mala TV potraga
11.45 – Poslovni klub
12.15 – Budućnost Zemlje
12.45 – Željka Ogresta i gosti
13.40 – Inspektor Montalbano, talijanski film
15.25 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
16.10 – Vijesti za gluhe
16.35 – Zemlja nade, serija
17.20 – Inspektor Rex
18.10 – Panorama
18.40 – Campi-Campi
19.05 – Prijatelji
19.30 – Glazbena TV
20.05 – TV Bingo Show
20.50 – Klub otimača, britanski film
22.25 – Bljeskalica
23.55 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
00.40 – Pregled programa za subotu

HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)
18.10 – Košarkaška Euroliga
20.00 – Briljanteen
20.50 – Radiohead – Live in Montreux

21.50 – Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 14. 2. 2004.

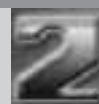

HTV 1

Izdvajamo
Oprah Show
HRT 1, 15.15

08.00 – Vijesti
08.05 – Bogovi i demoni: Zmijina čarolija
08.55 – Svjedočanstvo Taliesina Jonesa, britanski film za djecu
10.25 – Parlaonica
11.15 – Glazbena TV – TOP 10
12.00 – Podnevni dnevnik
12.30 – Duhovni izazovi
12.45 – Prizma, multinacionalni magazin
14.00 – Reporter: Kada je lako ubijati, dokumentarni film
15.00 – Vijesti
15.15 – Oprah Show (508)
16.00 – Iz antologije Dramskog programa HTV-a: Bijeg
17.25 – Briljanteen
18.45 – Po ure torture
19.30 – Dnevnik
20.10 – Duh, američki film
22.25 – Vijesti
22.35 – Sport danas
22.55 – Hamburški ritam noći, britansko-njemački film
00.50 – Odrasli, švedski film
02.25 – Nevine laži, izraelski film
03.55 – Sjenka sumnje, američki film
05.25 – Amerika – život prirode
05.55 – TV izložba
06.10 – Oprah Show (509)

HTV 2

08.10 – Turistička središta Hrvatske
10.20 – Trenutak spoznaje
10.50 – HR kod, glazbeno-informativna emisija
11.20 – Među nama
11.50 – Opera Box – G. Verdi: Otello (oko 145')
14.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj

15.00 – Night Passage, američki film (87')
16.30 – Glas domovine
17.05 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
17.55 – Šarmantni susjedi, francuski TV film (oko 90')
19.30 – Glazbena TV
20.15 – Treći kamenčić od Sunca 4., serija
20.45 – Meri Cetinić, snimka koncerta
22.05 – Victoria's Secret Fashion Show
22.50 – S one strane, serija
23.35 – Eric Clapton and Friends (60')
00.35 – Zvezdane staze

HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
10.15 – Zemlja nade, serija (pet tjednih epizoda)
17.00 – St. Anton: Svjetski skijaški kup – spust (M), sn.
17.55 – Vaterpolo Liga prva-ka: Jug – Jadran, prijenos
19.00 – Zabavni program
19.30 – Amerika – život prirode
20.00 – Bljeskalica
21.30 – Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 15. 2. 2004.

HTV 1

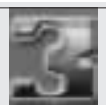
Izdvajamo
g'lamur: kafé
HRT 1, 21.15

07.00 – Vijesti
07.05 – Amerika – život prirode
07.35 – Crni gusar, crtani film
07.55 – Hugo Safari 1., danski film za djecu
09.00 – Vijesti
09.05 – Dizalica
10.05 – Ružno pače, crtana serija
10.30 – Percy, čuvar parka – crtana serija
10.55 – Videokiosk
12.00 – Podnevni dnevnik
12.25 – Plodovi zemlje
13.20 – Mir i dobro
14.00 – Nedjeljom u 2
15.00 – Vijesti
15.15 – Photographing Fairies, američki film
17.00 – Od pet do sedam – nedjeljno zabavno popodne
19.00 – Cocco Bill, serija
19.15 – LOTO 6/45
19.30 – Dnevnik
20.10 – Tko želi biti milijunaš?
21.15 – g'lamur: kafé
22.20 – Vijesti
22.35 – Trač, švedski film
00.45 – Nedužni ljudi prljavih ruku, francuski film
02.45 – Videokiosk
03.45 – Photographing Fairies, američki film
05.30 – Reporter: Kada je lako ubijati, dokumentarni film
06.30 – Carstvo divljine

HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske
09.50 – Kršćani, dokumentarna serija (51')
10.45 – Biblija
11.00 – Garešnica: Misa, prijenos
12.00 – Obiteljski vrtuljak
12.30 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
13.00 – Tenis
17.35 – Automagazin
18.05 – ATP magazin
18.35 – Sportski program
18.45 – St. Anton: Svjetski skijaški kup – slalom (M), sn.
19.30 – Carstvo divljine
20.00 – Dokumentarni film
20.25 – Talijanska nogometna liga, prijenos
22.20 – Nosač zrakoplova, dokumentarni film
23.25 – Sport danas
23.40 – Etno Ambient Solin
00.35 – Divlje vrijeme: Vjetar, dokumentarna serija
01.25 – Amerika – život prirode
02.00 – Košarka NBA All Star, prijenos
04.30 – Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)
17.45 – Hawkins, mini-serija
19.20 – Mesopust va Selcu, emisija pučke i predajne kulture
20.05 – Babetina gozba, danski film
21.50 – Frasier 7., serija
22.15 – Svi gradonačelnikovi ljudi 3., istična serija
22.40 – Na zadatku, humoristična serija
23.00 – Treći kamenčić od Sunca 4., serija
23.25 – Nedjeljom u dva

PONEDJELJAK ► 16. 2. 2004.

HTV 1

Izdvajamo
Latinicu
HRT 1, 20.10

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
09.05 – Leteći medvjedići, crtana serija
09.30 – Mali veliki svijet
10.00 – Učilica
10.10 – Predškolski odgoj i razredna nastava
11.00 – Hugo, TV igra
11.25 – Smogovci, serija za djecu
12.00 – Podnevni dnevnik
12.35 – Zemlja nade, serija
13.25 – Glazbena TV
14.00 – Vijesti
14.05 – Res publica: Kako poštivati i prihvaćati život?, religijski kontakt-program
14.50 – Smogovci, serija za djecu
15.20 – Vijesti
15.30 – ŠKOLSKI SAT – Predškolski odgoj i razredna nastava
16.20 – Planet Internet
17.20 – Hrvatska danas
17.30 – National Geographic
18.25 – Upitnik, kviz
18.50 – Alpe-Dunav-Jadran
19.30 – Dnevnik
20.10 – Latinica: Thompson
22.05 – Sport danas
22.15 – Meridijan 16
22.40 – Zapadno krilo
23.30 – Zlatna krila
00.20 – National Geographic
01.15 – Pariz se budi, film
02.50 – Ekipa za očevid
03.35 – Iz riznica muzeja
04.15 – Zapadno krilo

HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske
11.05 – Talijanska nogometna liga, snimka
13.00 – Mark Twain i ja, kanadsko-američki film (90')
14.00 – Felix i Lola, francuski film
16.15 – Vijesti za gluhe
16.25 – TV kalendar
16.40 – Zemlja nade, serija
17.25 – Zlatna krila 3., serija
18.10 – Panorama
18.40 – Crtana serija
19.05 – Prijatelji 5., humoristična serija
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Petica – europski nogomet
21.10 – Ekipa za očevid 3., serija
22.00 – Filmovi strave: Poltergeist, američki film
23.55 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
00.40 – Pustolovina velebitskim podzemljem
01.10 – Pregled programa

HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)

19.45 – TEST
20.00 – Dobro ugođeno poslijepodne: Love song
21.00 – Kršćani, dokumentarna serija
21.55 – Pregled programa za utorak

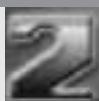
UTORAK ► 17. 2. 2004.

HTV 1

Izdvajamo film
Stigmata
HRT 2, 22.00

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
09.05 – Grčki mitovi
09.30 – Život je pun iznenađenja:
Kriza s djevojkama
09.45 – Brum, crtani film
10.00 – Učilica
10.10 – Prirodoslovlje
11.00 – Hugo, TV igra
11.25 – Smogovci, serija za djecu
12.00 – Podnevni dnevnik
12.35 – Zemlja nade, serija
13.25 – Glazbena TV
14.05 – Res publica: Treća dob, emisija za umirovljenike
14.50 – Smogovci, serija za djecu
15.25 – Prirodoslovlje
16.15 – Hrvatska kulturna baština
16.45 – Govorimo o zdravlju
17.20 – Hrvatska danas
17.35 – Busted on the Job, dokumentarna serija
18.20 – Upitnik, kviz
18.45 – Mliječni put
19.30 – Dnevnik
20.10 – Globalno sijelo
20.45 – Forum
22.05 – Sport danas
22.15 – Meridijan 16
22.40 – Život (ne) bih mijenjao, emisija
23.10 – Transfer
23.40 – Videodrom
00.20 – Frasier 7., serija
00.45 – Cure u trendu
02.20 – Policajka, film
03.50 – Etno Ambient

HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske
09.10 – Mir i dobro
09.40 – Zabavni program
11.55 – Alpe-Dunav-Jadran
12.25 – Petica – europski nogomet
13.30 – Mama i tata spašavaju svijet, američki film
15.00 – Crno-bijelo u boji
15.30 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
16.15 – Vijesti za gluhe
16.40 – Zemlja nade, serija
17.25 – Cure u trendu
18.10 – Panorama
18.40 – Campi-Campi, crtani film
19.05 – Prijatelji 4., humoristična serija
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Frasier 7., serija
20.30 – Ciklus hrvatskog filma: Seljačka buna
22.00 – Stigmata, američki film
00.05 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
00.50 – Crno-bijelo u boji
01.20 – Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)

16.45 – Latinica
18.30 – Petica
19.30 – Amerika – život prirode
20.00 – Etno Ambient Solin
21.40 – g'lamur: kafé
22.35 – Pregled programa

SRIJEDA ► 18. 2. 2004.

HTV 1

Izdvajamo film
Species
HRT 2, 22.40

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
09.05 – Samba i zec Leuk, crtana serija
09.30 – Kokice
10.10 – Likovna i glazbena umjetnost, književnost
10.50 – Stilske figure: Hiperbola i litota
11.00 – Hugo, TV igra
11.25 – Smogovci, serija za djecu
12.00 – Podnevni dnevnik
12.35 – Zemlja nade, serija
13.25 – Glazbena TV
14.05 – Res publica: Slika zdravlja
14.50 – Smogovci, serija za djecu
16.10 – Stilske figure: Hiperbola i litota
16.20 – Kućni ljubimci
16.50 – Boje turizma
17.20 – Hrvatska danas
17.30 – Divlje vrijeme, dokumentarna serija
18.20 – Upitnik, kviz
18.45 – Split: More
19.30 – Dnevnik
20.05 – Škrinja: Izložba
20.40 – Brisani prostor
21.35 – Pola ure kulture
22.15 – Meridijan 16
22.40 – Internacional, vanjskopolitički magazin
23.10 – Znanstveno sučeljavanje
00.15 – Vrijeme je za jazz
01.40 – CIA, serija
02.20 – Divlje vrijeme, dokumentarna serija

HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske
09.00 – KULT., emisija iz kulture
10.00 – Govorimo o zdravlju
10.30 – Globalno sijelo
11.00 – Forum
12.50 – Mliječni put
13.25 – Kazaam, američki film (93')
15.00 – S Međunarodne smotre folklor
15.30 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
16.15 – Vijesti za gluhe
16.40 – Zemlja nade, serija
17.25 – CIA, serija
18.10 – Panorama
18.40 – Campi-Campi, crtani film
19.05 – Prijatelji 5., humoristična serija
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Emisija uoči prijateljske nogometne utakmice Hrvatska – Njemačka
20.35 – Split: Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska – Njemačka
22.40 – Filmovi strave: Species, američki film
00.25 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
01.10 – Svijet poduzetništva
01.40 – Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)

19.45 – TEST
20.00 – Opera Box – G. Verdi: Otello (oko 145')

ČETVRTAK ► 19. 2. 2004.

HTV 1

Izdvajamo kviz
Tko želi biti milijunaš?
HRT 1, 20.10

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
09.00 – Vijesti
09.05 – Emil iz Loenneberga, serija za djecu i mlade
09.30 – Športerica
09.45 – Korak po korak
10.00 – Učilica
10.10 – Povijest i zemljopis
11.00 – Hugo, TV igra
11.25 – Smogovci, serija za djecu
12.00 – Podnevni dnevnik
12.35 – Zemlja nade, serija
13.25 – Glazbena TV
14.05 – Res publica: Znanstveno-obrazovni program
14.50 – Smogovci, serija za djecu
15.30 – Povijest i zemljopis
16.20 – Savršeni svijet
16.50 – Heureka
17.20 – Hrvatska danas
17.30 – Stoljeće Stanislavskog, dokumentarna serija
18.25 – Upitnik, kviz
18.50 – Poslovni klub
19.30 – Dnevnik
20.10 – Tko želi biti milijunaš?
21.15 – Znakovi vremena
22.05 – Sport danas
22.15 – Meridijan 16
22.40 – Željka Ogresta i gosti
23.40 – Na zadatku, serija
00.00 – Jesenja sonata, francuski film
01.30 – Hitna služba
03.10 – Združena braća

HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske
09.35 – Boje turizma
10.35 – Pola ure kulture
11.05 – Split: More
11.35 – Internacional, vanjskopolitički magazin
12.05 – Znanstveno sučeljavanje
13.05 – Brisani prostor
14.00 – Moj prijatelj trbuščić, talijanski film
15.30 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
16.40 – Zemlja nade, serija
17.25 – Hitna služba
18.10 – Panorama
19.05 – Prijatelji 5., humoristična serija
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Sutkinja Amy
20.55 – Na zadatku, humoristična serija
21.20 – Združena braća, serija
22.15 – Filmovi strave: Species II, američki film
00.25 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija
01.10 – Savršeni svijet

HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)
20.30 – Košarkaška Euroliga
22.20 – Vrijeme je za jazz

23.20 – Pregled programa za petak

FILMSKI HIT TJEDNA

DUH

(GHOST, 1990.)

SUBOTA, 14.2.2004., HTV 1, 20.00

Sam (P. Swayze) i Molly (D. Moore) mladi su zaljubljeni par koji se uselio u starinski stan koji treba potpuno renovirati. Molly je kiparica u usponu, a Sam uspješan savjetnik za investicije kojega sve više počinju mučiti nepravilnosti u poslovanju poduzeća, a otkriva i pranje višemilijunskih svota. Kad je nadomak da otkrije i tko je počinitelj tih nedjela, u mračnoj uličici kojom su se on i Molly

vraćali iz kazališta zaskoči ih nepoznati razbojnik i ubije Sama. Sam se nađe izvan svog fizičkog, zemaljskog tijela i treba proći neko vrijeme da shvati da je mrtav i da ga njegova dotadašnja okolina više ne vidi. Uskoro spozna i strašnu istinu – njegova smrt nije slučajna nego su ga željeli ukloniti oni kojima je omeo »posao«. Kad shvati da je u opasnosti i Molly, Sam stupa u kontakt s vidovnjakinjom Odom Mae Brown (W. Goldberg), koja se i sama teško snalazi u situaciji da prvi put u životu uistinu čuje pravog duha...

Neobičan, maštovit, dopadljiv film, uspješna mješavina mnogih žanrova, »Duh« je ipak u prvome redu ljubavna priča. Dobitnik je Oscara u kategorijama najbolje glumice u sporednoj ulozi (Whoopi Goldberg) i najboljeg originalnog scenarija (Bruce Joel Rubin), a bio je nominiran i u kategorijama najbolje montaže, glazbe i najboljeg filma.

Film ima zanimljive specijalne efekte, a uz glavne glumce P. Swayzea, D. Moore i W. Goldberg, nenadmašnu kao Odu Mae, vidovnjakinju zlatnog srca, treba spomenuti i Vincenta Schiavellija, nemirnog i neuravnoteženog duha iz podzemne željeznice.

Uloge: Patrick Swayze, Demi Moore, Whoopi Goldberg, Tony Goldwyn, Rick Aviles

Redatelj: Jerry Zucker

U povodu zabrane emitiranja
TV divana

Straho(u)mirne su grdnje u Drahomira Grnje

Ponovno prosudbeno-sankcionirajuće očitovanje samovolje izvjesnog g. Grnje imalo je ovoga puta moju malenkost za predmet, to jest stavove koje sam iznio u razgovoru s novinarkom TV divana *Josipom Stantićem*. Ovoga puta želim mu se javno ispričati što sam mu priredio napor gledanja-prije-emitiranja (tzv. cenzorski rad), te što sam ga opetovano stavio u poziciju, očito njemu tako omiljenu, da može, cenzorskom metlom, izgnati iz svojeg medijskog zabrana emisiju na hrvatskom – svečano obećavam više to nikada neću činiti. Neću nikada kritički podvrgavati u TV divanima Svetu Kravu (TVNS, dakako, a ne strahomirni g.) vojvođanskog novinstva! Neću to učiniti iz razloga što jednostavno ne pristajem biti *objekt* koji se mjeri, ocjenjuje i na koncu ocjenjuje od strane posve nepozvanog ocjenjivača. Ne pristajem biti objekt s kojim će se drugi olako poigravati i brutalno mu ne dopuštati iznošenje vlastitog stajališta. Stajališta koje govori o onome što je iz njegove avlije odavno izmješteno, to jest protjerano, to jest koje je svedeno na pola ure svaka dva tjedna, bez ikakve nadoknade s jedinim pravom da se cenzurira. Protjerano na temelju njemu znanih kriterija novinske pro-

fesije. Utvrđenih li još od vremena vedete ove medijske kuće *Milijane Baletić*? Stoga nju možda i treba očekivati ovdje u Subotici da se ponovno pojavi te da svom gledateljstvu objasni što se zapravo ovdje dogodilo. A Hrvati pri tomu imaju šutjeti! Jer, njima je strahomirno g. Grnja obznatio da oni nemaju pravo na vlastiti stav. Sramotno i ponižavajuće. Danas i ovdje. Bože, a kako će biti onda tek sutra?

Tomislav Žigmanov,
Subotica

Zakulisne igre i politika

U broju 53 od 6. veljače objavljen je tekst – pismo g. *Marinka Piukovića* u kojem se spominje moje ime.

Ovim putem prosvjedujem protiv ovakvog napisa, jer predmetne fotografije, koje se spominju u članku, nisam ja pozajmio, već je obitelj Piuković ove fotografije pozajmila – dala predstavnicima J. P. »Jugomarka« Beograd. Smatram da sam nedužno oklevetan. Ja sam uspostavio kontakt između Jugomarke i obitelji Piuković, ali iz razloga propagiranja Subotice i naše nošnje putem filatelije, jer je filatelija izuzetan ambasador zemlje, te se nikako ne smatram krivim za »zloupotrebu«.

Za zloupotrebu potrebno se je obratiti onome tko je zloupotrijebio fotografije. U dva navrata mi je priječeno tužbom i oba puta sam odgovorio odvjetniku o roku da se ne smatram krivim, osim da sam uspostavio kontakt između izdavača poštanskih

maraka »Jugomarka« to jest njihovih predstavnika, i obitelji Piuković, u želji da se na poštanskim markama propagira bunjevačka nošnja i tim putem i Subotica. Istovremeno je dogovoreno da će i predmeti i slike od slame biti prikazani kao motivi na poštanskim markama, kojim bi se ne samo u tadašnjoj Jugoslaviji, već danas u Državnoj zajednici Srbije i Crne Gore, prikazali ovi motivi vrijednih ruku naših slamarki.

Zakulisne igre i politika, koja je korištena prilikom i oko izdavanja ove marke, smatram da ne spada uopće u domenu filatelije, a o tome je potrebno obratiti se na drugu adresu, a ne na moju ili Društva filatelista čiji sam dugogodišnji tajnik.

Ovim napisom nanijeta je velika šteta ugledu, kako meni osobno, tako i kao tajniku, a i samom Društvu filatelista u Subotici.

Ljudevit Vujković Lamić,
Subotica

Pozdrav i potpora

Poštovani!

Uživam u svakom broju »Hrvatske riječi« i želim vam još puno, puno brojeva u budućnosti. Ne dajte se pomesti kukavičkim napadima nomadskih skupina, nego samo hrabro naprijed! Svojim postojanjem pomažete subotičkoj srednjoeuropskoj uljudbi i na ponos ste domicilnom hrvatskom puku. Srdačan pozdrav i potpora!

Vaš bivši sugrađanin,

Miro Marcikić,
Salt Lake City, Utah, U. S. A.

Pretplatite se!

ITUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

Dostavite nam kopije uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stigne "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj firm računa 355-1023208-69

TippNet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
Izrada web-prezentacija
Prodaja računara i računarske opreme
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
Prodaja licenciranih softwera
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
Bogat izbor informatičke stručne literature
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
Karadordev put 2, Subotica, Tel. (024) 555-765
e-mail: support@tippnet.co.yu

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02
email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Roditelji razmislite pri upisu ...

Školovanje na materinjem jeziku ...

Koristimo svoja prava ...

**UPISOM
U HRVATSKI
ODJEL
DIJETE**

IMA UČITELJICU KOJA SE
STRUČNO USAVRŠAVA U RH

PRIMA DJEČJI TISAK NA HRVATSKOM
JEZIKU (SMIB, MODRA LASTA, HRCKO)

ODLAZI NA EKSKURZIJU
U REPUBLIKU HRVATSKU

SPOZNAJE SVOJ NACIONALNI IDENTITET

UČI MATERINJI JEZIK I SRPSKI JEZIK

SVRHA

Stjecati svijest o potrebi upoznavanja, učenja i
njegovanja hrvatskog jezika.

Razvijati ljubav za hrvatski jezik i književnost.

Razvijati spoznaje o posebnim značajkama hrvatskog jezika kao
osnovnog obilježja hrvatske narodne samobitnosti.